

Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü

Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi

Temel Modüller Eğitim Programı



**TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ
GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ**

**GENEL PRATİSYENLİK
MESLEKİ EĞİTİMİ
TEMEL MODÜLLER EĞİTİM
PROGRAMI**

Ekim 2003



Türk Tabipleri Birliği
Genel Pratisyenlik Enstitüsü
Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi
Temel Modüller Eğitim Programı

Birinci Baskı, Ekim 2003
Türk Tabipleri Birliği Yayınları

ISBN 975-6984-61-9

Kapak - Sayfa Düzeni

Sinan Solmaz

Hülya Yüksel

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ MERKEZ KONSEYİ

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok.

No:2 Kat:4, 06570 Maltepe / ANKARA

Tel: (0 312) 231 31 79 • Faks: (0 312) 231 19 52-53

GSM: 0 533 642 26 97-98 • 0 542 684 46 70

e-posta: ttb@ttb.org.tr • <http://www.ttb.org.tr>

İÇİNDEKİLER

Sunuş	5
Pratisyen Hekimlik Eğitiminde Özgün Bir Model: Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü	7
TTB GPE Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri Modülü	29
TTB GPE Eğitim Becerileri Modülü	45
TTB GPE İletişim Becerileri Eğitim Programı	67
TTB GPE Birinci Basamakta Sağlık Yönetimi Temel Modül Öyküsü ve Eğitim Programı	81
TTB GPE Epidemiyoloji Modülü Öyküsü ve Eğitim Programı	91
TTB GPE Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı Modülü Öyküsü ve Eğitim Programı	99



SUNUŞ

Yolculuk sürüyor.....

Yolculuklarda hedefe ulaşmak kadar, ara istasyonlar ve yolun tümü de çok önemlidir. TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün hedefi; daha sağlıklı bir Türkiye için nitelikli birinci basamak. Bu hedefe ulaşmak için kullandığı strateji ve amaçlardan birisi de çağdaş bir mesleki eğitim. Birkaç yıl önce başlayan eğitim yolculuğunda ara istasyonlarda birlikte soluklandık, yeni değerlendirmelerle tekrar yola çıktık. Bugün yine önemli bir değerlendirme ve dönüm noktasındayız. GPE'de eğitim yöntemi olarak; "interaktif küçük grup" temelli çalışmalar ve 16 modülle meslektaşlarımıza ulaşmayı hedeflemiştik. İşte bu temel modüllerin öyküsü ve çalışmaları elimizde...

Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nde gece gündüz, hafta sonu, hafta içi, muazzam bir özveri ile çalışan pratisyen hekim meslektaşlarımız çıktığımız yolculuğun heyecanlı planlayıcıları, uygulayıcıları, sürücüleri, lokomotifleri kısaca herşeyleri.....

Herbir modül hazırlığında yüzlerce hekim yer aldı. Atölye çalışmaları, ara toplantıları, Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Bilimsel Kurul'larında tartışılanlar.

Bu kitap o yolculuğun ve birikimin kağıda dökülmesi...

GPE'yi capcanlı yaşatanlar ve bu güzel kitapçığı bize sunanlara biz de teşekkür, saygı ve sevgi sunuyoruz. Eminim okuyan herkes GPE trenine atlamak için heveslenecektir.

Daha çok meslektaşımıza duyurabilmek ise hepimizin sorumluluğu olsun.

Başarı dileklerle.

Dr. Füsun Sayek



PRATİSYEN HEKİMLİK EĞİTİMİNDE ÖZGÜN BİR MODEL: TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ

Dr. Özen Aşut, Dr. Hüseyin Demirdizen***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, birinci basamak sağlık örgütü kapsamında nitelikli ve verimli hizmet sunumuna yönelik genel pratisyenlik meslek eğitimi gerçekleştirme hedefiyle örgütlenmiş olan Türk Tabipleri Birliği (TTB) Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün çalışmalarını, gelecek perspektifini ve bunların olası sonuçlarını sunmak, bu etkinliklerin halk sağlığı açısından etkilerini değerlendirmektir.

TTB'de bir araya gelen birinci basamak sağlık hizmetinin önemini kavramış pratisyen hekimler, 1990'ların başında, ulusal ve uluslararası birikimlerin ışığında başlattıkları çalışmaları 1998'de TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün (GPE) kuruluşuyla noktaladılar. TTB-GPE'nin kuruluşundan önce ve sonraki süreçte, genel pratisyenlik meslek eğitimi alanında pek çok uluslararası deneyim ve ülkemizin özgün örnekleri değerlendirildi. Bu çalışmalara, aralarında sağlık ocağında çalışanlar da olmak üzere, ülkenin değişik bölgelerinden çok sayıda pratisyen hekim katıldı.

Meslek eğitimi programının amaç ve öğrenim hedeflerinin saptanması amacıyla, uzman ve pratisyen hekimlerin katıldığı iki atölye çalışması yapıldı. Birinci çalışmada temel modüller diye gruplandırılan modüllerin, ikinci çalışmada ise klinik modüller olarak gruplandırılan modüllerin amaç ve öğrenim hedefleri saptandı. Bu amaç ve hedeflerin işaret ettiği modül programları yapıldı ve temel modül kursları başlatıldı.

Pratisyen hekimlerin eğitimcilerinin gene pratisyen hekimler olması ilkesinden yola çıkan GPE, ilk hedefini genel pratisyen eğitimcilerin yetiştirilmesi biçiminde tanımladı. Genel pratisyen eğitici tanımı yapılarak eğitici ölçütleri saptandı. Katılımcılar, tabip odaları örgütlenmesi temelinde belirlendi. Eğitimcilerin seçiminde, yerel düzeyde tabip odaları pratisyen hekim komisyonlarının belirleyici olması benimsendi. GPE eğitimlerinin, modüler, küçük grup temelinde, sorun çözmeye dayalı, öğrenen merkezli ve etkileşimli nitelikte olması kabul edildi.

1999-2003 arasında, saptanan amaç ve öğrenim hedefleri doğrultusunda programlanan temel modül grubu kurslar Türkiye'nin değişik merkezlerinde gerçekleştirildi. Altı temel modülün eğitici ekiplerinin düzenledikleri kursların dağılımı şöyleydi: Eğitim becerileri 13 kurs, genel pratisyenliğin felsefesi ve temel özellikleri 10 kurs, sağlık yönetimi 8 kurs, bilgisayar kullanımı 8 kurs, iletişim becerileri 6 kurs, epidemiyoloji 5 kurs. Sonuç olarak, toplam 52 kursta 250 genel pratisyen, GPE eğitici eğitimi sürecine katılmış oldu. Bunlardan

* TTB-GPE Yönetim Kurulu Başkanı

** TTB-GPE Genel Sekreteri

60 kişi 6 kursun tümünü alarak, geçiş dönemi tanımına uygun biçimde “Genel Pratisyen Eğitici” özelliğini kazanmış oldu. Bu süreçte, GPE’nin merkez örgütlenmesinin yanı sıra, yedi bölgede GPE’nin bölge kurulları ve eğitici kurulları da örgütlenerek yerel çalışmalarını başlattı. Halen klinik modüller grubundaki 10 modülün programları üzerinde çalışılmakta ve yakın bir gelecekte bu eğitimin de eğitimcilere verilmesi planlanmaktadır.

Yakın hedefini eğitici eğitimlerinin tamamlanması olarak belirleyen GPE’nin bir sonraki aşamada, tüm pratisyen hekimlere yaygın olarak uygulanacak geçiş dönemi eğitimini başlatması hedeflenmektedir. Yaygın eğitim programına yönelik çalışma planı yapılmıştır. Öngörülen başlama tarihi 2004 başıdır. Sonuçta, özgün bir programı olan GPE’nin toplam etkinliğinin, pratisyen hekimliğe, ülkemizin birinci basamak sağlık ortamına ve burada sunulan hizmetin niteliğine, en son olarak da ülke sağlık sistemine ve toplum sağlığına olumlu katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

GİRİŞ ve AMAÇ

Türkiye’de birinci basamak sağlık hizmetinin toplum sağlığı açısından önemi, Alma-Ata Temel Sağlık Hizmetleri Konferansı’ndan bile önce anlaşılmıştı. Daha 1961 yılında “Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası”nın yürürlüğe girmesi ve 1963’te uygulanmaya başlaması bu gerçeğin önemli göstergesidir. Bu alanda başlatılmış ilk uygulama olan sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti ve onun birinci basamak örgütü sağlık ocakları halen yürürlükte ve işlemektedir.

Çeşitli ulusal ve uluslararası uzman görüşüne göre, Türkiye’de sağlık insangücü alanında en önemli gereksinim, birinci basamak sağlık hizmeti düzeyinde nitelikli hizmet sunabilecek hekim insangücüdür. Bu hekim genel pratisyendir (1).

Pratisyen hekimlerin ana çalışma alanı olan birinci basamak sağlık örgütlenmesi, herkese eşit olarak, sürekli ve ücretsiz verilmesi gereken kapsamlı hizmetin sunulduğu yerdir. Kapsamlı hizmet, koruyucu ve sağlığı geliştirici, iyileştirici (tedavi) ve esenlendirici (rehabilitasyon edici), hizmetlerin bir bütünlük içinde verilmesini gerektirir. Kısaca belirtmek gerekirse, genel pratisyenliğin asıl amaç ve işlevi, birinci basamakta verilen hizmeti başarılı kılmaktır. Başarılı birinci basamak sağlık hizmeti ise, verilen hizmetin yukarıda sayılan özellikleri ne ölçüde gerçekleştirdiğine bağlıdır.

Uzmanlar, birinci basamak sağlık hizmetinin temel özelliklerini şöyle sıralıyorlar (2, 3):

1. İlk başvuru yeri
2. Sürekli
3. Kapsamlı (entegre)
4. Eşgüdümlü
5. Bütüncül
6. Ulaşılabilir

7. Ekibe dayalı

8. Toplum yönelimli

Ülkemizde halk sağlığının öncülerinden ve toplum sağlığı eğitiminin kurucusu olan Profesör Dr. Nusret Fişek, genel pratisyenlik eğitimi ve birinci basamak sağlık hizmeti ilişkisinin önemine şu sözleriyle dikkat çekmişti:

“Tıp fakültesi mezunlarından klinik dallarda asistan olmayanlar, toplumda sık görülen hastalıkların tedavisi konusunda uzmanlar kadar bilgi ve beceri sahibi yapılmalıdır. Batı ülkelerinde genel pratisyen, tıp fakültelerinden mezun olduktan sonra, toplumda sık görülen hastalıkların tedavisinde uzmanlaşmış kişilere verilen addır” (4). Görüldüğü gibi, Profesör Fişek, birinci basamak hekiminin ek bir uzmanlık eğitimine gereksinimi olduğuna daha o tarihte işaret etmişti.

Bu çalışmanın amacı, birinci basamak sağlık örgütü kapsamında nitelikli ve verimli hizmet sunumu amacına yönelik genel pratisyenlik meslek eğitimini gerçekleştirmek için kurulmuş ve örgütlenmiş olan Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü’nün yapısını, örgütlenişini, çalışmalarını, eğitim etkinliklerini, gelecek perspektifini sunmak; bu çalışmanın toplam etkinliğinin halk sağlığına olası etkilerini değerlendirmektir.

GENEL BİLGİLER

Türkiye’de Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Örgütlenmesi

Nusret Fişek, ülkemizde ilk kez temel sağlık hizmeti ilkelerine dayalı birinci basamak örgütlenmesini gerçekleştirdiğinde yıl 1961’di. Dünyada birinci basamak sağlık hizmetlerinin örgütlenmesine yönelik dağınık çalışmalar olmakla birlikte, o sıralarda henüz açık ve net bir anlatım, yaygın bir uygulama yoktu. Nusret Fişek, “Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası”nı hazırlayarak, 5 Ocak 1961’de kabul edilmesinde etkin rol oynadı (5).

Sosyalleştirme uygulaması, ülkemizde birinci basamak sağlık hizmetinin yaygın olarak örgütlenmesini öngörüyordu. Temel sağlık hizmetinin ilk uluslararası belgesi olan Alma-Ata Bildirgesi’nden 15 yıl önce, 1963 yılında, bütüncül, kapsamlı ve çok yönlü bir hizmet içeren sosyalleştirme modeli yerel olarak uygulanmaya başladı.

Nusret Fişek, yasayı hazırlarken kırsal bölgeyi öncelikli olarak düşündüğünü, İngiltere’deki sistemden esinlendiğini açıklamıştır. Ancak, İngiltere ve Avrupa’daki genel uygulamalardan farklı olarak, sevk sistemi,

ekip hizmeti ve koruyucu hizmetler ile tedavi edici hizmetlerin entegrasyonu ilkelerini, o sıralarda Dünya Sağlık Örgütü'nde geçerli olan çağdaş görüşlerden yararlanarak eklediğini belirtmiştir (5). Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası, ayrıca tek elden yönetim, sektörler arası işbirliğini içeren sosyalleştirme kurulları, toplum katılımını özendiren sağlık ocağı sağlık kurullarını öngörmekteydi (6, 7, 8).

Nusret Fişek, 1963 yılında Sosyalleştirme Yasası'nı tanıtmak için bir değerlendirme yapmıştır. Yasa'nın önemli hükümlerini vurgulayan bu değerlendirme, günümüz koşullarında atılması gereken adımlara ışık tutar niteliktedir. Nusret Fişek, sosyalleştirmenin öngördüğü yenilikleri şöyle özetliyor (9):

1. Sağlık hizmetleri programa bağlanacaktır.
2. Herkes sağlık hizmetinden eşit yararlanacaktır.
3. Sağlık örgütü, il içindeki yönetsel (idari) taksimata uymayacaktır. Böylece sağlık amirlerinin otoritesi sağlanacaktır.
4. Sağlık örgütünün temeli sağlık ocaklarıdır.
5. Sağlık örgütünde çalışan personel serbest meslek icra edemeyecektir.
6. Hükümet, sağlık personelini sözleşme ile çalıştıracak ve sözleşme ücretlerini saptamak serbest olacaktır.
7. Kamu sektöründe çalışmayan hekim serbest meslek icra edebilir ve kişi ücretini ödemek koşuluyla istediği hekime başvurabilir.
8. Halkla sağlık örgütü arasında işbirliği geliştirilecektir.
9. Türkiye'de kamu sektöründeki kurumların sağlık hizmetleri tek elde toplanacak ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (SSYB)'ye başka kurumların sağlık personelini denetleme yetkisi tanınacaktır.
10. Hastalara parasız olarak hangi ilaçların verileceğini saptama yetkisi SSYB'ye tanınmıştır.
11. Tedavi ve koruyucu hekimlik kurumları birbirlerini tamamlayan kurumlar olarak ele alınmıştır.

Görüldüğü gibi, 1963 yılında yapılan bu değerlendirme, günümüzde geçerli olan TSH kavram ve ilkelerinin önemli bir bölümünü içermekte; ülkemiz hekimlerinin örgütlü bir biçimde yıllardan beri savundukları uygulamaları öngörmektedir.

Sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti uygulamaları, ülkemizde TSH'nin ülke koşullarına uygun örgütlenme modeli olarak 40 yıldır yürürlüktedir. Kuşku yok ki, sosyalleştirmenin günümüz koşullarına uyarlanması gereken

özellikleri, o tarihte öncelikli olmayan, ancak bugün için zorunluluk gösteren yönleri bulunmaktadır. Örneğin, nüfus hareketleri nedeniyle tümüyle değişmiş olan kıır/kent oranları, kent tipi sağlık ocaklarının yaygın biçimde örgütlenmesini gerektirmektedir.

Temel sağlık hizmeti yaklaşımı ve birinci basamak sağlık örgütü ya da ülkemizde sağlık ocakları örgütlenmesi; sağlığı koruma, geliştirme, hastalıklarla baş etme, sağlıklı bir toplum yaratma amaçlarına yönelik en kolay, verimli ve ucuz modeli tanımlamaktadır. Sağlık sorunlarını en etkili biçimde çözenin, her düzeyde sağlık kuruluşlarını ve genelde sağlık sistemini daha üretken kılmanın anahtarı da temel sağlık hizmetidir (10).

Uluslararası Gelişmeler

20. yüzyılın son çeyreğinde tıpta yaşanan akıl almaz değişme ve gelişme, sonuçta uzmanlaşmanın alabildiğine artmasıyla, insanı ve toplumu bir bütün olarak kucaklayacak bir hekim insangücü gereksinimini yeniden gündeme getirmiştir. Birinci basamakta çalışacak ve çok yönlü olarak topluma sağlık hizmeti sağlayacak hekimin tıptaki ilerlemeye koşut olarak yetişmesi ve gelişmesi, bu hekimin eğitimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, genel pratisyenlik meslek eğitimi son 20 yılda tüm dünyada özel bir ilgi odağı olmuştur. Özellikle son 10-15 yılda Avrupa'da bu alanda önemli gelişmeler yaşanmış, Avrupa Birliği ölçütleri geliştirilmiştir. Avrupa ülkelerinin çoğunluğu bu ölçütlere uygun eğitim programlarını uygulamaktadırlar. Avrupa Topluluğu Direktifi (EC 86/457) uyarınca, 1990'da genel pratisyenlik özgün meslek eğitimi tüm Avrupa Topluluğu ülkelerinde kabul edilmiştir (11).

Böylece Avrupa Topluluğu ülkelerindeki sosyal güvenlik sistemlerinde çalışacak yeni atanacak genel pratisyenlere, 1995'ten başlayarak en az iki yıllık meslek eğitiminden geçmiş olma zorunluluğu getirilmiştir. Avrupa'daki doğudan batıya 400 bin pratisyen hekimi temsil eden Avrupa Genel Pratisyenler Birliği'nin (UEMO) meslek eğitiminin süresine ilişkin önerisi ise, eğitim programının içeriği ve niteliği dikkate alınarak en az üç yıl olarak belirlenmiştir.

Avrupa Birliği de son yıllarda sağlık alanında giderek daha etkin bir rol üstlenmiş ve Doktor Direktifi 93/16 ile pratisyen ve uzman tüm hekimleri kapsayacak biçimde hekimlerin yüksek derecede eğitimini güvence altına almıştır. UEMO Avrupa Parlamentosu'nun bu direktifi genel pratisyenlik meslek eğitimini üç yıla çıkaracak biçimde değiştirmesi için çaba harcamış ve sonuçta meslek eğitiminin üç yıla çıkarılması kabul edilmiştir (12). Eğitimin niteliğiyle ilgili olarak, Avrupa Birliği'ne kabul edilecek yeni ülkelerin halen geçerli olan yüksek standartlara uyumu konusunda UEMO üyeleri kuşku belirtmekte ve bu nedenle de bu ülkeler için geçiş sürecinin

çok uzun olmasını ya da Avrupa Birliği üye ülkeleri içinde bir süre için değişik sistemler olabileceğini kabul etmek gerektiğini savunmaktadırlar.

Uluslararası Belgeler

Genel pratisyenlik meslek eğitiminin Avrupa ülkeleri arasında bile çok fazla değişiklik göstermesi nedeniyle, Avrupa'daki eğitimi düzenleme açısından başta UEMO olmak üzere ilgili kuruluşlarca çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında, 1990'da kabul edilip 1995'te genişletilen "UEMO Politik Bildirgesi", 1992'de UEMO Genel Kurulu'nda onaylanan "Genel Pratisyen Eğiticiler için Ölçütler", 1994'te WONCA (Dünya Aile Hekimleri Örgütü), SIMG (Genel Pratisyenlik Uluslararası Topluluğu), Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi ile işbirliği içinde düzenlenen Uzlaşma Konferansı'nda kabul edilen "UEMO Genel Pratisyenlik Özgün Eğitimi Uzlaşma Belgesi" sayılabilir. Bu belgeler genel çizgileriyle genel pratisyenlik meslek eğitiminin amaç ve ilkelerini, eğiticilik ölçütlerini, eğitim programlarının içeriğini, ortak çekirdek program gerekliliğini, birinci basamak örgütlenmesini, veri toplama ve araştırmanın önemini, hekimlerin ücretlendirilmelerini kapsamaktadır. Ayrıca UEMO'nun genel pratisyenliğin çok daha özel ve özgün alanlarında belgeleri de vardır (13).

Avrupa Ülkelerinde Durum

Avrupa ülkelerinde genel pratisyenlik meslek eğitimi değişik ülkelerde farklı özellikler göstermektedir. Genel bir uygulama olarak meslek eğitiminin süresi konusunda Avrupa Direktifi gereğince en az iki yıl ölçütüne uyulduğu gözlenmektedir. Genel pratisyenlik eğiticilerinin pratisyen hekim olmasına, bu eğiticilerin niteliğine ve eğitimine özel önem verilmektedir. Ancak minimum süre ve meslek eğitiminin yönetim ve denetiminin pratisyen hekimler olması dışında, çok az uygulama tüm ülkelerde uygulanan standart bir niteliğe kavuşmuştur (14).

Genel pratisyenin uzman olup olmaması tartışmasına UEMO yetkilileri, genel pratisyenin seçilmemiş hasta gruplarını ayırt etmede uzman olduğunu belirterek yanıt vermektedirler. Karşılaşılan hasta çeşidi açısından, sıralamanın en başında yer alan genel pratisyen yaklaşık 250-300 değişik hastalıkla uğraşırken, sıralamanın sonlarında yer alan göz hastalıkları uzmanı ve ürolog yaklaşık 30-50 değişik hastalıkla ilgilidir. Ayrıca genel pratisyenin, başta uzmanlarla olmak üzere, işbirliği alanında, aile hekimliğinde, acil durumlar alanında, birincil korumada, kanser taramasında, sosyal güvenlik sistemleri alanında, yaşamın en zor dönemi-ölümcül durumlar konusunda uzman olduğunu kabul etmek gerektiği vurgulanmaktadır (15).

Sonuç olarak, genel pratisyenliğin bu çok yönlü ve karmaşık niteliğinin doğal bir çıktısı olarak, genel pratisyenin de tüm öbür uzman meslektaşları kadar uzman olduğu görülmektedir.

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARI ve GPE'nin KURULUŞU

Giriş

Türk Tabipleri Birliği (TTB), 1970'li yılların ortalarından başlayarak toplum sağlığı alanında gerçekçi ve doğru çözümler üretme ve hekim insangücünü bu gereksinime uygun nitelikte yetiştirme öngörüsünü kamuoyuna açıklamış ve bu amaca yönelik çalışmalar yapmıştır. 1970'lerin sonlarında tamgün yasaının gerçekleşmesinde önemli payı olan TTB, tüm süreçte sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi uygulamasının geliştirilerek güçlendirilmesinden yana tutum almıştır.

1980 sonrasında hekim sayısının artırılmasını birincil hedeflerden biri olarak belirleyen siyasal erk, tıp fakültesi kontenjanlarını artırarak ve altyapısız yeni tıp fakülteleri açarak hekim insangücünün niteliğinde kaçınılmaz bir yetersizliğe yol açtı. Konuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların karşı görüşlerini dikkate almadan sürdürülen uygulama, hekim sayısında önemli artışa yol açarken, aynı zamanda pratisyen hekim sayısı ve oranı göreceli olarak çok yükseldi. Çünkü, sınırlı uzmanlık eğitimi olanakları nedeniyle hekimlerin ancak yüzde 10 kadarı mezuniyet sonrası eğitime başlayabiliyordu. Böylece pratisyen hekimlerin tüm hekimlere oranı, 1970'lerde % 36 iken, 1980'lerde % 39'a, 1990'larda % 50'nin üstüne çıkmıştır (16, 17). Bu oran 1998'de % 58'e değin yükselmiştir. 2000 yılı verilerine göre, yaklaşık 89 bin toplam hekimin % 53'ü (47 bin hekim) pratisyen hekim iken, % 47'si (yaklaşık 42 bin hekim) uzman hekimdi (19). Pratisyen ve uzman hekimlerin yıllara göre dağılımı Tablo 1'de görülmektedir. Pratisyen hekimlerdeki sayısal ve oransal artış, ülke düzeyinde pratisyen hekimliğin tartışılmasını gündeme getirmiştir.



Tablo 1: Türkiye'de Uzman- Pratisyen Hekim Dengesi

Yıl	Toplam	Uzman		Pratisyen	
		Sayı	%	Sayı	%
1950	6.895	3.647	53	3.248	47
1955	7.077	3.192	45	3.885	55
1960	8.214	4.181	51	4.033	49
1965	10.895	6.657	61	4.238	39
1970	13.843	8.818	64	5.025	36
1975	21.714	12.698	58	9.016	42
1980	27.241	16.699	61	10.542	39
1985	36.427	20.878	57	15.549	43
1990	50.639	24.900	49	25.739	51
1993	61.050	26.322	43	34.728	57
1994	65.832	27.564	42	38.268	58
1995	69.349	29.846	43	39.503	57
1996	70.947	31.126	44	39.821	56
1997	73.659	32.511	44	41.148	56
1998	77.344	34.189	44	43.155	56
1999	81.988	36.854	45	45.134	55
2000	88.768	41.717	47	47.051	53

(Kaynak: 17)

GPE Kuruluş Çalışmaları

TTB’de bir araya gelen birinci basamak sağlık hizmetinin önemini kavramış pratisyen hekimler, 1980’lerin son yıllarında ve 1990’ların başında, çeşitli yönleri ve özellikleriyle pratisyen hekimliği tartışmaya başladı. Alanla ilgili çalışmalarını yürütmek üzere, 1989’da TTB Pratisyen Hekimler Kolu (TTB-PHK) kuruldu. Kısa zamanda ülke çapında örgütlenen ve tabip odalarında komisyonlar kuran Kol’un inceleme konularından birisi de genel pratisyenlik meslek eğitimi idi. PHK içinden bir grup “genel pratisyenlik meslek eğitimi çalışma grubu” adı altında eğitimle ilgili araştırmalara başladı.

İlki 1990’da gerçekleştirilen “Pratisyen Hekimlik Kongreleri”nde meslek eğitimi önemli tartışma alanlarından birisi oldu ve pratisyen hekimler, Birinci Pratisyen Hekimlik Kongresi’nde akademik olarak genel pratisyenlik ve genel pratisyenlik profesörlüğü ile tanıştılar. GPE hedefine doğru ilerlerken, çalışma grubu bir kurucu kurul gibi çalıştı. Grup, genel pratisyenlik meslek eğitimi alanında ülkemizin özgün örneklerini ve uluslararası birikimleri incelemeye başladı.

Uluslararası ilişkiler gerçekleştirilerek, deneyimler ve yayınlar değerlendirildi ve çeviriler yapılarak yayımlandı. PHK temsilcileri başta Avrupa Genel Pratisyenler Birliği (UEMO) olmak üzere, çeşitli uluslararası toplantılara katıldılar. Tüm bunların ışığında, Bolu’da 1995’te yapılan ve çok sayıda pratisyen hekimin katıldığı bir grup çalışmasında, “genel pratisyenlik ayrı bir tıp disiplini” görüşü benimsendi. Tüm çalışmalara, aralarında sağlık ocağında çalışanlar da olmak üzere, ülkenin değişik bölgelerinden çok sayıda pratisyen hekim katıldı.

Daha sonraki süreçte, pratisyen hekimlerin mezuniyet sonrası meslek eğitiminin kurumlaşması görüşü bir gereksinim olarak ortaya kondu. Bu görüş TTB pratisyen hekim hareketi içinde giderek yaygınlaştı. Sonunda 1996’da gerçekleşen TTB 44. Büyük Kongresi’nde, TTB’nin örgütsel sorumluluğunda TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü kurulması kabul edildi. İki yıl boyunca süren teknik çalışmalardan sonra, 1998’de TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü (GPE) kuruldu ve TTB’nin örgütsel sorumluluğunda, bilimsel, yönetsel ve mali özerkliği olan bir yapı olarak tanımlandı (16).

GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ ÇALIŞMALARI (1998-2003)

Amaç ve Tanım

Türkiye’de birinci basamak sağlık hizmeti veren birimlerde çalışacak genel pratisyenlerin mezuniyet sonrası eğitimini düzenlemek amacıyla kurulmuş olan TTB-GPE’nin tanımı, 2003 tarihli **GPE Çalışma Yönergesi**’nde şöyle yapılmıştır (Ek 1):

“TTB-GPE, Türk Tabipleri Birliği’nin örgütsel sorumluluğunda, ilgili diğer kurumların da temsil edildiği, genel pratisyenlik meslek eğitimini vermek üzere kurulmuş iç işleyişinde özerk yapıya sahip bir kurumdur.”

Örgütlenme

GPE Merkez Kurulları:

TTB-GPE’nin kuruluşundan hemen sonra geçiş döneminde görev yapmak üzere, üyelerinin bir bölümü GPE Çalışma Grubu’ndan olmak üzere bir Yönetim Kurulu oluşturuldu. Yönetim Kurulu içinden bir Yürütme Kurulu, Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Sekreteri seçildi.

TTB-GPE Yönetim Kurulu’nun bileşimi ve işlevleri **Çalışma Yönergesi**’nde aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

“TTB-GPE Genel Kurulu’ndan (geçiş döneminde Pratisyen Hekimler Kolu’ndan) seçilen 5, TTB-GPE Eğitim Koordinatörleri Kurulu’ndan seçilen 5, TTB-GPE Bilim Kurulu’ndan seçilen 2, TTB organlarından (2’si Pratisyen Hekim Kolu’ndan olmak üzere) seçilen 4, Pratisyen Hekimlik Derneği’nden seçilen 2, üniversiteleri temsilen bir, Sağlık Bakanlığı’nu temsilen bir, Çalışma Bakanlığı’nu temsilen bir üyenin katılımıyla toplam 21 üyeden oluşur. Kendi içinde Başkan, Sekreter ve Yürütme Kurulu’nu seçer. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE Kuruluş Çalışmaları Brosürü’nde tanımlanmıştır. En az üç ayda bir toplanır.”

Yürütme Kurulu’nun başkan, genel sekreter ve üç üyeden oluşması ve işlevleri de aynı Yönerge’de yer almaktadır (Ek 1).

GPE’nin başka bir merkez kurulu, GPE Bilim Kurulu’dur. Bilim Kurulu’nun bileşimi ve işlevi de Yönerge’de ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır:

“TTB-GPE Bilim Kurulu;

TTB-GPE mesleki eğitim programında yer alan 6 temel modül eğitimcilerinden ikişer, 10 klinik modülün eğitimcilerinden birer, TTB/GPE Genel Kurulu’nda belirlenen beş üye, TTB/GPE Genel Sekreteri, STED (Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi) adına bir üye ve Pratisyen Hekimlik Derneği’nden bir üyenin katılımıyla oluşur. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE Kuruluş Çalışmaları Brosürü’nde tanımlanmıştır. En geç üç ayda bir toplanır.”

GPE'nin üçüncü merkez kurulu, Eğitim Koordinatörleri Kurulu'dur. Yönerge'de tanımlandığı biçimiyle, TTB-GPE Eğitim Koordinatörleri Kurulu;

“Bölgelerdeki eğitim koordinatörleri arasından belirli oranlara göre seçilen eğitim koordinatörlerinden oluşur. TTB-GPE Yönetim Kurulu'nun gerekli gördüğü durumlar dışında en geç üç ayda bir toplanır. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE Kuruluş Çalışmaları Broşürü'nde tanımlanmıştır.”

Enstitü'nün en üst organı, Enstitü Genel Kurulu'dur. GPE ile ilgili ana politikaların bu Kurul'da belirlenmesi öngörülmüştür. Yönerge'deki tanımına göre,

“TTB-GPE Genel Kurulu;

Tüm eğitici genel pratisyen ve eğitim koordinatörlerinin katılımıyla 2 yılda bir toplanan, TTB-GPE ile ilgili ana politikaların belirlendiği kuruldur. TTB-GPE Genel Yönetim Kurulu'nda yer alacak 5, TTB-GPE Bilim Kurulu'nda yer alacak 5 genel pratisyeni seçer.” (16).

GPE Bölgeleri ve Yerel Kurulları:

Bölgelerde GPE merkez kurullarının izdüşümü niteliğinde yerel kurulların oluşturulması öngörülmüştür. Daha önce merkez kurullara ve tabip odası pratisyen hekimler komisyonlarına dayalı olarak yürütülen çalışmalar, 2003 başında yerel kurulların oluşturulmasıyla bu kurullara bırakılmıştır.

Enstitü Bölge Kurulu, Yönerge'de şöyle tanımlanmıştır: *“TTB-GPE Bölge Kurulları;*

Bölgelerdeki tabip odaları adına birer, tabip odaları pratisyen hekim komisyonları adına birer, il sağlık müdürlükleri adına birer, üniversiteler adına birer, bölge eğitim koordinatörleri arasından seçilen iki, bölge çalışma müdürlüğünü temsilen bir, Pratisyen Hekimlik Derneği adına bir üyeden oluşur. Genel pratisyenlik mesleki eğitiminin TTB-GPE adına bölge düzeyinde hayata geçirilmesinden sorumludur. En geç üç ayda bir toplanır.”

“ Bölge Eğitim Koordinatörleri Kurulu:

Bölgedeki tüm eğitim koordinatörlerinden oluşan kuruldur. Geçiş döneminde eğitim koordinatörü olmak üzere 6 temel kurstan herhangi birinin eğitimini alan kişi diğer eğitimleri devam ettirmek koşulu ile bölge eğitim koordinatörü kuruluna dahil olur.”

Yöntemler (Eğitim Stratejileri) ve Eğiticiler

Genel Pratisyenlik Enstitüsü başlangıç çalışmaları sırasında meslek eğitimi sürecinde benimsenecek eğitim yöntemleri de tartışılan ana konular arasındaydı. Genel görüşmeler ve uluslararası deneyimlerin değerlendirilmesi sonucunda, meslek eğitimi sürecinde erişkin eğitiminin

temel ilke ve yöntemlerine uygun, modüler ve küçük grup dinamiğine dayalı, etkin, katılımcı ve etkileşimli eğitim yöntemlerinin uygulanması kararlaştırıldı (16).

Eğitim ortamı, birinci basamak hizmet sunumunun gerçekleştiği sağlık ocakları; eğiticiler ise gerekli eğitimi almış genel pratisyenler olacaktır. Eğiticilerin seçiminde, gönüllü olup hizmet sunumunda alan deneyimi ve ayrıca eğiticilik deneyimi olanlara öncelik verilmesi kabul edildi.

Genel pratisyen eğiticinin tanımı GPE Çalışma Yönergesi'nde şöyle yapılmıştır:

Eğitici genel pratisyen:

Eğitici olmaya gönüllü, mesleki deneyimi olan, genel pratisyenlik mesleki eğitim programında yer alan, 6 temel modülün eğitici eğitimi kursuna katılmış, 6 temel modül ya da klinik modüllerden birinde eğiticilik yapabilen genel pratisyendir.

Meslek Eğitiminin İçeriği ve İlgili Etkinlikler

GPE Modülleri: Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün kuruluşundan sonra, genel pratisyenlik meslek eğitiminin içeriğinin ve programının kesinleştirilmesine yönelik tartışılmalar yapıldı. Uzun incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda meslek eğitiminin beş temel ve 11 klinik modülden oluşması kararlaştırıldı. Bu modüller şöyleydi:

Temel Modüller:

- 1.Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri
- 2.Eğitim Becerileri
- 3.İletişim Becerileri
- 4.Epidemiyoloji
- 5.Sağlık Yönetimi

Klinik Modüller:

- 1.Acil Tıp
- 2.Adli Tıp
- 3.Risk Grupları
- 4.Üreme Sağlığı
- 5.Kronik Hastalıklar
- 6.Küçük Cerrahi
- 7.Ruh Sağlığı
- 8.Laboratuvar Kullanımı
- 9.Çevre Sağlığı

10. Bulaşıcı Hastalıklar

11. Bilgisayar Kullanımı

Sonraki değerlendirmelerde, Bilgisayar Kullanımı Modülü temel modüller kapsamına alındı.

Böylece, GPE'nin meslek eğitimi kapsamı altı temel, on klinik modülden oluştu.

Atölye Çalışmaları: GPE'nin ilk geniş katımlı etkinliği 5-8 Kasım 1998 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "Temel Modüller Atölye Çalışması" oldu. Halk sağlığı ve aile hekimliği uzmanları ile pratisyen hekimlerden oluşan 33 hekimin katıldığı bu atölye çalışmasında, eğiticilerin eğitimi programının temel modüllere ilişkin amaç ve öğrenim hedefleri belirlendi.

Daha sonra aynı amaçla klinik modüllerle ilgili bir atölye çalışması planlandı. "Klinik Modüller Atölye Çalışması" gene Ankara'da 12-13 Haziran 1999 tarihlerinde 77 hekimin katılımıyla gerçekleşti. Çeşitli klinik dal uzmanlarıyla pratisyen hekimlerden oluşan katılımcılar, GPE klinik modüllerinin amaç ve öğrenim hedeflerini belirlediler (18).

Kurslar: Atölye çalışmalarını izleyen süreçte, modüllerin eğitici adaylarına hangi yol ve yöntemlerle verileceği GPE kurullarında uzun tartışmalara yol açtı. Bir süre, ilk adımın modülün yazılı materyalini ve kitabını hazırlamak olması gerektiği düşünülerek, bir dizi toplantı ve çalışma yapıldı. Ancak bu çabalar ürüne dönüştürülemedi.

Sonraki süreçte, GPE Bilim Kurulu ve Yönetim Kurulu'nun ortak kararları sonucunda, temel modüllerle ilgili eğitici eğitimlerine zaman yitirmeksizin başlanmasına ve bu amaçla kurslar düzenlenmesine karar verildi. Temel modüllerin amaç ve öğrenim hedefleri doğrultusunda kurs programları oluşturmak üzere eğitici ekipleri belirlendi. Bir çalışma süreci sonucunda, eğitim becerileri modülü dışındaki temel modüllerle ilgili kurs programları geliştirildi.

Eğitim becerileri eğitimi için, TC Sağlık Bakanlığı, Johns Hopkins Üniversitesi ve Hacettepe Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nın işbirliğiyle gerçekleştirilen "Klinik Eğitim Becerileri Kursu" programı, GPE'nin standart kurs programı olarak kabul edilmişti. Bu programın dışında kalan eğitim becerileri kursları ve diğer eğitim etkinlikleriyle ilgili eşdeğerlik ölçütleri belirlenerek TTB yayınıyla hekim kamuoyuna açıklandı

Eğitim becerileri kurslarının birincisi ve GPE'nin ilk eğitim etkinliği, 22-26 Kasım 1999 tarihlerinde İstanbul'da yapıldı. Bu ilk kursa, temel modüller atölye çalışmasına katılmış olan 22 hekim katıldı.

Halen tüm temel modül alanlarında GPE kursları sürmektedir. Kurs süreleri 32-45 saat arasında değişmektedir. Eylül 2003 itibarıyla, 250 kişi

eğitici eğitimlerine başlamış bulunmaktadır. Bunların arasında 60 kişi, altı temel modülü alarak genel pratisyen eğitici olmuştur. Tüm temel modüllerde düzenlenen kursların dökümü Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: GPE Temel Modül Kursları

Modül	Kurs Sayısı	Kurs Süresi (saat)	Katılımcı Sayısı
Eğitim Becerileri	13	40	180
İletişim Becerileri	8	32	160
Bilgisayar Kullanımı	8	40	158
GP Felsefesi	10	32	193
Sağlık Yönetimi	8	32	148
Epidemiyoloji	5	40	82
Toplam	52	216	250

Ayrıca, 2003 yılı içinde temel ve klinik modül eğitimcilerine yönelik olarak, İstanbul’da iki kez program geliştirme kursu düzenlenmiştir. Bu kursun süresi üç gün olup kurs ve eğitim programı geliştirme becerisi kazanma amacıyla düzenlenmiş, iki kursun uygulamalarıyla klinik modüllerin kurs modelleri hazırlanmıştır.

Yayınlar: TTB-GPE, başlangıçtan bu yana, kuruluş çalışmaları ve GPE etkinliklerine ilişkin kitapçık, broşür ve çalışma raporları yayımladı. Ayrıca temel modül kursları için eğitimcilerin ders notları hazırlanarak katılımcılara ulaştırıldı. Modüllerle ilgili yararlanılması gereken öbür yayınlar kurslar sırasında katılımcılara dağıtıldı ya da kaynakça olarak verildi.

Bu yayınlara ek olarak, TTB ve tabip odalarının süreli yayınlarında Enstitü’nün amaç ve etkinliklerini tanıtıcı yazıların yer alması sağlanmaktadır. GPE’nin kuruluşundan kısa bir süre sonra hazırlanan GPE web sayfası, Enstitü’nün etkinliklerini düzenli ve güncelleştirilmiş biçimde yansıtmaya işlevi görmüştür.

Geçiş Dönemi

Geçiş dönemi GPE Çalışma Yönergesi’nde şöyle tanımlanmıştır:

“Geçiş Dönemi (Gönüllü Eğitim Dönemi):

Genel pratisyenliğin ülkemizde de bağımsız bir tıp disiplini olarak ulusal otoriteler tarafından resmen onaylanmasına kadar olan süreçtir.

Geçiş döneminde, eğitici genel pratisyenlerin yanı sıra, öncelikle sağlık ocaklarında çalışmakta olan pratisyen hekimler olmak üzere, alanda çalışan deneyimli hekimlere tanımlanmış kısa süreli meslek eğitimi programı uygulanacaktır. Halen bu eğitimin programları modül eğitimcileri tarafından planlanmaktadır. Geçiş dönemi programının içeriği ana programlarda yer alan konu başlıklarının hepsini kapsamakla birlikte, eğitim alanların deneyimli pratisyen hekimler olması nedeniyle süresi kısa tutulacaktır. Toplam sürenin bir yılı aşmaması öngörülmektedir (16) .

Sonuç ve Geleceğe İlişkin Değerlendirme

Ülkemizde Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün kuruluşuyla ivme kazanan genel pratisyenlik eğitimi çalışmaları uluslararası programlara koşut biçimde gelişmektedir. Genel Pratisyenlik Enstitüsü oldukça kapsamlı ve nitelikli bir eğitimi planlayıp uygulama aşamasına geçme çabası içindedir. Temel ve klinik modüller başlıkları altında toplam 16 modülden oluşan eğitimin, eğitimciler ve genel pratisyenler için farklı özellikleri olacağı gibi, uzun yıllardır pratisyen hekimlik yapan meslektaşlarımıza uygulanacak eğitimle, yeni hekim eğitiminin süre ve kapsam yönünden oldukça değişik olması doğaldır.

GPE'nin meslek eğitimi programı Avrupa'nın değişik ülkelerinde uygulanmakta olan özgün genel pratisyenlik programlarının maksimum içeriğine uygun düzeyde geliştirilmektedir. Bu nedenle, daha önce ülkemizde uygulanmış ya da halen uygulanmakta olan birinci basamakta çalışacak hekim insangücü eğitimine yönelik programlarından esinlenmiş olmakla birlikte onlardan çok farklıdır. Türkiye'deki genel pratisyenlik eğitiminin bir başka özelliği, tümüyle ülke kaynaklarından ve ulusal insangücünden yararlanmakta oluşudur. Avrupa'da genel pratisyenlik eğitimine yeni başlamakta olan ülkelerde, özellikle genel pratisyen eğitimcilerin yetiştirilmesi aşamasında yurtdışı olanaklarından ve dış finans kaynaklarından yararlandığı görülmektedir. Oysa GPE'nin çalışmaları başlangıçtan beri, yok denebilecek ölçüde sınırlı devlet desteğiyle, pratisyen hekimlerin ve meslek örgütünün öz gücüne dayalı olarak ilerlemektedir.

GPE deneyiminin başka özgün özellikleri, eğitim sürecinde uygulanan ilkelerin eğitim programlarının oluşturulmasında ve kurumlaşmada da geçerli oluşudur: Demokratiklik, katılımcılık, açıklık, içtenlik, gönüllülük. Bugüne değin ülkenin değişik yerlerinden yaklaşık 250 pratisyen hekim "Temel Modüller" eğitim programına katılarak GPE eğitim olanaklarından yararlanmışlardır. Halen yedi il merkezi ilk aşamadaki eğitim bölgeleri olarak saptanmıştır. Bu bölgelerde yerel GPE örgütlenmeleri ve eğitim programları başlatılmıştır.

Enstitü, meslek örgütünün sorumluluğunda ve çatısı altında pratisyen hekimlerin kendilerinin tabandan örgütlenerek yaratıcı öğelerle gerçekleştirdikleri ve çoğaldıkça zenginleşen, halen gelişmekte olan özgün bir çalışmadır.

Ek 1

TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü Çalışma Yönergesi

Madde-1 Amaç:

Bu yönerge Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü (TTB/GPE) kurullarının işleyişini ve tanımlarını yaparak; TTB/GPE çalışmalarında yer alanların aralarındaki tutum ve davranışların ortaklaştırılmasını, dil birliğinin sağlanmasını ve belirlenen ortak kurallar doğrultusunda etkili ve verimli bir çalışma gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır.

Madde-2 Kapsam:

TTB/GPE’de kullanılan kavramların tanımını, TTB/GPE kurullarının işleyişini, TTB/GPE merkezi ve bölgesel kurullarında görev alacakların bileşimini kapsar.

Madde-3 Tanımlar:

a- Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü (TTB/GPE):

Türk Tabipleri Birliği’nin örgütsel sorumluluğunda, ilgili diğer kurumların da temsil edildiği, genel pratisyenlik meslek eğitimi vermek üzere kurulmuş iç işleyişinde özerk yapıya sahip bir kurumdur.

b-Genel Pratisyen:

TTB/GPE tarafından birinci basamakta sağlık hizmeti sunabilecek hekim yetiştirmek amacıyla düzenlenen özgün mesleki eğitimi tamamlamış hekimdir. (Kapsamlı tanım, TTB/GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARI BROŞÜRÜ sayfa :13’te yapılmaktadır.)

c-Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi:

Tıp fakültesini bitirerek birinci basamakta çalışmak isteyen hekimlerin genel pratisyen olabilmeleri için TTB/GPE tarafından verilen süresi, müfredatı, eğiticileri, eğitim şekli tanımlanmış standart eğitim programıdır.

d-Birinci Basamak:

Basamaklandırılmış sağlık örgütlenmesinde bir ülkedeki yaygın ayaktan tanı ve tedavi hizmetleri ile birey ve topluma dönük koruyucu hizmetlerin verildiği en yaygın birimdir. Ülkemizde birinci basamak tanımı ile sağlık ocakları kastedilmektedir.

e-Geçiş Dönemi (Gönüllü Eğitim Dönemi):

Genel pratisyenliğin ülkemizde de bağımsız bir tıp disiplini olarak ulusal otoriteler tarafından resmen onaylanmasına kadar olan süreçtir.

f-Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı:

Birinci basamakta çalışacak hekimler için, genel pratisyenlik mesleki eğitiminin zorunlu olacağı döneme kadar olan süreçte, birinci basamak mesleki deneyimi olan ve pratisyen hekimlik yapma yetkisini kullanan, gönüllü hekimlere uygulanacak, süresi ve kapsamı TTB - GPE tarafından belirlenen programdır.

g-Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitim Programı:

Müfredat programı TTB-GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARI BROŞÜRÜ sayfa:18-19 ve TTB-GPE ÇALIŞMA RAPORU 2002 Ek:3'te belirtilen,

Asgari süresi 3 yıl olup, bu sürenin en az yarısı birinci basamakta geçirilen,

Eğitici genel pratisyenlerin koordinatörlüğünde gerçekleştirilen,

Küçük gruplarda (6-16), modüler eğitime dayalı olarak sorun çözmeye yönelik ve öğrenen merkezli eğitimi temel alan,

Konusunu ilk yılın sonunda belirlediği birinci basamak çalışmalarını kapsayan bitirme tezi ile son bulan programdır.

h-Eğitim ortamı:

224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Kanunu ve bu kanunla ilgili 154 sayılı Yönerge'de tanımlanan sağlık ocaklarıdır.

i-Rotasyonlar:

“Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi”nin sağlık ocakları dışında edinilecek bilgi, beceri ve tutumlarının öğrenileceği ortamlardır (hastaneler ve diğer kurumlar).

j-Eğitici Genel Pratisyen:

Eğitici olmaya gönüllü, mesleki deneyimi olan, genel pratisyenlik mesleki eğitim programında yer alan, 6 temel modülün eğitici eğitimi kursuna katılmış, 6 temel modül ya da klinik modüllerden birinde eğiticilik yapabilen genel pratisyendir. Eğiticiğin sürmesi, TTB-GPE tarafından belirlenecek koşulların yerine getirilmesine bağlıdır.

k-Eğitim Koordinatörü:

Eğitici olmaya gönüllü, mesleki deneyimi olan, sağlık ocağında çalışan, eğitici programını almış (geçiş döneminde 6 temel modül), mesleki eğitim



programının bütününde (geçiş döneminde 6 temel, 10 klinik modül) eğiticilik yapabilen, planlama ve eşgüdümü sağlayabilen hekimdir.

m-Eğitici Eğitimi Programı:

TTB-GPE tarafından düzenlenen eğitim koordinatörü yetiştirmeye yönelik programdır. Geçiş döneminde 6 temel modülden oluşur.

Madde-4 Kurullar:

a-TTB-GPE Genel Kurulu:

Tüm eğitici genel pratisyen ve eğitim koordinatörlerinin katılımıyla 2 yılda bir toplanan, TTB-GPE ile ilgili ana politikaların belirlendiği kuruldur. TTB-GPE Genel Yönetim Kurulu'nda yer alacak 5, TTB-GPE Bilim Kurulu'nda yer alacak 5 genel pratisyeni seçer.

b- TTB-GPE Genel Yönetim Kurulu:

TTB-GPE Genel Kurulu'ndan (geçiş döneminde Pratisyen Hekim Kolu'ndan) seçilen 5, TTB-GPE Eğitim Koordinatörleri Kurulu'ndan seçilen 5, TTB-GPE Bilim Kurulu'ndan seçilen 2, TTB organlarından (2'si Pratisyen Hekim Kolu'ndan olmak üzere) seçilen 4, Pratisyen Hekimlik Derneği'nden seçilen 2, üniversiteleri temsilen 1, Sağlık Bakanlığı'nu temsilen 1, Çalışma Bakanlığı'nu temsilen 1 üyenin katılımıyla toplam 21 üyeden oluşur. Kendi içinde Başkan, Sekreter ve Yürütme Kurulu'nu seçer. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARI BROŞÜRÜ'nde tanımlanmıştır. En az 3 ayda bir toplanır.

c- TTB-GPE Yürütme Kurulu:

TTB-GPE Genel Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilen 3 kişi, Başkan ve Genel Sekreter olmak üzere 5 kişiden oluşur. Beş üyeden en az ikisi Genel Kurul'dan seçilen üyelere olmalıdır. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARI BROŞÜRÜ'nde tanımlanmıştır. Acil durumlarda, TTB-GPE ana politikalarına uyumlu olmak koşuluyla ya da pratik işler için karar alma yetkisi dışında, karar organı değildir. Her ay toplanarak TTB-GPE Genel Kurulu ve Genel Yönetim Kurulu'nda alınan kararların hayata geçirilmesini sağlar.

d-TTB/GPE Bilim Kurulu:

TTB/GPE mesleki eğitim programında yer alan 6 temel modül eğiticilerinden ikiser, 10 klinik modülün eğiticilerinden birer, TTB-GPE Genel Kurulunda belirlenen beş üye, TTB-GPE Genel Sekreteri, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED) adına bir üye ve Pratisyen Hekimlik Derneği'nden bir üyenin katılımıyla oluşur. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARI BROŞÜRÜ'nde tanımlanmıştır. En geç üç ayda bir toplanır. TTB-GPE Genel Yönetim Kurulu gerekli gördüğü durumlarda Bilim Kurulu'nu toplantıya çağırabilir.

e- Bölge Eğitim Koordinatörleri Kurulu:

Bölgedeki tüm eğitim koordinatörlerinden oluşan kuruldur. Geçiş döneminde eğitim koordinatörü olmak üzere 6 temel kurstan herhangi birinin eğitimini alan kişi diğer eğitimleri devam ettirmek koşulu ile bölge eğitim koordinatörü kuruluna dahil olur.

f-TTB-GPE Eğitim Koordinatörleri Kurulu:

Bölgelerdeki eğitim koordinatörleri arasından belirli oranlara göre seçilen eğitim koordinatörlerinden oluşur. TTB-GPE Yönetim Kurulu'nun gerekli gördüğü durumlar dışında en geç üç ayda bir toplanır. Görev, yetki ve sorumlulukları TTB-GPE KURULUŞ ÇALIŞMALARINI BROŞÜRÜ'nde tanımlanmıştır.

g- TTB-GPE Bölge Kurulları:

Bölgelerdeki tabip odaları adına birer, tabip odaları pratisyen hekim komisyonları adına birer, il sağlık müdürlükleri adına birer, üniversiteler adına birer, bölge eğitim koordinatörleri arasından seçilen iki, bölge çalışma müdürlüğünü temsilen bir, Pratisyen Hekimlik Derneği adına bir üyeden oluşur. Genel pratisyenlik mesleki eğitiminin TTB-GPE adına bölge düzeyinde hayata geçirilmesinden sorumludur. En geç üç ayda bir toplanır.

Madde-5 İşleyiş:

a-Tüm kurullar dönemsel çalışma planlarını ve altı aylık değerlendirmelerini TTB/GPE Genel Yönetim Kurulu'na yazılı olarak iletir .

b-TTB/GPE Yönetim Kurulu dışındaki diğer kurullar, başka kurumlarla olan ilişkilerini Genel Yönetim Kurulu'nun bilgisi dahilinde yürütür.

c-Tüm kurullar için geçerli olmak üzere üst üste mazeretsiz olarak iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği yer aldığı kurulda görüşülerek sonlandırılır. Kurul üyeliği düşen üyenin durumu, temsilen/seçilerek geldiği kurula bildirilerek yerine yeni üyenin gönderilmesi istenir.

Madde-6 TTB-GPE Genel Yönetmeni:

TTB-GPE'de profesyonel olarak görevlendirilen pratisyen hekimdir. Enstitü'nün idari işlerinin, yurtiçi ve dışı ilişkilerinin takibi ve organlarının koordinasyonundan, yayım, arşiv, sekreteryaya, vb. işlerin düzenlenmesinden sorumludur.

Madde-7 TTB-GPE Sekreteri:

TTB-GPE'de tam gün profesyonel olarak görevlendirilen, en az lise mezunu olan, bilgisayar kullanabilen, her tür yazışma, haberleşme vb. işlerin yürütülmesinden sorumlu olan elemandır.

Geçici Madde- 1

Hedefler

Geçiş dönemi eğitimine 2004'te başlanarak, 6 yılda tamamlanması hedeflenmektedir. Bu süre içinde bir taraftan geçiş dönemi mesleki eğitimi yürütülürken, diğer taraftan yeni eğitim koordinatörleri ve eğitici genel pratisyen yetiştirmeye yönelik kurslar devam edecektir.

Geçici Madde – 2

Geçiş Döneminde Eğiticilik

Geçiş dönemi programında yer alacak genel pratisyenler dışındaki eğitimcilerin eğitim becerilerinin geliştirilmesi modülünü alması zorunludur.

Kaynaklar

1. Price-Waterhouse Danışmanlık Şirketi Master Plan Etüdü, 1990.
2. Çiçeklioğlu, M. Sağlık Hizmet Araştırmalarında Farklı Bir Yaklaşım: Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. Toplum ve Hekim, 13: 328-333. (Eylül-Ekim 1998)
3. Belek, İlker. Türkiye’de Aile Hekimliği Modeli:”Herkes İçin Sağlık” Perspektifli bir Değerlendirme. Toplum ve Hekim, 12 (78):8-17. (Mart-Nisan 1997)
4. TTB Haber Bülteni, Sayı 18, Nisan 1989.
5. Dirican, R. Prof. Dr. Nusret Fişek’in Kitaplaşmamış Yazıları III. Türk Tabipleri Birliği, Ankara, 1999.
5. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun. Kanun No.224
6. Kabul Tarihi 5.1.1961.
7. Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği. (15.3.1969 gün ve 13149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)
8. Dirican, R. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Geleceği. Prof. Dr. Nusret Fişek’in Kitaplaşmamış Yazıları., Türk Tabipleri Birliği , Ankara, 1997, 135-138.
9. Fişek, N. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Üzerine Çalışmalar. Sağlık Dergisi, 37: Sayı 3, 1963.
10. Temel Sağlık Hizmetleri. GPE Eğitim Materyali, 2000.
11. Criteria for General Practitioner Trainers. Adopted by the UEMO Plenum Meeting in Paris, May 1992.
12. Bergen, Jan. GP in Europe- the G.P. and the European Union. www.uemo.org 06.08.2002.
13. *UEMO Reference Book 2000-2001*, Edited by T.E. Kennedy.
14. UEMO Questionnaire on the Current Status of Specific Training in General Practice.
15. In:*UEMO Reference Book 2000-2001*, 148-151.
16. Jarmatz, Heinz. The Specialty/Generalist Dilemma in General Practice. In:*UEMO Reference Book 2000-2001*, 71-72.
17. Türkiye’de Genel Pratisyenlik Enstitüsü Kuruluş Çalışmaları. Türk Tabipleri Birliği, Mayıs 1999.
18. <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/apk2001/042.htm>
19. TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü Çalışma Raporu 1998-2000.



TTB - GPE GENEL PRATİSYENLİĞİN FELSEFESİ VE TEMEL ÖZELLİKLERİ MODÜLÜ

Mustafa Sülkü
Hüseyin Demirdizen
Muharrem Baytemür
Mustafa Vatansever
Özen Aşut
Ata Soyer
Onur Hamzaoğlu
Nihat Şahbaz
Hakan Şen
Kevser Vatansever
Melek Karademir
Naciye Sökeli
A.Sena Beliner
Hasan Değirmenci
Nejat Uysal
Lale Tuna
İbrahim Oktay
Selma Okkaoğlu
Ahmet Batu
Hüseyin Darıcı
Mehmet Derviş
Ömer Önal

TTB GPE GENEL PRATİSYENLİĞİN FELSEFESİ VE TEMEL ÖZELLİKLERİ MODÜLÜ

Modülün öyküsü:

Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri Modülü'nün öyküsünü 1989'lara götürmek doğru olur. Çünkü pratisyen hekimler ilk kez o yıl TTB çatısı altında kendi mesleki geleceklerine sahip çıkmak üzere birlikteliklerini ilan ediyor ve TTB Pratisyen Hekimler Kolu'nu kuruyorlar. O günden sonra hem mesleki sorunlarını, hem sağlık sorunlarını ve ülkenin sağlık politikalarını yakından izliyorlar. Özne kendileri olduğundan, kendi gelecekleri ile ilgili kararların kendilerine danışılmadan alınmasını doğru bulmuyor ve bu duruma her zaman tepkilerini dile getiriyorlar. Bir yandan bağışıklama çalışmalarını yaygınlaştırmaya çalışıyor, diğer yandan ne olduğu belirsiz “taramaları” durdurmaya çalışıyor, bu arada mesleki bilimsel kongrelerini düzenleyip uluslararası ilişkilerini geliştiriyorlar.

Birinci basamak hekim insangücü yetiştirmek savıyla Tababet Uzmanlık Tüzüğü'ne dahil edilen “Aile Hekimliği Uzmanlığı”nın gerek uzmanlığa giriş ölçütleri, gerek eğiticilerinin ve eğitim ortamının niteliği ve bir mesleki eğitim müfredat programı olmaması nedeniyle, bu alandaki sorunları çözemeyeceğini o yıllarda ileri sürerek ülkenin kaynaklarının boşa harcanmaması gerektiğini ısrarla vurguluyorlar.

Bu yetmezmiş gibi, “pratisyen hekimleri kısa süreli eğitimlerden geçirerek aile hekimi yapacağız, her biriniz sözleşmeli hekim olacak, daha çok para kazanacaksınız”, diyen politikacılara bu tür politikaların ve uygulamaların ne halkın, ne de hekimlerin sorunlarını çözemeyeceğini bundan on yıl önce söylediler. Yenilerine de söylemeyi sürdürüyorlar.

“Hep eleştirirsiniz, seçenek sunmazsınız” diyenlere, ülkemize özgü bir genel pratisyenlik mesleki eğitimin nasıl olması gerektiğini yaparak, yaşayarak öğretiyorlar. 1990'dan bu yana düzenledikleri sekiz kongre, sayısız sürekli eğitim etkinliği, yüzlerce bilimsel araştırma ile tıp ortamına katkıda bulunuyorlar.

TTB Pratisyen Hekimler Kolu (PHK), Pratisyen Hekimlik Derneği ve TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü (GPE), mesleki bilimsel dergi *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* (STED) ile genel pratisyenliğin bağımsız bir tıp disiplini

olduğu gerçeğini hem ülkemiz tıp ortamında, hem uluslararası genel pratisyenlik ortamlarında duyuruyorlar.

Bu modülün öyküsü aslında 15 yıllık pratisyen hekim hareketinin öyküsü olarak kabul edilmelidir. Bu çalışmada, yüzlerce, binlerce hekim emeği ile bu günlere ulaşan Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri eğitim programının ancak bir kesiti sunulabilecektir.

Yıl 1994. TTB-PHK “Ayrı Bir Tıp Disiplini Olarak Genel Pratisyenlik” adı altında bir çalışmayla genel pratisyenliği ve özelliklerini tanımlıyor.

Yıl 1996. TTB 46. Büyük Kongresi seçilecek TTB Merkez Konseyi’ni, genel pratisyenlik mesleki eğitiminin örgütsel yapısını kurmakla görevlendirir.

Yıl 1996. TTB bu yapının kurulması için “Genel Pratisyenlik Enstitüsü Çalışma Grubu”nu kurar. İki yıl süren grup çalışmaları, toplantılar, tartışmalar, diğer ülke deneyimlerinin incelenmesi sonunda 5 Ekim 1998’de TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü’nün kuruluşu dönemin Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Suat Çağlayan’ın da katılımıyla kamuoyuna ve tıp ortamına duyurulur.

O zamana kadar oluşturulan birikimlerin ışığında ve TTB ortamında diğer disiplinlerden meslektaşlarımızın da katılımıyla yapılan atölye çalışmalarının ardından mesleki eğitim müfredat programı belirlenir. Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri bu müfredat programı içerisinde yer alan temel modüllere kılavuzluk eden modül olarak kabul edilir. Daha önceden bir örneği daha olmayan bu modülün amaç ve öğrenim hedefleri de bu atölye çalışmaları sürecinde oluşturulur. Ülkemizdeki genel pratisyenliğin gelişim sürecini kapsayan özgün bir modül olarak salt ülkemiz açısından değil, diğer ülkelerdeki deneyimler açısından incelenmeye değer bir örnek oluşturması bakımından da bu modül önem taşımaktadır.

6-8 Kasım 1998’de temel modüllerin eğitim amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesi amacıyla düzenlenen Atölye Çalışması’nın Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri (GPF) Modülü grubuna, Şanda Çalı, Mustafa Sülkü, Erdoğan Mazmanoğlu, Akif Akalın, Orhan Odabaşı, Mahmut Akdağ, İbrahim Oktay katılmışlardı.

TTB-GPE Yönetim Kurulu öncelikle eğitici eğitimi programını, bu amaçla eğitici ölçütlerini belirler ve 2000 yılı başında ilk eğitimcileri yetiştirmek üzere ilk kursu düzenler. Daha önceki iki eğitim becerileri kursu ve ilk bilgisayar kursundan sonraki kurs “Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri” kursudur. Bu kursta yine bir ilk

yaşanmaktadır: Eğiticiler kendi konularını aktarırken eğitici, diğer eğiticilerin konuları aktarılırken eğitilen olmaktadır. İlk kursların ardından, hem eğitici kadro genişler; hem de ülkemizin çeşitli bölgelerinde toplam 10 kurs düzenlenir.

Tablo 1: Bugüne kadar yapılan GPE kurslarının dağılımı

Şehir	Tarih	Eğitimci sayısı	Katılımcı sayısı
İstanbul	9-11 Aralık 2000	6	22
Ankara	22-25 Mart 2001	8	17
Adana	16-18 Haziran 2001	6	21
Samsun	19-22 Temmuz 2001	7	15
İstanbul	24-27 Kasım 2001	7	17
Diyarbakır	1-4 Aralık 2001	4	19
İzmir	19-22 Ocak 2002	7	22
Çanakkale	15-18 Kasım 2002	12	21
Aydın	21-24 Aralık 2002	11	19
Adana	25-28 Ocak 2003	10	20
<i>Toplam 10 Kursta 21 Eğitici İle 193 Katılımcı Bu Kursu Tamamlamıştır</i>			

Modül her eğitimden sonra katılımcılarca ve eğiticilerce değerlendirilerek gelen öneriler doğrultusunda yeniden yeniden yapılarak son biçimini almıştır. On kursun sonunda eğitici ekip bir araya gelerek tüm süreci gözden geçiren iki günlük bir atölye çalışmasını gerçekleştirmiş ve modülün gelişimine katkıda bulunmuştur. Şu aşamada planlanan modülün kitabının yazılması çalışmasıdır. Ayrıca atölye çalışması sonrasında, eğitimin sürekliliğini sağlayabilmek için, işyerlerinde katılımcıların karşılaştıkları genel pratisyenliğin felsefesi ve temel özellikleri kursu ile ilgili sorunların çözümüne yönelik uzaktan eğitimin yapılandırılması kararlaştırılmıştır.



Modülün Eğiticileri: Modül yedi temel eğitici ile başlamış, yeni eğiticiler ile birlikte eğitici sayısı 18'e ulaşmıştır.

Modülün temel eğiticileri:

Mustafa Sülkü, Hüseyin Demirdizen, Muharrem Baytemur, Mustafa Vatansever, Özen Aşut, Ata Soyer, Onur Hamzaoğlu.

İlk eğiticilerin ardından eğitici ekibe katılanlar:

Nihat Şahbaz, Hakan Şen, Kevser Vatansever, Melek Karademir, Naciye Sökeli, A.Sena Beliner, Hasan Değirmenci, Nejat Uysal, Lale Tuna, İbrahim Oktay, Selma Okkaoğlu, Ahmet Batu, Hüseyin Darıcı, Mehmet Derviş, Ömer Önal.

Genel Pratisyenliğin Felsefesi Modülü Eğitim Programı

Kursun Amacı: Bu eğitim programının sonunda, katılımcı hekimlerin genel pratisyenliğin felsefesini kavraması, genel pratisyenliği bir yaşam biçimi olarak benimsemesi ve genel pratisyenliğin temel özelliklerini öğrenme ve uygulama konusunda gerekli bilgi ve becerileri kazanması amaçlanmaktadır.

Öğrenim Hedefleri:

Katılımcılar bu kursu tamamladıklarında,

Genel Kavramları ile İlgili

- Sağlığı tanımlayabilmek, sağlıksızlığı ve nedenlerini belirleyebilmek,
- Temel insan hak ve özgürlüklerini bilmek ve benimsemek,
- Temel sağlık hizmetleri kavramını bilmek,
- Kaynakların kullanımında öncelikleri sık görülen, çok öldüren ve sakat bırakan sorunlara vermek,
- Sosyal bilimlerin sağlıktaki yerini/rolünü bilmek, önemini kavramak,
- Sürekli eğitimin önemini kavramak ve bu çerçevede bilgi ve becerilerini sürekli yenilemek,
- Mesleki çalışmalarını örgütsel bütünlük içinde sürdürmenin önemini kavramak,

Sağlıklı İlgili

- Hastalık nedenlerinin sosyal nedenleri de kapsadığını bilmek,
- Sağlığın sosyoekonomik kalkınmanın bir parçası olduğunu kavramak,
- Kişiyi fiziksel, biyolojik ve sosyal çevresi ile bir bütün olarak değerlendirebilmek,

Hekimlik İle İlgili

- Hekimliğin amacını bilmek,
- İyi hekim olmak
- Koruyucu ve ilk basamak tedavi edici hizmetleri verirken gereken tıbbi bilgi ve beceriye sahip olmak ve bunları doğru/dürüst kullanmak,
- Hasta haklarını bilmek ve gözetmek,
- Etik kurallara uymak,
- Hekimliğin genel kurallarına ve değerlerine uymak,
- Hekimliğin dünyada ve Türkiye’de tarihsel ve toplumsal gelişimini bilmek,
- İyi bir sağlık danışmanı olmak,

Genel Pratisyenlik İle İlgili

- Genel pratisyenliğin amacını açıklayabilmek,
- Genel pratisyenliğin önemini, sağlık politikaları ve sağlık örgütlenmeleri içindeki yerini kavramak,
- Genel pratisyenliğin ayrı bir tıp disiplini olmasının önemini bilmek,
- Kişilerin sağlığının değerlendirilmesinde bütüncül bir yaklaşımı benimsemek,
- Mesleki hak ve özgürlükleri kavramak ve savunabilmek,
- Sağlık hizmetini yalnızca başvurana değil, herkese sunmak,
- Kişiye salt hasta olduğunda değil, yaşam boyu hizmet sunmak,
- Yalnızca tedavi edici değil, koruyucu, geliştirici ve esenlendirici (rehabilitasyon edici) hizmetleri de sunmanın önemini anlamak, sağlık bakımını üstlendiği toplumun tüm sağlık sorunlarından sürekli olarak sorumlu olduğunu bilmek,
- Sağlık hizmetini bir ekip hizmeti olarak benimsemek,
- Genel pratisyenliğin dünyada ve Türkiye’de tarihsel ve toplumsal gelişimini bilmek,
- Genel pratisyenlik ile ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşları ve olanaklarını tanımak,
- Araştırma, iletişim ve toplumu tanıma, eğiticilik ve yöneticilik formasyonlarının önemini bilmek.

öğrenim hedeflerine ulaşacaklardır.

Kursun Katılımcı seçim kriterleri:

Meslekte deneyim,
Eğitici olmada gönüllülük,
Birinci basamakta çalışıyor olmak.

Katılımcı Sayısı: 17 - 22 ki?i**Tablo 2: Kursun Programı**

Birinci Gün	İkinci Gün	Üçüncü Gün	Dördüncü Gün
Tanı?ma	Isınma	Isınma	Isınma
Kurs programı sunumu Günün programı sunumu Beklentilerin alınması KÖSF	Genel pratisyenlikte mesleki etik değerler	Çağdaş sağlık anlayışı	I.Basamakta sağlık politikaları ve sağlık örgütlenmesi
Ara	Ara	Ara	Ara
Amacımız/ misyonumuz	Genel pratisyenliğin temel özellikleri	Temel sağlık hizmetleri	I.Basamakta sağlık politikaları ve sağlık örgütlenmesi
Ara	Ara	Ara	Ara
Sağlık kavramı ve sağlıkta eşitsizlikler	Genel pratisyenlikte mesleki eğitim	I.Basamakta sektörler arası işbirliği ve ekip çalışması	KOSF
Öğle yemeği	Öğle yemeği	Öğle yemeği	Öğle yemeği
Isınma	Isınma	Isınma	Isınma
Hekimliğin tarihsel Gelişimi	Genel pratisyenlikte sürekli eğitim	Sık görülen, çok sakat bırakan ve çok öldüren hastalıkların genel pratisyenlikteki önemi	Forum
Ara	Ara	Ara	Ara
Genel pratisyenliğin dünyadaki ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi	Genel pratisyenlikle ilgili ulusal ve uluslararası örgütler ve olanaklarımız	Genel pratisyenliğin temel özellikleri (Grup çalışması)	Gününü ve kursun değerlendirilmesi
Günün değerlendirmesi	Günün değerlendirmesi	Günün değerlendirmesi	Sertifika töreni

Modülün Süresi: 8 saat / gün-4 gün, toplam 32 saat

Modülün Eğitim Materyali:

Okuma materyali: Her oturum sonunda dağıtılmaktadır.

Kaynak kitaplar: Katılımcılara ileri okumalar için önerilen kaynak kitap listesi sunulmaktadır.

Eğitim yöntemleri:

- Küçük gruplar
- Sınıf dersleri
- Grup tartışmaları
- Oyunlaştırmalar
- Simulasyon
- Beyin fırtınası

Eğitim değerlendirme yöntemleri:

- Kurs Öncesi Soru Formu (KÖSF)
- Kurs Ortası Soru Formu: (KOSF)
- Günün sonunda katılımcı geri bildirimleri
- Eğiticilerin günü değerlendirmesi
- Her oturumun sonunda oturum değerlendirmesi
- Kurs sonu katılımcı değerlendirmeleri
- Kurs sonu eğitici değerlendirmeleri

Kurs sonu değerlendirmelerinden bir örnek:

*GENEL PRATİSYENLİĞİN FELSEFESİ VE TEMEL ÖZELLİKLERİ
KURSU GENEL PRATİSYENLİĞİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ
FORUMU*

24 ARALIK 2002 – AYDIN

Moderatör: Muharrem Baytemur – Mustafa Vatansever

Raportör: Aylin Sena Beliner – Lale Tuna

90 dakika olarak planlanan forumda öncelikle katılımcıların tartışılmasını istediği sorular kağıt tahtasına yazıldı:

- B. Özenir: “Öğrendiklerimizi gerçekleştirebilir miyiz?”
- A. Çıbık: “Ne kadar gerçekleştirebiliriz?”
- A. Güvenir: “Çalışma ortamımıza ve genel olarak nasıl yansır?”
- B. Özenir: “Diğer arkadaşlarımızı bu sürece nasıl dahil edebiliriz?”
- İ. Ertin: “Öğrendiklerimizin yaptıklarımıza göre değiştirebileceği öncelikler nelerdir?”
- S. Oğlakçıoğlu: “Sağlık alanına nasıl dönüşüm oluşturur? Sağlık politikalarına etkisi ne olabilir?”
- Genel: “Koşulları ne? Ne zaman? Biz ne yapabiliriz?”
- S. Amca – A. Güvenir: “Genel Pratisyenlik halk – diğer uzmanlık dernekleri tarafından ne kadar kabul edilecek? Üniversiteler bu konuda ne düşünüyor?”
- T. Minareci: “Gelecek için strateji ne olacak?”
- S. Oğlakçıoğlu: “Sağlık Bakanlığı ne kadarını biliyor?”
- N. Keçeli: “GPE’nün bizden beklentisi ne?”
- Genel: “Kendi aramızda yapacağımız grup çalışmaları ne zaman GPE ile birlikte değerlendirilebilir? Burada mı kalacak?”
- Genel: “TTB – PHK’dan TTB – GPE’ye geçiş süreci nasıl oldu ve neden gerek duyuldu?”
- Genel: “GPE’nin kursiyerlere vereceği desteği var mı? Neler olmalı?”
- M. Öztürk: “Kursiyer katılımı için Sağlık Bakanlığı’ndan izin sağlanabilir mi?”

- S. Amca: “Modülde kişisel birikim var. Eğitimlerde standardizasyon var mı?”
- M. Baytemur: “1989’da TTB – PHK kuruldu. 1998’de Genel Pratisyenliğin ayrı bir tıp disiplini olması nedeniyle eğitimi yaşama geçirecek eğitim gerekti. Özlük hakları ve eğitim için Dernek kuruldu. Bütünlüklü ortak faaliyet gösterdi. Enstitü mesleki eğitim kısmından sorumlu oldu. Enstitü üyeliği bulunmamakta. Şu anda tüm Türkiye’de 100 ve üzeri 6 modülü tamamlamış eğitici bulunmakta. Yaklaşık 300 kişi eğitimlere başlamış durumda.”
- G. Mersin: “Geleceğe yönelik perspektif yoğunlaşma ile karar verici mekanizmalara yapılacak etkiler üzerine konuşulabilir.”
- M. Baytemur: “Sağlık Bakanlığı’na brifing verilecek. İzin konusu ise 2 kez Danıştay’dan geri döndü, yani reddedildi.”
- M. Öztürk: “Enstitü çalışanlarının izinli sayılması?”
- M. Baytemur: “Hizmeti aksatmamak kaydıyla, yıllık izin kullanarak GPE eğitim faaliyetlerine katılmanın kolaylaştırılması konusunda SB genelgesi var.”
- M.Vatansever: “Her türlü etkinlikte katılımcı olsun, eğitici olsun, yıllık izinlerinden kullanarak, katılım oluyor. İdari izinli olmak mümkün değil.”
- B. Özenir: “Güç olabilmek için daha fazla olmalıyız. Tabana ne kadar hızla yayılabiliriz? Çalışma var mı? Reel olarak nasıl yapabiliriz?”
- H. Akpınar: “Yeni hükümetle iletişime geçebildiniz mi? Birinci basamağın güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar için Bakanlık –ne için?- konusunda anlayışlı olmaya çağırma işi olabilir. Öncelik izin konusu olmalı. Buraya gelirken hem yıllık izinlerimizden kullanıyoruz, hem ailelerimizden uzak kalıyoruz; hem de kendi imkanlarımızla bunu gerçekleştiriyoruz.”
- T. Minareci: “Yeni hükümet ile iletişim kuruldu mu?”
- M. Baytemur: “Sayın Bakan’ın söylem düzeyinde olumluluk katsayısı yüksek. Kazanım haline dönmesi için sürece bakılmalı. Bakan’dan randevu talep ettik. Bürokratlarını oluştursun diye bekliyoruz. Önümüzdeki günlerde sunum yapılacak.”

- B. Özenir: “Siyasi görüş dışında TTB ortak görüşü görülüyor. Devamlı basın veya başka bir şekilde onların söylemlerini unutturmama yapılabilir mi?”
- H. Erdoğan : “Uşak’tan bu kurs için geldik. Tabana yayılma basamaklandırılabilir. Alt komisyonların gayretleri olmalı.Taban ve GPE buluşması daha sık olmalı.”
- M. Baytemur: “Kimler hedefleniyor sorusuna gelince; evrenden örnek seçiliyor. Türkiye’de evren= tüm pratisyen hekimler. Örnek = tüm pratisyen hekimler. T.C.’de oturması için bir kurgu var, ama sizler ne düşünüyorsunuz?”
- S. Oğlakçioğlu: “Taban ve GPE buluşması sağlanmalı ve bu sık olarak gerçekleşmeli.”
- H. Erdoğan: “Ben böyle bir süreci STED’den öğrendim.Bu sürecin büyük illerde olduğunu duyuyorduk.STED tüm birimlere gidiyor.”
- A. Çıbık: “Bizim çalıştığımız kurum şanslı, çünkü; biz anlatacağız. Hiç etkinlik içinde olmayan sağlık ocaklarına herhalde bizler ulaşacağız. Nasıl bir program yapılabilir? Nasıl anlatılabilir?”
- H. Erdoğan: “İçselleştirilmeli. ‘BİZ’ olabilmeyi geliştirmeliyiz.”
- İ. Yılmaz: “Kendi özeleştirisi ve davranış değişikliğini yapmalıyız. Eğitim amaçlı seminerler düzenleyebiliriz.”
- M. Vatansever: “Bu süreç özel radyoların kuruluş dönemine benziyor. ‘RADYOMU İSTİYORUM’u halk dedi. Bu radyo iyi bir radyo. Kısa bir süreç. Aydın’da, Uşak’ta, Muğla’da nasıl yapmayı düşünüyorsunuz? Kendi formülünüz ne?”
- G. Mersin: “Somut önerilerle; TTB kredilendirmesi ile TSH’de GP eğitimi için ön hazırlık ile belirli kriterlerle bir akreditasyon yapılmalı. İngiltere’deki beyaz listeler gibi tabip odalarında da iyi hekimlik listeleri yapımlanabilir.”
- B.Özenir: “Asıl olan herkesi harekete geçirebilmek. Periferdekiler ve kemikleşmiş odalar en dirençli kesim. İkili görüşmelerle içlerinden bir kısmını ileriye dönük hislerini ateşleyebiliriz. Periferde kendimi ne kadar kötü hissediyorsam, buraya geldiğimde tam tersi o kadar rahatlıyorum. Periferdekileri çekmeliyiz.”
- M.Sülkü: “Biz İstanbul’da neler yapıyoruz? 1. Öncelikle kendimizi geliştiriyoruz. Araştırma yapıyoruz. 2. Grup çalışmaları yapıyoruz. 3. Birimizin yürütmeyi isteği işi

bitirinceye kadar o kişinin peşini bırakmıyoruz, destekliyoruz. 4. Yaşamları birleştiriyoruz. 5. Çevremizdeki isteklilere bakıyoruz. Kendi başvurusu, oda etkinliği veya rica ile çalışmalara katılmasını sağlıyoruz. Başlangıçta ısrar ediyoruz, ama; sonrasında bırakıyoruz, zorlama yapmıyoruz, paylaşıyoruz. Kişi bir süre sonra tekrar çalışmak istediğinde sanki hep varmış gibi davranıyoruz. Önce isteklilere ulaşıyoruz, sonrasında model olmaya çalışıyoruz. Genel pratisyenliği hekimler ve tabip odaları ciddiye alırsa saygınlık artar.”

- A. Soyer: “Aydın’da kaç hekim var? Yaklaşık 300 diyelim. 1. Biz kaç kişiyiz demeden, 10’dan 300’e nasıl çıkabiliriz?’i düşünmeliyiz. Etik triajda orta vakalar tedavi edilir. Askeri triajda hemen savaşabilecek olanlara öncelik tanınır. 2. Kendi içimizde nasıl bir seyir izleyeceğiz? İl düzeyinde ne yapabiliriz? Muğla, Uşak ve İzmir ile nasıl iletişimde bulunabiliriz? Türkiye’deki etkinliklere nasıl ulaşabiliriz? 3. En yakınınızda kim var? sorularına yanıt aramalısınız. Bir sonraki modülün en kısa sürede yapılması için zorlamalısınız.”
- M. Öztürk: “Kırsal kesimde siyasi baskı olması, ekonomik kaygılar, prestij eksikliği (daha eğitimliyim ama kaymakamdan daha az kazanıyorum, vb.) var. Tabip odalarından daha aktif ekonomik baskı bekliyoruz. Sağlık Bakanlığı ‘Hastanelerimiz’ tanımlamasını kullanıyor ama neden ‘Sağlık Ocaklarımız’ demiyor, kırgınlık yaratıyor. Ekonomik, demokratik kavramlar konusunda uyarılar yapılabilir mi?”
- S. Oğlakçıoğlu: “2-3 il ortak bir yerde buluşup, karar oluşturmalı.”
- B.Özenir: “Hastaya baktıktan sonra 1-2 dakika sistemdeki değişikliklerin onu nasıl etkilediği ve etkileyeceği hakkında bilgilendiriyorum. Ucuz ilaç, 4 kaleme düşmesi, reçete sınırlılıkları gibi..”
- A. Çıbık: “Halka ben de ‘bu senin problemin, derdini bir yerlere yaz’ diyorum.”
- H. Demirdizen: “Uzmanlık dernekleri ve üniversiteler TTB-GPE’nün yaptıklarını izliyorlar ve ortamlarında paylaşılmasını istiyorlar. Ciddi bir tanınma ve önemseme var. Uzmanlık dernekleri kongrelere davet ediyorlar.Eğitim etkinlikleri PHD, TTB-GPE ve TTB-PHK tarafından yapılıyor. Sağlık Bakanlığı Enstitü’nün ne yaptığını öğrenmek istiyor. Enstitü Yönetim Kurulu’nda Sağlık Bakanlığı temsilcisi bulunmakta ve 1998-1999 yıllarında çalışmalara katıldılar. Zaman zaman iç

tartışmalarında ‘Biz bunu niçin yapmadık?’ sorusunu yaşadılar. 1998 yılında GP ayrı bir tıp disiplini ile eğitici yetiştirmeye başlandı. Yöntem olarak; bölgesel düzeyde eğitici sayısı hızla artacak ve diğer GP’lerle süreci paylaşmak düşünüldü. İki yılda altı ayrı konuda 30’dan fazla kurs yapıldı. Felsefe modülü 9 kez yapıldı ve 30 ile ulaşıldı. 2003 yılı sonunda 200 sayısı 300 ve üzerine çıkacak. Birlikte planlama yapılacak. Ne yapabileceğimiz, o sorunların varlığında ne yapabileceğimiz ile başlar. İzin vermeyecekler, ama geleceğiz. ‘Biz buyuz’ cümlesini yüksek sesle söyleyebileceğiz. Kendimizi ne olursa olsun geliştireceğiz. Enstitü beklentisine gelince; bu role çıkan arkadaşlarımla bu projenin hızla öteki arkadaşlara ulaşmasında rol almalı ve tutum geliştirmeli. Kendi alanımıza sahip çıkalım. Planlama tekrar gözden geçirilmeli.”

- M. Vatansver: “Saygı arttıkça, yetkinleşme çabası artacak. Sürekli eğitim faaliyetlerine katılın ve düzenleyin. Talep bizim tarafımızdan belirlenmeli. Olumlu sağlık ocağı deneyimleri paylaşılmalı. İllerde bu şekilde biraz daha arkadaş katarak sayı artabilir. Teoman Almanya’ya gidecekmiş. Oradaki sistem hakkında bilgi alıp, STED’e yazabilir. Süreç kısa. Enstitü çocukluk döneminde, büyüyecek. İzmir ile ortak faaliyetler yapılabilir. 60 kişilik Ege bölgesi eğitici grubu olduk.”
- M. Baytemur: “Adana bölgesindeki eğitimlere Kahraman Maraş’tan iki katılımcı ısrarla katılmak istedi. Yaygınlaşma artıyor. Böyle durumları sizler de yaşayacaksınız.”
- İ. Ertin: “Riskli gruplara daha fazla öncelik vereceğim.”
- R. Akdeniz: “Kendimiz pratik çözümler bulmalıyız. Günlük çözümler sonuç değil, artık halk da anlamaya başladı. Önceleri hastaneye giderdi, şimdi ise; sağlık ocağına geliyor.”
- B. Uz: “Emeksiz yemek olmuyor. Belirli bir donanım ile çok şey yapılabilir. Tabip Odası’na ilk kez İşyeri Hekimliği Kursu için gitmişim. Antalya’daki ilk kongrede yapılanları görünce ben de bu süreçte olmak istedim.”
- Ö. Ünlü: “Bu süreci ne tür kıyafet giyeceğimden daha az düşünüyordum. Artık düşüncelerim değişti. Öncelikle TUS sorunu çözülmeli ve karar ona göre verilmeli.”
- M. Torcu: “Hekimlerden GPE’yi kaç kişi tanıyor? Kuşadası’nda bir miktar konuşulmuştu ama fazla durulmamıştı. STED içinde yazıları okumama dışında fazla ciddiye almamıştım. Diğer uzmanlık dalları gibi olabilmemiz için önce kendimizi

tanıtılmıyız. Bu da oda çalışmaları ile olabilir. Siyasi görüşlerin fazla savunulmaması gerektiğini düşünüyorum. Pratisyen Hekim Komisyonu'nda belli bir görüş gözüküyor, dolayısıyla; diğer görüşlerin TO'na bakışları farklı olmakta ve etkinliklerine fazla katılmamaktalar. Biz meslek örgütüüz...”

- M. Vatansever: Deniz feneri öyküsünü istek üzerine anlattı. “Enstitü hedefi bu! GPE Sağlık Bakanlığı'nın Standart Tanı ve Tedavi Rehberi hazırlanmasına davet edilmesi bunun bir sonucudur.”
- H. Değirmenci: “Genel Pratisyen kendi ile barışık olmalı.”
- B. Özenir: “Genel Pratisyenlik yaygınlaşacak.”

KURS DEĞERLENDİRMESİ

- S.Dündar: “Düşüncelerimi kurs değerlendirme formuna yazmıştım. Kısaca özetlemek gerekirse; oldukça olumlu, teknik açıdan hiçbir aksaklık olmayan bir kurstu. Herkesin katılımı sağlandı. İnsanlar birbirini dinledi. Dinlemeyi öğrendim. Eğiticiler tipik değildi, değişti. Olumsuz bir şey yok. Sakin, sabırlı iyi hekim olursak çok güzel olacak. Genel Pratisyenlik Felsefesi'ni geniş açıdan verdiniz. Hiç yabancılık çekmedim.”
- İ. Ertin: “Grup çalışmaları olumlu katılım sağladı. İnsanlar birbirine yakınlaştı. Sabahları erkenden kalkmak zordu.”
- E. Atay: “Aynı duyarlılıkta olan insanlarla gün geçirmek güzeldi.”
- M. Öztürk: “Uyumlu bir çalışma sergiledik. İyi arkadaşlar edindik.”
- R. Akdeniz: “Eğitici ekip sempatik insanlardan oluşmuş. O iyi insanlar şimdi evlerine gidecek...”
- S. Amca: “Kendimi bu gruba ait hissettim. Program yoğunluğu vardı.”
- B. Özenir: “Beni tekrar resüsite ettiğiniz için teşekkürler..”
- S. Oğlakçıoğlu: “Farklı illerden gelenler burada uyum içinde çalıştı. 2 ay sonra ürünleri görmeye başlayacaksınız.”
- A. Çıbık: “Her şey olumlu. Daha geniş dinlemek isterdim. Program yoğun, kısa geldi.”
- İ. Yılmaz: “Isınmalar ve grup çalışmaları güzeldi.”

- H. Erdoğan: “Hayatımda bu kadar çalışıp, heyecan duymadım. Eğitimcilerle teşekkürler.”
- A. Güvenir: “Hangi ülkenin ne tür sağlık hizmeti, eğitimi ve politikası var öğrendim.”
- T. Minareci: “Çok iyi kurgulanmış, merak son ana kadar canlı tutuldu. Kafa içinde soru kalmadı. Fakültede iken “Pratisyen Hekim” olacağız dedik, mezun olduktan sonra tekrarlanmadı. Burada kurumsal düzenleme daha iyi oturdu.”
- N. Keçeli: “Evlendiğim ikinci günü kadınlar tarafından yönetildiğimi anladım. Burada da aynısı oldu ve 3. günü ruhumu teslim ettim. Geç anladım.”
- M. Torcu: “Enstitü’nün önemini hissettim.”
- Ö. Ünlü: “Pratisyen hekim olarak daha mutlu olabileceğimi hissettim.”
- B. Özenir: “Ortak noktalar yakalandı.”
- T. Minareci: “Kurs notları basılı materyal şeklinde olsun.”
- B. Uz: “Ya ümitsizsiniz, ya da ümit sizsiniz... Ya çaresizsiniz, ya da çare sizsiniz...”
- A. Soyer: “Ruhu teslim etme işi gerçekleşti galiba. Şimdi tek ruh olarak yeni ruhları avlamaya çıkacağız. Eğitimcilerin iyi olması karşılıklı.”
- N. Uysal: “Benzer kaygıları taşıyan insanların farkındalığı vurgulandı. Ortak ruhun bir parçası..”
- H. Değirmenci: “Üç ilden gelip olumlu bir atmosfer oluşturdu.”
- R. Bıyıklı: “Yeni şeyler öğrendim.”
- H. Demirdizen: “Nasıl gittiğimiz değil, nereye gittiğimiz önemlidir. Bir fotoğraf vardır; fil ve yanında ona yaslanmış bir çocuk, alttaki yazıda ise şöyle der: ‘aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguyu paylaşanlar anlaşır.’ ”
- N. Sökeli: “Grup mükemmel. İlk eğitici olarak kendi ilimde görevli olmak bir mutluluk. Süreç halen devam ediyor.”
- A. S. Beliner: “Ayrı illerden gelmenize rağmen grup dinamiğiniz çok iyi. Bizi de yükselttiniz. Ben de bu modülde görevli olma konusunda ruhumu teslim ettim..”
- M. Sülkü: “Diğer modüllerin de en kısa sürede yapılması için başımızın etini yiyebilirsiniz.”

- L. Tuna: “Hava almaya bile zamanımız olmamasına rağmen, sizin havanızla güzel geçti.”
- M. Karademir: “Ruh teslimiyeti bizde de oldu. Sena gibi...”
- M. Vatansever: “Eğitmcileri zorladınız. 20 tane daha arkadaşım var. Daha da çoğalacağız.”

Modülün uygulanması sırasında yaşanan zorluklar:

Modülün uygulanışı sırasında katılımcıların izinlerini çoğu kez yıllık izinlerinden almak zorunda kalarak gösterdikleri özveri

Eğiticilerin gönüllülük temelinde yürüttükleri bu faaliyete kendi kurumlarındaki programları ve izin sorunları nedeniyle her kursa tam zamanlı katılamamaları

Eğitici adaylarının kurs öncesi hazırlıkları için ilk eğiticilerle kurs öncesi bir araya gelebilme sorunları

Eğitim ve okuma materyallerinin her geçen gün daha nitelikli hale gelmesi çabaları

Katılımcıların farklı kurumlarda çalışan hekimlerden oluşması.

Olumluluklar:

Farklı illerden katılan hekimlerin dört günün sonunda bir ekip olmaları,

Kurs sonunda genel pratisyenlik ve TSH anlayışına dayalı I.basamak sağlık örgütlenmesindeki rollerini tam olarak kavramaları,

Daha kurs sırasında döndüklerinde illerinde yapacakları işleri düşünmeye, hatta planlamaya başlamaları,

Kurs kapsamında yer alan konularda eğitici adayı olmak istemeleri ve bunu birkaç kurs sonrasında başarıyla uygulamaları,

Eğitici/katılımcı ayrımı olmaksızın bilimsel ve sosyal bir dayanışma, karşılıklı anlayış sergilenmesi gibi olumluluklar yaşanmaktadır.



TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ EĞİTİM BECERİLERİ MODÜLÜ

Nihat Şahbaz
Şanda Çalı
Özlem Sarıkaya
A. Sena Beliner
Havva Özden
Alper Büyükakkuş
Sema Akalın
Ercan Tanrıkulu
Gülden Aykanat
Hayati Çakır
Ahmet Batu
Hüseyin Darıcı
Erkan Kapaklı

TTB GPE EĞİTİM BECERİLERİ MODÜLÜ

KURSUN ÖYKÜSÜ

TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü (TTB GPE) modülleri içindeki en eskilerden biri Eğitim Becerileri Modülü'dür. Çünkü ülkemizde pratisyen hekimler ayrı bir tıp disiplini olarak ve bu disiplinin gerektirdiği sürekli ve mesleki eğitimleri yürütebilmek için kendi eğitimcilerine sahip olmak gerektiğini 1990'ların başlarında kavramışlardı. O yıllarda ülkemizde tıp fakültelerinde hekim eğitimcilerin yetiştirilmesine yönelik programlar yaygın olarak başlamamıştı.

TTB 41. Büyük Kongresi'nde alınan karar sonucunda, 1994 yılı Ocak ayında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleriyle 60 saatlik "Eğitim Becerileri Kursu" yapıldı. Katılımcıları TTB Pratisyen Hekim Kolu belirledi. Yine 19-30 Eylül 1994 tarihinde Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından 60 saatlik ikinci bir "Eğitim Becerileri Kursu" yapıldı. Katılımcılar yine TTB Pratisyen Hekim Kolu tarafından belirlendi.

1998 Mayıs ayında Tekirdağ'da Özlem Sarıkaya ve Necla Aytekin'in eğitimciliğini yaptığı, katılımcı olarak iki uzman, 12 pratisyen hekimin katıldığı üçüncü bir kurs yapıldı. Bu kursun özelliği ise JHPIEGO eğitimcileri ile tanışmamızın başladığı kurs olmasıydı.

5-8 Kasım 1998 tarihlerinde Ankara'da "Temel Modüller Atölye Çalışması" yapıldı. Bu atölye çalışması Eğitim Becerileri grubu şu kişilerden oluşturulmuştu: Hüseyin Demirdizen, M. Engin Çelikoğlu, Naciye Demirel, Nihat Şahbaz, Sema Akalın, Şevkat Bahar, Sibel Kalaça

Atölye çalışmasında İki başlık altında Amaç/Öğrenim hedefleri tartışıldı: "Eğitici Genel Pratisyenler için Eğitim Becerileri" ve "Genel Pratisyenler için Eğitim Becerileri"

Benimsenen amaç ve öğrenim hedefleri aşağıda belirtilmiştir:

Genel Pratisyenler İçin Eğitim Becerileri

Amaç:

Bu eğitim programının sonunda genel pratisyenler, topluma ve ekibine bir eğitim programını hazırlama, yürütme ve değerlendirme becerisine sahip olacaktır.

Öğrenim Hedefleri:

- Yetişkin öğrenme ilkeleri konusunda bilgi sahibi olmak,
- Eğitim ile ilgili toplumun ve ekibinin gereksinimlerini saptayabilmek,
- Kişiler arası iletişim konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak,
- İnteraktif eğitim teknikleri konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak,
- Olumlu bir eğitim atmosferi yaratabilmek,
- Etkili bir demonstrasyon yapma becerisine sahip olmak,
- Yeni bir klinik beceriyi öğretme bilgi ve becerisine sahip olmak (Koçluk),
- Görsel işitsel eğitim araçlarını etkin bir şekilde kullanabilmek,
- Yaptığı eğitimi değerlendirebilmek,
- Bilgi, beceri, değerlendirme araçlarını hazırlamanın temel ilkelerini tanımlayabilmek ve kullanabilmek,
- İyi bir eğiticinin özellikleri konusunda bilgi sahibi olmak (ilkesel),
- Özel grup ve kişilere eğitim vermenin yollarını bilmek.

Eğitici Genel Pratisyenler İçin Eğitim Becerileri

Amaç:

Bu eğitim programının sonunda eğiticiler genel pratisyenler (GP) için bir eğitim programını hazırlama, yürütme ve değerlendirme becerisine sahip olacaktır.

Öğrenim Hedefleri:

- Bir eğitim grubunun aşamaları ve grup yönetimi konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak,
- Bir eğitim kursu planlama bilgi ve becerisi kazanmak,
- GP'nin mesleki eğitimi için yeterliğe dayalı beceri geliştirme ve ölçme araçlarını hazırlama ve kullanma bilgi ve becerisi kazanmak,

- Bir kurs programının eğitim materyalini hazırlama konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak,
- Bir kursu değerlendirme araçlarının geliştirilmesi konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak,
- Standart bir eğitim paketinin bileşenlerini saymak ve hazırlamak,
- Bir eğitim programında eğiticinin geçirdiği evreler konusunda bilgi sahibi olmak,
- Yeterliğe dayalı eğitim ilkeleri konusunda bilgi sahibi olmak ve “Probleme Dayalı Öğrenim” (PDÖ) yapabilmek,

Eğitimin nitelikleri:

İlk GP'lerin eğitilmesi sırasında olabilecek farklılıkları da göz önüne alarak GP eğiticilerin eğitimlerinde eğitimler;

- Katılımcı,
- Toplumun öncelikli sağlık sorunlarına yönelik,
- Yapararak öğrenmeye ve problem çözmeye dayalı, hizmet sunulan alanlarda gerçekleştirilen,
- Süre, içerik ve uygulama açısından belli bir standarda sahip olan ve bunu koruyan,
- Yetişkin eğitiminin ilkelerini temel alan ve uygulayan nitelikte olacaktır.

Eğitim grubu:

6-10 genel pratisyenden oluşan, eğitici ve genel pratisyenin sağlık ocağında çalıştığı (aynı sağlık ocağında çalışmak zorunda değil) bir gruptur.

Eğitim Sağlık Ocağı:

- Yeteri kadar hasta başvurusuna sahip,
- Kayıtları düzenli olan,
- Yeterli sayıda ekip üyesi olan,
- Eğitim için gerekli donanıma sahip sağlık ocağıdır.

GP eğiticileri:

- GP tanımındaki niteliklere sahip,
- Eğitici olmaya istekli,

- Saha deneyimi olan,
- Genel Pratisyenlik Enstitüsü (GPE) tarafından belirlenen asgari eğiticilerin eğitimi programını almış, GP'nin mesleki uygulamalarında yetkin,
- Uygulamaları belirli standartlara göre yapan,
- Diğer disiplinler ile işbirliğine yatkın olan,
- Eğiticilerin niteliğinin sürekli denetlenmesi gerektiğini kabul eden eğitici.

İlk eğiticileri eğitecek eğiticiler:

- Saha deneyimi olan,
- GP felsefesini kavramış,
- TTB çalışmalarında gönüllü olan ve süreklilik gösteren,
- Kendi konusunda yetkin,
- Eğitim becerilerini bilen,
- Eğitim için sürekli işbirliğine açık kişiler olmalıdır.

Atölye çalışmasında belirlenen amaç ve öğrenim hedefleri, eğitim sürecinde aşağıdaki değişikliklerle uygulandı.

TTB – GPE EĞİTİM BECERİLERİ KURSU

Kursun Amacı:

Kursun sonunda katılımcıların etkin bir klinik eğitimini planlayabilmesi, sürdürebilmesi, uygun eğitim ve değerlendirme yöntemlerini seçebilmesi ve kullanabilmesidir.

Kursun Öğrenim Hedefleri:

Kursun sonunda katılımcıların;

1-Klinik eğitimine yaklaşımdaki temel ilkeleri tanımlayabilmesi,

2-Bir eğitimin öncesinde, sırasında ve sonrasında olumlu bir eğitim ortamını yaratabilmesi ve sürdürebilmesi,

3-Görsel-işitsel araç ve gereçleri uygun ve etkili bir biçimde hazırlayabilmesi ve kullanabilmesi,

4-Etkileşimli / katılımlı eğitim yöntemlerini amaca uygun olarak seçebilmesi ve kullanabilmesi,

- 5- Bir oturumun amaç ve öğrenim hedeflerini belirleyebilmesi,
- 6- Bilgi ve beceriye yönelik yeterliğe dayalı eğitim ve değerlendirme gereçlerini hazırlayabilmesi,
- 7- Klinik beceri eğitimi sırasında etkili bir klinik gösterim (demonstrasyon) ve yetiştiricilik (koçluk) yapabilmesi,
- 8- Çeşitli klinik eğitim tekniklerini yerinde ve birlikte kullanabilmesi,
- 9- Eğitim sırasında ortaya çıkabilecek grup dinamiğini bozan bazı sorunlarla başa çıkma ile ilgili bilgi edinmesi,
- 10- Etkili bir sunum yapabilmesi,
- 11- Kurs ortası değerlendirmeden en az % 85 puan alması.

Kurs Oturumları

Klinik Eğitime Yaklaşım

Amaç:

Bu oturumu tamamladıktan sonra katılımcılar, yeterliğe dayalı ve hümanistik eğitim tekniklerini kullanan, yetişkin öğrenme ilkeleriyle bütünleşmiş eğitim yaklaşımını tanımlayabileceklerdir.

Öğrenim Hedefleri:

- Bu oturumun sonunda katılımcılar;
- 1- Klinik eğitiminin amacını açıklayabilecek,
- 2- Klinik beceri eğitiminin ilkelerini sayabilecek,
- 3- Klinik eğitimde yetiştiriciliğin beş ilkesini açıklayabilecek,
- 4- Klinik eğitimi yaklaşımının ana özelliklerini açıklayabilecek, (- Yeterliğe dayalı eğitim, Tam öğrenme, Hümanistik eğitim)
- 5- Klinik eğitmenin ve katılımcıların sorumluluklarını açıklayabilecek,
- 6- Klinik eğitmenlerin seçimindeki ve eğitimindeki kriterleri tanımlayabilecektir.

Olumlu Eğitim Ortamı Yaratılması

Amaç:

Katılımcılar bu bölümü tamamladıktan sonra olumlu bir eğitim ortamı yaratma konusunda bilgi kazanacaktır.

Öğrenim Hedefleri:

- Katılımcılar bu oturumun sonunda;

- 1- Yetişkinlerin nasıl öğrendiğini açıklayabilecek,
- 2- Olumlu eğitim ortamı için eğitimden önce yapılması gerekenler konusunda bilgi sahibi olacak,
- 3- Eğitim sırasında olumlu eğitim atmosferinin sürdürülebilmesi konusunda bilgi sahibi olacak,
- 4- Kurs sonrasında olumlu eğitim atmosferinin sürdürülebilmesi konusunda bilgi sahibi olacaklar.

Görsel İşitsel Araç ve Gereçlerin Hazırlanması ve Kullanılması

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar bilgi sunumunda görsel- işitsel araç ve gereci doğru ve etkin bir şekilde hazırlayabilecek ve kullanabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Bu oturumun sonunda katılımcılar;

- 1- Asetatı kurallarına uygun olarak hazırlayabilecek,
- 2- Tepegözü kurallarına uygun olarak kullanabilecek,
- 3- FC kağıdını / tahtasını kurallarına uygun olarak hazırlayabilecek / kullanabilecek,
- 4- Yazı tahtasını kurallarına uygun olarak kullanabilme konusunda bilgi sahibi olacak,
- 5- Slayt hazırlama kuralları konusunda bilgi sahibi olacak,
- 6- Slayt makinesi kullanımı ile ilgili bilgi sahibi olacak,
- 7- Barkovizyon hazırlama ve kullanma konusunda bilgi sahibi olacak,
- 8- Video filmi hazırlama ve kullanma konusunda bilgi sahibi olacaktır.

Etkileşimli / Katılımlı Eğitim Yöntemleri

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar etkileşimli (interaktif) eğitim yöntemleri konusunda bilgi kazanacak; bir kısmını kullanabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Bu oturumun sonunda katılımcılar;

- 1- Bir sunumun bölümlerini sayabilecek,
- 2- Sunuma giriş yöntemleri konusunda bilgi sahibi olacak,
- 3- Sunumu özetleme yöntemleri konusunda bilgi sahibi olacak,
- 4- Etkileşimli eğitim yöntemlerinin kullanım yerleri, etkinlikleri ve seçimleri konusunda bilgi sahibi olacak,

5- Oyunlaştırma, vaka çalışması, beyin fırtınası ve soru - yanıt tekniğini kullanabilecektir.

Bilgi ve Beceriye Yönelik Yeterliğe Dayalı Eğitim ve Değerlendirme Araçlarının Kullanılması

Amaç:

Katılımcılar bu oturumun sonunda öğrenmede kaydedilen aşamaları ölçmek ve performansı değerlendirmek için yeterliğe dayalı değerlendirme araçlarını hazırlayabilecek ve kullanabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Oturumun sonunda katılımcılar;

1- Klinik eğitimde yeterliğe dayalı bilgi değerlendirme gereçlerinin nasıl kullanıldığını açıklayabilecek,

2- Yeterliğe dayalı değerlendirme gereçlerinin olumlu yanlarını ve sınırlılıklarını sayabilecek,

3- Klinik eğitimde yeterliğe dayalı beceri değerlendirme gereçlerinin nasıl kullanıldığını açıklayabileceklerdir.

Demonstrasyon

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar etkili bir klinik gösterim konusunda bilgi kazanacak ve etkin bir klinik demonstrasyon yapabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Oturumun sonunda katılımcılar;

1- Demonstrasyon yöntemlerini sayabilecek,

2- İyi bir demonstrasyonun özelliklerini sayabilecek,

3- İyi bir demonstrasyon yapabilecektir.

Koçluk (Yetiştiricilik)

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar yetiştiricilik tekniğini etkili bir eğitim yöntemi olarak kullanabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Oturumun sonunda katılımcılar;

1- Etkili bir koçun özelliklerini tanımlayabilecek,

2- Koç modelini yorumlayabilecek,

3- Açık bir performans modeli olabilecek,

- 4- Öğrenmeye açık bir ortam yaratabilecek,
- 5- Koçluk boyunca öğrenmeyi değerlendirebilecek.
- 6- Koçluk sırasında iletişim kurabilecek,
- 7- Kurs sonrasında da yardım ve izlem sağlanması konusunda bilgi sahibi olacaklardır.

Koçluğun Diğer Eğitim Teknikleri İle Birleştirilmesi

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar yetiştiricilikte diğer eğitim yöntemlerini birleştirebilecek, bütün olarak algılayabilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Oturumun sonunda katılımcılar bir eğitmenin beceri sahibi olması gereken aşağıda belirtilmiş olan tüm konuları bütünleştirebilecektir.

- 1- Olumlu eğitim ortamı yaratmak,
- 2- Hümanistik eğitim yapmak,
- 3- Etkin bir sunum yapmak,
- 4- Görsel İşitsel Araç (GİA) ve gereci doğru kullanmak,
- 5- İnteraktif eğitim yöntemlerini yetkin kullanmak,
- 6- Etkin bir demonstrasyon yapmak,
- 7- Etkin bir yetiştirici olmak.

Bir Ders /Sunumun Amaç Ve Öğrenim Hedeflerinin Belirlenmesi

Amaç:

Bu oturumun sonunda katılımcılar bir eğitim oturumunun amaç ve öğrenim hedeflerini belirleyebilecektir.

Öğrenim Hedefleri:

Oturumun sonunda katılımcılar;

- 1- Bir oturumun amaç ve öğrenim hedeflerini hazırlamanın önemini açıklayabilecek,
- 2- Bir oturumun amacının tanımını yapabilecek,
- 3- Bir oturumun öğrenim hedeflerinin tanımını yapabilecek,
- 4- Bir oturumun amaç ve öğrenim hedeflerinin hangi öğrenme alanına girdiğini saptayabilecek,
- 5- Bir oturumun amacını ve öğrenim hedeflerini kullanılması / kullanılmaması gereken fiil / eylemleri sayabilecek / kullanabilecek,
- 6- Bir oturumun amacını belirleyebilecek,

7- Bir oturumun öğrenim hedeflerini belirleyebilecektir.

Eğitim Becerileri Kursu Programı

1.GÜN	2.GÜN	3.GÜN	4.GÜN	5.GÜN
Açılış Tanışma Beklentilerin Alınması Amaç/Öğrenim Hedefleri Kurs Programı Kontrat Aktivite Şeması KÖSF	Etkileşimli / Katılımlı Eğitim Yöntemleri	Demonstrasyon (Gösterim)	Kurs Sırasında Ortaya Çıkabilecek Sorunlarla Başedebilme KÖSF	Grup Sunumu (1.Grup) Grup Sunumu (2.Grup)
Kahve Arası	Kahve Arası	Kahve Arası	Kahve Arası	Kahve Arası
KÖSF Değerlendirme ve Performans Matrisi Klinik Eğitime Yaklaşım	Etkileşimli / Katılımlı Eğitim Yöntemleri	Koçluk (Yetiştiricilik)	Bireysel Performansın Değerlendirilmesi	Grup Sunumu (3.Grup) Grup Sunumu (4.Grup)
Öğle Arası	Öğle Arası	Öğle Arası	Öğle Arası	Öğle Arası
Olumlu Eğitim Ortamı Yaratılması	Bilgi ve Beceriye Yönelik Yeterliliğe Dayalı Değerlendirme Gereçlerinin Hazırlanması ve Kullanılması	Koçluğun Diğer Eğitim Teknikleri ile Birleştirilmesi	Bir Sunumun Planlanması ve Etkinliğinin Sağlanması	Kursun Değerlendirilmesi Kapanış
Kahve Arası	Kahve Arası	Kahve Arası	Kahve Arası	
Görsel - İşitsel Araç ve Gerecin Hazırlanması ve Kullanılması	Bilgi ve Beceriye Yönelik Yeterliliğe Dayalı Değerlendirme Gereçlerinin Hazırlanması ve Kullanılması	Bir Oturumun / Dersin / Sunumun Amacının ve Öğrenim Hedeflerinin Belirlenmesi	Sunum Hazırlıkları	
Günün Değerlendirilmesi	Günün Değerlendirilmesi	Günün Değerlendirilmesi	Günün Değerlendirilmesi	

Yapılan Kurslar:

Günümüze kadar yapılan eğitim becerileri eğitimlerini üç ana başlık altında toplayabiliriz

1. Üniversitelerdeki JHPIEGO eğiticileri tarafından yapılan kurslar;**A) 22-26 Kasım 1999/ İstanbul**

Katılımcı sayısı : 12 pratisyen, 7 uzman

Eğiticiler:

(Şanda Çalı- MÜTF / Sibel Kalaça –MÜTF / Melda Karavuş – MÜTF/ Özlem Sarıkaya – MÜTF / Necla Aytekin- UÜTF / Nuray Yolsal- İÜTF)

B) 26 Şubat – 01 Mart 2000 / Ankara

Katılımcı Sayısı : 17 Pratisyen, 4 uzman

Eğiticiler:

Şanda Çalı -MÜTF / Sibel Kalaça -MÜTF / Özlem Sarıkaya-MÜTF / Necla Aytekin –UÜTF / Deniz Çalışkan – AÜTF

C) 24-27 Temmuz 2000/ Tekirdağ

Katılımcı Sayısı : 13 Pratisyen

Eğiticiler:

Feride Saçaklıoğlu – EÜTF / Meral Türk – EÜTF / Meltem Çiçeklioğlu – EÜTF / Sıla Elif Törün – EÜTF

D) 1- 4 Şubat 2001 / Adana

Katılımcı Sayısı: 16 pratisyen

Eğiticiler:

Feride Saçaklıoğlu – EÜTF / Meral Türk – EÜTF / Meltem Çiçeklioğlu – EÜTF / Sıla Elif Törün – EÜTF / Ata Soyer – DÜTF

2. JHPIEGO eğiticileri ile birlikte pratisyen hekimlerin eğiticilik yaptığı kurslar; (Katılımcıların tamamı pratisyen hekimlerden oluşmuştur.)

A) 20-24 Mayıs 2001 / Diyarbakır

Katılımcı Sayısı: 11

Eğiticiler: Şanda Çalı- MÜTF/ Nuray Yolsal – İÜTF / Melikşah Ertem – Dicle Üni. Tıp Fak. / Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Sema Akalın – İzmir PHK

B) 28 Kasım – 02 Aralık 2001 / Samsun

Katılımcı Sayısı: 18

Eğiticiler: Şanda Çalı – MÜTF/ Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Havva Özden – Ankara PHK / Gülden Aykanat – Kocaeli PHK / Alper Büyükakuş – Samsun PHK

C) 23- 27 Ocak 2002 / Ankara

Katılımcı Sayısı : 10

Eğiticiler: Meltem Çöl- AÜTF / Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Havva Özden – Ankara PHK / Gülden Aykanat – İzmir PHK / Mehmet Özen – Ankara PHK

D) 6-10 Şubat 2002 / İstanbul

Katılımcı Sayısı: 8

Eğiticiler: Şanda Çalı – MÜTF/ Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Gülden Aykanat – İzmir PHK / Alper Büyükakuş – Samsun PHK / Erkan Kapaklı – İstanbul PHK

E)20-24 Mart 2002 / İzmir

Katılımcı Sayısı: 12

Eğiticiler: Şanda Çalı- MÜTF / Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Sema Akalın – İzmir PHK / Alper Büyükakuş – Samsun PHK / Erkan Kapaklı – İstanbul PHK / Hayati Çakır – Aydın PHK

F) 22-26 Mayıs 2002 / Diyarbakır

Katılımcı Sayısı: 13

Eğiticiler: Özlem Sarıkaya – MÜTF/ Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Gülden Aykanat – İzmir PHK / Hayati Çakır – Aydın PHK / Ercan Tanrıkuş – Diyarbakır PHK

3. Pratisyen hekim eğiticiler tarafından yapılan kurslar;**A) 23-27 Ekim 2002 / Çorlu**

Katılımcı Sayısı: 13

Eğiticiler: Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Havva Özden – Ankara PHK / Alper Büyükakuş – Samsun PHK / İsfendiyar Eyyüboğlu – Diyarbakır PHK / Aylin Sena Beliner – İzmir PHK / Mahmut Akdağ – Tekirdağ PHK

B) 26-30 Mart 2003 / Muğla

Katılımcı Sayısı: 14

Eğiticiler: Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Sema Akalın – İzmir PHK /
Güliden Aykanat – İzmir PHK / Hayati Çakır – Aydın PHK / Aylin Sena
Beliner – İzmir PHK

C) 23-27 Nisan 2003 / Adana

Katılımcı Sayısı : 14

Eğiticiler: Nihat Şahbaz – Tekirdağ PHK / Hayati Çakır – Aydın PHK /
İsfendiyar Eyyüboğlu – Diyarbakır PHK / Hüseyin Darıcı – Adana PHK /
Ahmet Batu – Adana PHK

Program Geliştirme ve Grup Dinamikleri Kursları

“Deneyimli Eğitim Becerileri Eğiticileri”nin kurs modeli hazırlama ve eğitimde daha yetkin olabilmeleri için “Program Geliştirme ve Grup Dinamikleri Kursu”yapılması planlandı ve İstanbul’da yapıldı.

Amaç:

Dört günlük kursun sonunda katılımcılar bir eğitim programını geliştirecek ve eğitim sırasında grup dinamiklerini tanımlayıp kullanacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- 1) Eğitim ihtiyacını saptamak,
- 2) Eğitim kursunu planlamak,
 - Eğitim amaçları
 - Uygulama teknikleri
 - Eğitim yöntemleri
 - Eğitim gereçleri
- 3) Yeterliliğe dayalı beceri geliştirmek,
- 4) Bilgi değerlendirme araçlarını kullanmak,
- 5) Eğitim grubunun aşamalarını tanımlamak,
- 6) Kurs eğitim gereçlerini hazırlamak,
- 7) Eğitimin getirdiği evreleri tanımlamak,
- 8) Eğitim kurslarını değerlendirmek,

9) Kurs değerlendirme araçlarını geliştirmek,

10) Eğitim boyunca grup dinamiklerini tanımak ve eğitmen yanıtını geliştirmek.

Program Geliştirme ve Grup Dinamikleri Kursu Programı (6-9 Kasım 2002, İstanbul)

SAATLER	1. GÜN	2.GÜN	3.GÜN	4.GÜN
8:30-9:00	Tanışma	Isınma	Isınma	Isınma
9:00-9:30	Beklentilerin alınması	Grup dinamikleri	GRUP DİNAMİKLERİ (evreler: eğitmen ve grup)	Grup sunumları
10:00-11:00	Amaç ve öğrenim hedeflerinin açıklanması KÖSF			
	Ara	Ara	Ara	Ara
11:00-12:00	İhtiyaç belirleme Grup dinamikleri	Kurs modeli (Kurs özeti, yöntem, gereçler)	Grup sunumları	Grup Sunumları
12:00-13:00	Öğle yemeği	Öğle yemeği	Öğle yemeği	Öğle yemeği
13:00-15:00	Eğitimde ihtiyaç saptanması	Kurs modeli (kurs taslağı kurs programı)	Bir kursun değerlendirmesi	Grup sunumları
15:00-15:30	Ara	Ara	Ara	Ara
16:00-18:00	Kurs modelinin hazırlanması	Grup dinamikleri	KOSF	
18:00-18:30	Günün değerlendirmesi Okuma	Günün değerlendirmesi Grup çalışması	Günün değerlendirmesi Okuma	Kursun değerlendirilmesi ve Kapanış

Bu kurs, 6-9 Kasım 2002, İstanbul'da yapıldı:

Katılımcı Sayısı: 11

Eğitciler:

Şanda Çalı (MÜTF), Sibel Kalaça (MÜTF), Özlem Sarıkaya (MÜTF)

Program Geliştirme Kursu

TTB-GPE Temel ve Klinik Modül sorumlularına yönelik, sorumlu oldukları modülü hazırlayabilmeleri için "Program Geliştirme Kursu" yapıldı. Pratisyen hekimler de eğitici olarak bu kursa katıldı.

2-4 Mayıs 2003'te İstanbul'da yapılan bu kursa 27 kişi katıldı.

Eğitciler: Şanda Çalı (MÜTF), Sibel Kalaça (MÜTF), Alper Büyükakkuş (Samsun PHK), Aylin Sena Beliner (İzmir PHK), Özlem

Sarıkaya (MÜTF), Necla Aytekin (UÜTF), Nihat Şahbaz (Tekirdağ PHK), Havva Özden (Ankara PHK)

Program Geliştirme Kursu Programı (2-4 Mayıs 2003, İstanbul)

SAATLER	1. GÜN	2.GÜN	3.GÜN
8:30-9:00	Tanışma	Isınma	Isınma
9:00-9:30 10:00-11:00	Kursun amaç ve öğrenim hedeflerinin açıklanması Kurs Programı KÖSF	Kurs Modeli: Kurs Taslağı Kurs Programı	Grup sunum hazırlıkları
	Ara	Ara	Ara
11:00-12:00	Grup ve konuların belirlenmesi	Eğitim kurslarının değerlendirilmesi	Grup Sunumları
12:00-13:00	Öğle yemeği	Öğle yemeği	Öğle yemeği
13:00-15:00	Eğitimde ihtiyaçlarının saptanması	Ürünler Bilgi ve beceri değerlendirilmesi	Bir kursun değerlendirmesi
15:00-15:30	Ara	Ara	Ara
16:00-18:00	Kurs Modeli: Kurs Özeti	KOSF	Sertifika töreni ve kapanış

Amaç:

Üç günlük kursun sonunda TTB - GPE eğiticileri bir eğitim programı geliştireceklerdir.

Öğrenim Hedefleri:

- 1) Eğitim ihtiyacını saptamak,
- 2) Eğitim modelini planlamak,
 - a. Eğitim amaçları
 - b. Uygulama etkinlikleri
 - c. Eğitim yöntemleri
 - d. Eğitim gereçleri
- 3) Yeterliliğe dayalı değerlendirme araçlarını oluşturmak,
- 4) Kurs eğitim gereçlerini hazırlamak,
- 5) Eğitim kurslarını değerlendirmek,
- 6) Kurs değerlendirme araçlarını geliştirmek.

TTB-GPE Eğitim Becerileri Kursu Katılımcı Seçim Ölçütleri:

Eğitim becerilerinin son kursları Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri kursundan sonra yapılan ikinci kurs olması kararı nedeniyle daha önce belirlenmiş gruplara yapıldı. İstanbul ve Ankara’da yapılan ilk iki kursun (Kasım 1999 İstanbul; Şubat 2000 Ankara) katılımcıları TTB Pratisyen Hekim Kolu tarafından belirlendi. Daha sonra yapılan kurslar, yapıldığı bölgenin pratisyen hekim komisyonu, varsa bölge eğitim koordinatörü kurulları tarafından düzenlendi.

Eğitim becerileri eğitici ekibi olarak “katılımlı eğitim yöntemlerinin etkili uygulanabilmesi için” katılımcı sayısının 14 ile sınırlandırılmasına karar verildi.

Kurslara tam zamanlı katılma istendi.

Eğitici Seçim Ölçütleri:

Kurslar, başlangıçta eğitim fakültesi eğitimcileri tarafından yapıldı. (1994 yılındaki İstanbul ve Ankara kursları). Daha sonra çeşitli tıp fakültelerindeki JHPIEGO eğitimcileri tarafından 4 kurs yapıldı. (1999 İstanbul, 2000 Ankara ve Tekirdağ, 2001 Adana kursları) İlk kez 2001 Diyarbakır kursu ile birlikte pratisyen hekimler yardımcı eğitici olarak kurslara katıldı. Yapılan altı kurstan sonra yeterli düzeye gelindi ve eğitici kadrosu tamamen pratisyen hekimlerden oluşan kurslar düzenlendi. (2002 Çorlu, 2003 Muğla ve Adana)

Başlangıçta eğitimciler TSH/REP eğitimi deneyimi olan, acil ilkyardım kurslarında eğitimcilik yapan, odalarında sürekli eğitim faaliyetleri ile ilgilenen, üniversitelerde doktora programlarına katılan ve TTB-GPE’nin görevlendirdiği, GPE’nin kurs yapmadığı bölgelerde oda çalışmaları, pratisyen hekim kolu faaliyetlerindeki performansı bilinen hekimlerden seçildi. Nihat Şahbaz, Sema Akalın, Alper Büyükakkuş, Havva Özden, Gülden Aykanat, Ahmet Batu, Hüseyin Darıcı, gibi.

Daha sonraki dönemde eğitici ölçütlerimiz oluşmaya başladı.

- 1- Gönüllülük,
- 2- Eğitim becerileri eğitimini TTB – GPE’den almış olması,
- 3- Koşulların eğitimlere tam zamanlı katılmaya uygun olması,
- 4- Eğer bölgede kurs yapılmışsa, yeni eğitimcilerin eğitim performansı gözlenerek, kursun eğitimcileri tarafından belirlenmesi.

Her eğitim becerileri kursu sonunda (Diyarbakır 1, Samsun, Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır 2, Tekirdağ, Muğla, Adana) katılımcılar arasından, her gruptan 3-4’er kişi olmak üzere, 40 eğitici adayları belirlendi.

Bundan sonraki kurslarımıza, koşulları uygun olursa saptanan arkadaşlarımızın eğitici olarak katılması istenecektir.

Seçilen eğiticilerden 13 kişi ve Marmara Üniversitesi'nden iki akademisyen (Şanda Çalı ve Özlem Sarıkaya) ile eğitimler sürdürülmektedir. Düzenlenecek kurslara buldukları bölgelerden seçilen eğiticiler de katılarak eğitici ekibimiz genişletilecektir.

JHPIEGO Eğitici olan Marmara başta olmak üzere Ege, Uludağ, Dicle, Ankara Üniversitesi eğiticilerinin bu süreçte önemli katkısı olmuştur.

TTB-GPE EĞİTİM BECERİLERİ KURSU

1- Kursun Tanımı:

TTB-GPE eğitici eğitimi programı içinde TTB Kredilendirme Kurulu tarafından kredilendirilen tam zamanlı ve katılımlı (interaktif) yöntemlerle yapılan beş günlük bir kurstur.

Genel pratisyenlerin eğitici olarak GPE modüllerinde ve bölgesel eğitimlerde kullanma gereksinimi duyabileceği, temel bilgi tutum ve becerileri kazanmasını sağlama amacı ile hazırlanmıştır.

2- Amaç:

Kursun sonunda katılımcılar; etkin bir klinik eğitimini planlayacak, sürdürecektir, uygun eğitim ve değerlendirme yöntemlerini seçecek ve kullanacaklardır.

Bu nedenle katılımcıların KOSF'dan %85 bilgi düzeyini tamamlamaları, belirlenen bir becerinin materyallerini hazırlamaları ve beceride yeterlilik gösterebilmeleri beklenmektedir.

3- Yöntemler:

- GİA ile desteklenmiş, soru-yanıt tekniği ile işlenen sınıf dersi,
- Küçük grup çalışması,
- Beyin fırtınası,
- Klinik gösterim ve yetiştiricilik,
- Vaka çalışması,
- Küçük grup tartışması,
- Oyunlaştırma,
- Deneyim paylaşımı,
- Rehberli uygulamalar,

- Mizah içeren fıkra, karikatür vs.

4- Eğitim Gereçleri:

- Eğitim Becerileri Rehberi,
- Uygulama rehberleri (demo, koçluk, samuray şapkası),
- Performans değerlendirme rehberleri,
- Seçilmiş olgu örnekleri,
- Tepegöz, kağıt tahtası, yazı tahtası, data projektör, slayt makinası,
- Anatomik modeller,
- Yönergeler ve önceden hazırlanmış olgu örnekleri,

5- Değerlendirme Yöntemleri:

Uygulamalı Etkinlikler: Kursta öğrenilen becerilerin küçük grup çalışmalarıyla uygulanması,

Katılımcı Değerlendirmesi:

Bilgi Değerlendirmesi: Kurs öncesi soru formu (KÖSF) ve kurs ortası soru formu (KOSF)

Beceri Değerlendirmesi:

- Öğrenim ve değerlendirme rehberleri,
- Demonstrasyon,
- Koçluk,
- Sunum beceresi.

Diğer:

- 1- Günün değerlendirmesi (eğitimci ve katılımcılar) (sözel),
- 2- Katılımcıların oturumu değerlendirme (yapılandırılmış form),
- 3- Eğiticilerin gün sonu toplantıları (eğiticilerin oturumları ve katılımcıları değerlendirme) (sözel),
- 4- Kursun değerlendirilmesi (katılımcılar ve eğiticiler tarafından sözel),

5- Katılımcıların kurs değerlendirme formu ile kursu değerlendirmesi,

6- TTB-STE Kredilendirme formu ile değerlendirme,

7- Eğiticilerin kursu değerlendirmesi (sözel),

8- Kurs sonrası anket çalışması ile yapılan değerlendirme (izlem için) (yapılandırılmış form),

9- Bölge toplantılarındaki tartışmalarla yapılan değerlendirme (izlem) (sözel).

6- SÜREÇ İLE İLGİLİ

Olumlu / Kolaylaştırıcı Etmenler

- TTB'nin GPE'ye her alandaki desteği,
- Tabip odalarının ortamlarının kullanılması, bölge kurslarındaki finansman destekleri, Pratisyen Hekimlik Derneği'nin desteği, üniversite kökenli eğitici ekibin desteği, eğitim ve konaklamanın aynı ortamda yapılması,
- Eğiticilerin anlatacakları konunun önceden belirlenmesi,
- Eğiticilerin her kursta farklı konuları hazırlayarak katılması,
- Ustalaşmış eğiticilerin yeni eğiticilere koçluk yapması,
- Kurstaki eğitici değerlendirme toplantıları,
- Usta eğiticilerin eğitim materyali ve deneyimlerinden her an yararlanabilmek,
- Yeni eğiticilerin eğitici stresleriyle ilgili ilk deneyimlerini bu kursta edinmeleri,
- Eğitici ve katılımcıların beş günü, oturum ve sosyal ortamların tamamını paylaşmaları.

İzlem amacıyla bölge toplantılarına katıldık, bölgelerde yapılan kurslara gözlemci olarak katıldık (Kırklareli). Eğitimlerimize katılan tüm



eğiticiler için bir anket çalışması düzenledik. Anket çalışması sürmektedir (Ek 2).

Ek 2.

GPE EĞİTİM BECERİLERİ MODÜLÜ DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Sayın;

...../...../..... tarihlerinde Eğitim Becerileri geliştirilmesi kursunda birlikte olmuştuk. Kurs düzenleyicisi olarak bizler o tarihten itibaren yaptığınız eğitim faaliyetlerini ve kurs içeriğinin bu faaliyetlere ne ölçüde yansiyabildiğini tespit edebilmek amacıyla bu araştırmayı hazırladık. Lütfen uygun yanıtlarınızı belirtiniz.

1. Çalıştığınız il plaka no :

2. Çalıştığınız sağlık kuruluşu?:

3. Şimdiye kadar sağlık ocağında çalıştınız mı?
Kaç yıl çalıştınız?

4. Cinsiyetiniz?

a) Kadın

b) Erkek

5. Mezuniyet tarihiniz?

6. Pratisyen hekimlik çalışmalarına kaç yıldır katılıyorsunuz?

7. *Eğitim becerileri kursu almadan* diye başlayan cümlelerin yanına sizin için uygun cümle yada cümleleri değerlendiriniz

a) Başka bir yerden eğitim becerileri almıştım.

b) Halka yönelik eğitim çalışmaları yapıyordum.

c) Diğer sağlık personeline eğitim çalışmaları yapıyordum.

d) Meslektaşlarıma eğitim çalışmaları yapıyordum.

e) Diğer:

.....

8. Kurs içeriği aşağıda sıralanan konulardan oluşmaktaydı. Bu başlıkların her birinin kendi eğitim uygulamalarınıza ne ölçüde yansiyabildiğini işaretleyiniz.

(Yansıma ölçüsü;

4.Tamamen 3.Önemli ölçüde 2.Kısmen 1.Hemen hiç)

a) Klinik eğitime yaklaşım 4 3 2 1

b) Olumlu eğitim ortamı yaratılması 4 3 2 1

c) Görsel işitsel araçların hazırlanması ve kullanımı 4 3 2 1

d) Etkileşimli, katılımlı eğitim yöntemleri 4 3 2 1

e) Bilgi ve beceride yeterliliğe dayalı değerlendirme 4 3 2 1

f) Klinik gösterim ve yetiştiricilik	4	3	2	1
g) Yetiştiriciliğin diğer eğitim teknikleri ile birleştirilmesi	4	3	2	1
h) Bir dersin/sunumun amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesi	4	3	2	1
i) Bir sunumun planlanması ve etkinliğinin sağlanması	4	3	2	1
j) Eğitimde yaşanan zor durumlarla başa çıkma	4	3	2	1

9. Sağlık ocağı hekiminin mesleğini etkin şekilde sunabilmesi için aşağıdaki konuların hangisini ne ölçüde bilmesi gerekir?

(Yansıma ölçüsü;

4.Tamamen 3.Önemli ölçüde 2.Kısmen 1.Hemen hiç)

a) Klinik eğitime yaklaşım	4	3	2	1
b) Olumlu eğitim ortamı yaratılması	4	3	2	1
c) Görsel işitsel araçların hazırlanması ve kullanımı	4	3	2	1
d) Etkileşimli, katılımlı eğitim yöntemleri	4	3	2	1
e) Bilgi ve beceride yeterliliğe dayalı değerlendirme	4	3	2	1
f) Klinik gösterim ve yetiştiricilik	4	3	2	1
g) Yetiştiriciliğin diğer eğitim teknikleri ile birleştirilmesi	4	3	2	1
h) Bir dersin/sunumun amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesi	4	3	2	1
i) Bir sunumun planlanması ve etkinliğinin sağlanması	4	3	2	1
j) Eğitimde yaşanan zor durumlarla başa çıkma	4	3	2	1

10. Siz bir sağlık ocağı hekimi olarak eğitim grubunuza katılan sağlık ocağı hekimlerine bu eğitimi tek başına verebilir misiniz?

- Tek başıma verebilirim.
- Diğer eğitici arkadaşlarımla desteği ile verebilirim
- İçerik azaltılırsa verebilirim
- İçerik azaltılırsa ve diğer arkadaşlarımla desteği ile verebilirim.

11. Siz eğitim koordinatörü olarak eğitim grubunuza katılan sağlık ocağı hekimlerine bu kursun kaç günde verilmesini uygun buluyorsunuz?

- 5
- 4
- 3
- 2

12. Eğitim becerileri kursunun genel pratisyenlik mesleki gelişiminize,hizmet sununuza, günlük pratiğinize katkıları oldu mu?

- Evet
- Hayır

13.Yanıtınız evet ise, hangi katkıları oldu?

.....

1. Eğitim becerileri kursu aldığınızdan, bugüne kadar geçen sürede görev aldığınız eğitim faaliyetini/faaliyetlerini işaretleyiniz.

- a) Enstitü modüllerinden bir ya da bir kaçında eğitici olarak
- b) Çalıştığım sağlık biriminde hizmet içi eğitimlerde
- c) STE etkinliklerinde panelist, konuşmacı, oturum yöneticisi olarak
- d) Halkın sağlık eğitiminde
- e) Tabip odası ya da herhangi bir mesleki kuruluştaki sunum yaparak
- f) Akademik bir kurumda dersler ve sunumlarla
- g) Diğer

.....

15. Eğitim becerileri kursu aldığınızdan, bugüne kadar geçen süreçte GPE temel modüllerinde eğitici/yardımcı eğitici olarak görev almak için istek belirttiniz mi?

- a. Evet
- b. Hayır

16. Eğitim becerileri kursu aldığınızdan, bugüne kadar geçen süreçte GPE temel modüllerinde eğitici/yardımcı eğitici olarak görev aldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

17. Hangi kurslarda görev yaptınız ? (Lütfen eğitici olduğunuz kursun karşısına o modülde kaç kursta eğitici olarak görev yaptığınızı da rakamla belirtiniz.)

- a) GP Felsefesi
- b) Eğitim Becerileri
- c) Sağlık yönetimi
- d) Bilgisayar
- e) İletişim Becerileri
- f) Epidemiyoloji

18. Eğitim becerileri kursu sonrasında izlem konusunda önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?

.....



**TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BECERİLERİ EĞİTİM PROGRAMI**

Tuğrul Erbaydar
Özen Aşut
Hüseyin Demirdizen
Adile Öniz
Hakan Şen
Nevruz Gürceğiz
Birgün Uz
Perihan Etiz
Sürel Karabilgin
Beyza Kutay

TTB GPE İLETİŞİM BECERİLERİ EĞİTİM PROGRAMI

ÖZET

Bu bölüm, Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü (TTB-GPE) tarafından yürütülen İletişim Becerileri Eğitimi Programı'nın oluşturulma sürecini, yaklaşımını ve içeriğini ele almaktadır.

TTB-GPE 1998'de kuruluşundan sonra genel pratisyenlik meslek eğitimi çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalar kapsamında iletişim becerileri eğitimi programları 2000 yılından bu yana sürmektedir. Bu çalışmada, iletişim becerileri eğitiminin gerekliliği, dünyada ve Türkiye'de durumu değerlendirilmekte ve bu doğrultuda ortaya çıkan eğitim programı tanıtılmaktadır. Aynı zamanda, Türkiye'de tıp eğitiminde iletişim becerileri eğitimi konusunda tıp fakülteleri ile yapılan yazışmalar sonucu elde edilen verilere de yer verilmiştir.

GİRİŞ

TTB-GPE'nin kuruluşu, TTB'nin 30 yılı aşkın süredir izlediği sağlık politikalarının ve örgüt içindeki 15 yıllık pratisyen hekimlik deneyiminin bir ürünü olarak Temmuz 1998'de gerçekleşti.

1980 sonrası izlenen pek çok olumsuz sosyoekonomik politikanın yanı sıra, üniversite, tıp fakültesi, tıp öğrencisi kontenjanları ve sonuçta hekim sayısını artırmaya yönelik girişimler 1990'lara doğru sonuçlarını vermeye başladı. Tıp öğrencisi sayısındaki artış, buna hazırlıklı olmayan tıp fakültelerinde tıp eğitimini olumsuz yönde etkiledi. Yeterli hazırlık ve donanım çalışması yapılmadan kurulmuş yeni tıp fakülteleri ise, bir yandan eğitici eksikliği, bir yandan eğitimin gerekli koşullarının yetersizliği yönünden tıp eğitiminin niteliğini doğrudan ve derin biçimde etkiledi. Sağlık alanında hekimlere bu koşullarda uygulanan zorunlu hizmet uygulaması, sorunun boyutunu daha da artırdı. Hekim sayısının hızla artması ve birinci basamak sağlık hizmetlerine gereken önemin verilmemesi uzmanlık eğitimine olan istemi eskiye oranla çok artırdı. 1980 öncesi bile yetersizliği duyulan uzmanlık olanakları, bu sayısal artış durumunda, hekimlerin ancak yüzde 10 ya da daha azının gereksinimine yanıt verebilecek düzeyde kaldı. Tüm bunlar hekimleri, sağlık sistemini ve hizmetin niteliğini etkileyen öğelerden birisi olarak ülke düzeyinde

olumsuz etkiler yarattı. Sayısal olarak gittikçe artan pratisyen hekimler yeni arayışlara yöneldi.

TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün Kurulması

TTB örgütsel yapısı içinde 1989 yılında bir araya gelen pratisyen hekimler, ayrı bir meslek disiplini olarak pratisyen hekimlik alanını incelemeye başladılar. O sıralar uluslararası düzeyde sürmekte olan gelişmelere koşut olarak neler yapılabileceğini değerlendirdiler. Bu çalışmaların ve yapılan bir dizi etkinliğin sonucunda, pratisyen hekimliğin tıp alanında ayrı bir meslek disiplini olduğu, toplumun sağlık alanındaki en önemli gereksiniminin birinci basamak sağlık hizmeti olması nedeniyle pratisyen hekimliğin tüm yönleriyle örgütlenmesi gerektiği ortaya kondu. Bu örgütlenme yalnızca özlük haklarının savunulması boyutu ile kendisini sınırlamamalıydı. Pratisyen hekimliğin örgütlenme süreci iyi hekimlik yaklaşımını da temel almak zorundaydı. Bu nedenle mezuniyet sonrası eğitim ve sürekli eğitim çalışmaları pratisyen hekimlerin kendi örgütlülüğü tarafından ele alınmalıydı.

Bu yaklaşımla, pratisyen hekimlik örgütlenmesinin pek çok uğraşı alanının yanı sıra, mesleki eğitiminin de ele alınmasına, ayrı bir disiplin olarak pratisyen hekimlik meslek eğitiminin yapılandırılmasına karar verildi ve bu amaca yönelik bir çalışma grubu oluşturuldu. Bu çalışma grubunun yürüttüğü bir dizi etkinlik sonucunda, TTB'nin örgütsel sorumluluğunda TTB-GPE Temmuz 1998'de kuruldu ve çalışmalarına başladı (1).

Genel Pratisyenlik Meslek Eğitimi – Temel Modüller

TTB-GPE öncelikle kuruluş çalışmalarını gerçekleştirmiş olan Çalışma Grubu'nun içinden bir Yönetim Kurulu oluşturdu. Uluslararası deneyimlerin ve Türkiye'nin birikiminin ışığında Yönetim Kurulu, uzun tartışmalardan sonra meslek eğitiminin kapsamını ve ana programını belirledi. Daha sonra, meslek eğitiminin yapılandırma sürecinin başlangıç noktası, eğitimin amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesi olarak değerlendirildi. Bu amaca yönelik atölye çalışmaları düzenlenmesi kararlaştırıldı. Atölye çalışmalarının ilki, "Temel Modüller" adı altında gruplandırılan eğitim programına yönelik olarak Kasım 1998'de gerçekleştirildi.

Kasım 1998'de yapılan Atölye Çalışması'na onlarca pratisyen hekim, onu aşkın halk sağlığı öğretim üyesi, klinik dallardan uzman hekimler ve aile hekimleri katıldı. Atölye çalışması ile altı temel modül tanımlandı ve bu modüllerin amaç ve öğrenim hedefleri belirlendi (1). Bu modüller Genel Pratisyenliğin Felsefesi ve Temel Özellikleri, Eğitim Becerileri, Epidemiyoloji, Sağlık Yönetimi, Bilgisayar Kullanımı ve İletişim

Becerileri'dir. Bu atölyedeki "İletişim Becerileri" grubuna Muharrem Baytemür, Mustafa Vatansever, Necla Aytekin, Suat Yalçınsoy, Bülent Coşkun, Özkan Özdemir katılmışlardı.

İletişim Becerileri Modülü'nün Gerekçesi ve İlk Çalışmalar

Önemli bir alan olmasına karşın, yakın zamanlara değin hekim-hasta iletişimi dünya tıp ortamında yeterli bilimsel ilgiyi görmemiştir. Bu alana yönelimin daha çok, sağlık sorunlarının psikolojik ve toplumsal boyutları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Tıpta iletişimin tarihçesi antik çağlara, Hipokrat'a ve Plato'ya dek uzanmaktadır. Ancak son on yıllara kadar sağlık iletişimi genellikle tıbbın biyomedikal ağırlığının gölgesinde kalmıştır.

Önceleri, daha çok psikiyatri alanında çalışanlar, genel pratisyenliğin biyomedikal çerçevede ele alınmayacağına dikkat çekerken, 1970'lerde genel pratisyen eğiticiler, örneğin Hollanda'da genel pratisyen-hasta ilişkisinin önemini vurgulamışlardır (2). Bununla birlikte, genel pratisyenlikte hekim-hasta iletişiminin, yeterli birinci basamak sağlık hizmetinin gerekli koşullarından birisi olduğu ancak daha sonraları kabul görmüştür. Sağlık yaklaşımındaki köklü dönüşüm sürecine bağlı olarak hekimlerle hastaları ve toplum arasındaki ilişki biçimi hızla değişmektedir. Bireylerin kendi sağlıkları ile ilgili sorumlulukları giderek önem kazanmaktadır. Buna bağlı olarak hekimlik mesleğinde iletişim becerilerine duyulan gereksinim artmakta ve son yıllarda tıpta iletişim öğrenim ve öğretimi gittikçe artan bir ilgi alanı olmaktadır (2,3).

Tıpta iletişimin ders programlarında yer alması çok yeni bir süreçtir. Gelişmiş ülkelerin tıp eğitimi müfredat programlarında bile iletişim bilgi ve becerilerine yönelik eğitim kapsamlı biçimde yer almamaktadır (4).

Bu makalenin yazımı sırasında, konuyla ilgili durumu saptamak amacıyla Türkiye'de bulunan bütün tıp fakülteleri ve halk sağlığı anabilim dallarına (44 tıp fakültesi ve 34 halk sağlığı anabilim dalı) Enstitü tarafından resmi yazı ile müfredatlarında iletişim becerileri eğitimine ne kadar yer verdikleri sorulmuştur. 22 tıp fakültesinin dekanlığından ve/ ya da halk sağlığı bölümünden yanıt alınmıştır. Alınan yanıtlara göre iletişim becerileri konusunun tıp fakülteleri müfredatındaki yeri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Tıp fakülteleri müfredatı'nda iletişim becerileri eğitimi (Türkiye, 2003)

Müfredatta iletişim becerileri eğitiminin yeri	Tıp Fakültesi Sayısı
İletişim konusunu ayrı bir ders programıyla ele alan (toplam eğitim süresi minimum 24 saattir)	6
Halk sağlığı, aile hekimliği ve diğer derslerin kapsamında bir konu olarak ele alan (toplam eğitim süresi 2 – 8 saat)	6
Eğitim becerileri ya da danışmanlık eğitimi kurs programı kapsamında (toplam 6-8 saat)	3
Programında hiç yer almayan	8
Toplam*	22

* Bir fakültede hem danışmanlık eğitiminde 6 saat, hem de diğer derslerde 5 saat eğitim verilmektedir. Bu nedenle tablodaki sayıların toplamı fakülte sayısından bir fazladır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi çok sayıda tıp fakültesi müfredatlarında iletişim becerileri konusuna yer vermeye başlamışlardır. Bazı fakülteler bu konuda kapsamlı ders programları uygulamaktadır. Bunların bir kısmı müfredatlarında kapsamlı değişiklikler yapmakta olan tıp fakültelerimizdir. Diğer yandan, çok sayıda tıp fakültesinde konunun hiç ele alınmadığı da görülmektedir. Gönderilen yazıya fakültelerin yaklaşık yarısının hiç yanıt vermediği ve yanıt alınmayan fakülteler arasında iletişim dersi bulunmama oranının daha da yüksek olabileceği düşünülürse, bu konudaki gereksinimin son derece fazla olduğu görülecektir.

Mezuniyet sonrasında bu konuda eğitim açığı çok daha büyüktür. Bu açığı ortaya koyacak somut verilerimiz bulunmamaktadır. Ancak, ülkemizde genel olarak mezuniyet sonrası tıp eğitiminin yetersizliği ve var olan eğitimlerin de yalnızca birkaç konu başlığı ile sınırlı olduğu bilinen bir olgudur. Aile planlaması danışmanlığı eğitimleri dışında iletişim becerileri konusu neredeyse hiç ele alınmamaktadır. Oysa iletişim becerileri hekimlerin meslek yaşantılarında en çok gereksinim duydukları beceriler arasında yer almaktadır.

Bu gelişmeleri değerlendirerek iletişimin ve özellikle de genel pratisyenlikte iletişimin önemini saptayan TTB-GPE genel pratisyenleri, iletişim becerileri eğitimini GPE genel pratisyenlik meslek eğitiminin temel alanlarından birisi olarak belirledi ve iletişim becerileri eğitimi modülü GPE'nin altı temel modülü arasında yer aldı.

İLETİŞİM BECERİLERİ EĞİTİM MODÜLÜ'NÜN VE EĞİTİCİ EKİBİN GELİŞİMİ

İletişim Becerileri eğitimi modülü 1998'de ilk tasarlandığında İletişim Becerileri ve Toplumu Tanıma başlığıyla tanımlanmıştı. İlk eğitici ekibin oluşturulmasından sonra, toplumu tanıma kavramı epidemiyoloji modülü kapsamında değerlendirilerek modülün adı İletişim Becerileri olarak yeniden tanımlandı. İletişim Becerileri Modülü'nün daha önce saptanan amaç ve öğrenim hedefleri gözden geçirilerek yeniden belirlendi. (5) ve bu hedeflere uygun modüler tarzda bir kurs programı hazırlandı. İlk olarak İstanbul'da Enstitü'nün eğitici olmaya istekli ve Eğitim Becerileri Kursu'nu tamamlamış olan, değişik illerden 20 kişiye bu program uygulandı. O günden bu yana çalışmalar sürmektedir. Bugüne dek İletişim Becerileri kurslarına katılan toplam katılımcı sayısı 160 kişidir. Eğitimlerin gerçekleştirildiği iller ve katılımcıların sayısı Tablo 2 'de sunulmuştur:

Tablo 2: İletişim Becerileri Kursu Düzenlenen İller ve Katılımcılar

Şehir	Tarih	Eğitici sayısı	Katılımcı sayısı
İstanbul	12-15 Aralık 2000	4	20
Ankara	13-16 Mayıs 2001	4	23
Adana	27 Şubat- 2 Mart 2002	5	18
Diyarbakır	13-16 Mayıs 2002	7	21
İzmir	10-13 Kasım 2002	5	23
Samsun	13-16 Nisan 2003	6	18
Çorlu	1-4 Temmuz 2003	5	20
İstanbul	13-15 Haziran 2003	5	17
Toplam		41	160

İletişim modülü her eğitimden sonra katılımcılarca ve eğiticilerce değerlendirilerek, gelen öneriler doğrultusunda yeniden yapılandırılmaktadır. Ayrıca, katılımcılar arasından ekibe katkıda bulunacağı düşünülenler eğitimin sonunda eğitici ekibe katılmaya davet edilmektedirler. Böylece iletişim becerileri modülünün ve eğitici ekibin gelişimi birbirine koşut olarak gerçekleşmektedir. İlk beş kursun sonunda, bu gelişim sürecinin tümünü gözden geçirme gereksinimi ile eğitici ekip kendi içinde bir günlük bir atölye çalışmasını gerçekleştirmiş ve ekip gelişim sürecinin genel değerlendirmesini yapmıştır.

İstanbul'da Aralık 2000'de gerçekleştirilen ilk eğitim programında eğitici ekip Tuğrul Erbaydar, Nuray Yolsal, Özen Aşut ve Bülent Coşkun'dan oluşmuştu. Daha sonraki eğitimlerde eğitici ekibe katılanlar ve ayrılanlar oldu. Bülent Coşkun yalnızca İstanbul'daki ilk eğitim ekibinde

yer alırken, modülün gelişiminde büyük katkısı bulunan Nuray Yolsal İstanbul, Adana ve Diyarbakır'daki eğitimlerde yer aldıktan sonra çalışma yoğunluğu nedeniyle ekipten ayrılmak zorunda kaldı. Psikolojik Danışman Şafak Ebru Toksoy ise yalnızca Ankara'da düzenlenen ikinci eğitim programına konuk eğitici olarak katılarak modülün gelişimine katkıda bulundu. Ekibin genişlemesini sağlamak için, farklı şehirlerde gerçekleştirilen eğitim programlarından sonra, katılımcılar arasında iletişim alanında kişisel birikimi olan ve eğitim ekibine katkı sağlayabilecek olanlar eğitici ekibe çağırıldılar. Bu katılımlarla birlikte ekip farklı şehirlerden eğitimcilerle genişlerken, ekibin kendi içinde de kişisel ve profesyonel çeşitlilik arttı. Pratisyen hekimlerden eğitici ekip içinde yer alan Derya Karakaya iki, Nilgün Arpacı ise bir kursta yeni eğitici olarak görev yaptıktan sonra iş yoğunlukları nedeniyle ekipten ayrıldılar.

Bugün gelinen noktada, eğitici ekipte yer alanlar ve eğitici olarak katıldıkları programların sayısı şöyledir: Tuğrul Erbaydar (6), Özen Aşut (6), Hüseyin Demirdizen (4), Adile Öniz (3), Hakan Şen (2), Nevruz Gürçeğiz (2), Birgün Uz (1), Perihan Etiz (yeni katıldı) ve Sürel Karabilgin (yeni katıldı).

Eğitici ekibin gelişimi, düzenlenen kursların başlıca çıktıları arasında sayılmaktadır. Bu yaklaşım genel olarak tüm modüllerde geçerlidir. İletişim becerileri modülünün ise konusundan kaynaklanan bazı özellikleri ekip gelişiminde önemli olmuştur.

Öncelikle, iletişim becerileri modülünün ilk oluşturulması sırasında yararlandığımız hazır bir başka program bulunmamaktaydı. Bu nedenle İletişim Becerileri Modülü, Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün ve pratisyen hekimlerin gereksinimleri doğrultusunda oluşturulan özgün bir program olmuştur. Bugüne kadar gerçekleştirilen ilk sekiz eğitimde, bir yandan eğitim programı uygulanırken, her uygulamadan sonra Modül'de yeni düzenlemeler yapılmış ve her seferinde yönergeler gözden geçirilmiştir. Böylece, ekibe yeni katılan eğitimciler, kurs programında yer almanın yanı sıra, aynı zamanda iletişim becerileri modülünün yeniden yapılandırılması işine de katılmışlardır.

İkinci önemli nokta da, iletişim becerileri eğitiminin bugüne kadar üzerinde pek az hekimin deneyim sahibi olduğu bir alan olmasıdır. İletişim konusunun sağlık hizmetlerinde bu denli önem kazanması görece yeni bir olgudur. Teorik ve pratik bilgi birikimi sınırlıdır. Konuyu yalnızca "söylenileni anlama, söylediğini anlatabilme, hastayı ikna edebilme" düzleminde ele almak yeterli olsaydı, bu sınırlılık bir sorun oluşturmayabilirdi. Ancak, genel pratisyenliğin felsefesine ve toplumsal perspektiflere duyarlı bir iletişim yaklaşımını geliştirebilmek için konuyu pragmatik yaklaşımın ötesinde, derinlikli bir biçimde ele almak gerekliydi.

Eğitici ekte yer alanların transaksyonel analiz, psikodrama, AIDS danışmanlarının eğitimi, aile planlaması danışmanlarının eğitimi, anne-baba eğitimi gibi çeşitli ekol ve uygulamalardan edindikleri iletişim bilgi ve deneyimlerinin bir araya gelmesi ile gereksinimlere uygun, nitelikli ve özgün bir programın geliştirilmesi olanaklı olmuştur. Bu özellikleri ile iletişim modülünün ve eğitici ekibinin gelişim süreci oldukça dinamik ve yaratıcı bir süreç olmuştur. Bunun sonucu ise, sürecin yavaş işlemedir.

İletişim Becerileri Modülü'nün Amaç, Öğrenim Hedefleri, Eğitim ve Değerlendirme Yöntemleri

Yukarıda da anlatıldığı gibi, iletişim becerileri eğitimi modülünün amaç ve öğrenim hedefleri ilk hazırlandığı 1998 yılından bugüne kadar uygulanma sürecinde yeniden düzenlenmiştir. İlk atölye çalışmasında belirlenmiş olan amaç ve öğrenim hedefleri ile modülün uygulanması sürecinin sonunda bugün ulaşılan biçimiyle amaç ve öğrenim hedefleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: İletişim becerileri eğitim modülünün başlangıçta tasarlanan ve bugün uygulanan amaç ve öğrenim hedefleri

<u>ÖNCE TASARLANAN AMAÇ VE HEDEFLER</u>	<u>BUGÜN UYGULANAN AMAÇ VE HEDEFLER</u>
<u>AMAC:</u> İletişim eğitimi programının sonunda programa katılan genel pratisyenlerin, hizmeti etkili bir şekilde yürütebilmelerine yardımcı olacak iletişim bilgi ve becerilerini kazanmaları	<u>AMAC:</u> İletişim eğitimi programının sonunda programa katılan genel pratisyenlerin eğitim ve hizmet aktivitelerini etkili biçimde yürütebilmeye yardımcı olacak iletişim bilgi ve becerilerini kazanmaları.
<u>HEDEFLER:</u> Kursa katılan pratisyen hekimler bu kursun sonunda;	<u>HEDEFLER:</u> Kursa katılan pratisyen hekimler bu kursun sonunda;
<ul style="list-style-type: none"> İletişimin önemi ve temel iletişim kavramları konusunda bilgi ve beceri kazanmalı: (Mesaj [alan- veren], İletişim ortamı, İletişim süreci, İletişim kanalları, İletişim yöntemleri) 	<ul style="list-style-type: none"> İletişim sürecinin temel bileşenlerini tanımlayabilmeli: (Mesaj, kaynak, alıcı, iletişim kanalı, tek ve çift yönlü iletişim, sözlü ve sözsüz mesajlar)
<ul style="list-style-type: none"> İletişim engellerini saptama ve çözüm yolları üretme konusunda bilgi ve beceri kazanmalı: (Empati, Güven, Dinleme, Doğrulama) 	<ul style="list-style-type: none"> İletişimde etkileşim yaklaşımını tanımalı: (Ego durumları ve etkileşimleri konusunda bilgi kazanmalı) İletişim engellerini ve etkilerini tanımalı; Etkili iletişim yöntemleri konusunda bilgi ve beceri kazanmalı: (Empati, güven, kabul mesajları, kültürler arası iletişim, geribildirim mesajları, soru sorma) Etkin dinlemenin bileşenlerini tanımalı; Etkin dinleme becerisi kazanmalı
<ul style="list-style-type: none"> Hekimin kendini tanıma, değerlendirme ve öz iletişimi 	<ul style="list-style-type: none"> Hasta-hekim iletişimini geliştirmek üzere daha fazla kişisel farkındalık kazanmalı;

konusunda bilgi ve beceri kazanmalı: (Kendi gereksinimlerini anlamak, Kendi motivasyonunu anlamak, Bilgi ve ilgi düzeyini bilmek)	<ul style="list-style-type: none"> • Profesyonel yardım ilişkisinin özelliklerini, yardım ve kurtarma ilişkilerini ayırt edebilmeli; (Yardım edenin gereksinimleri, bağımlılık ilişkisinin önlenmesi, güçlendirme)
	<ul style="list-style-type: none"> • Hasta-hekim iletişimde enstrumental ve afektif yaklaşımların özelliklerini ve işlevlerini tanımalı; • Problem çözme basamaklarını bilmeli; • Hasta-hekim görüşmesini problem çözme basamaklarını izleyerek yapılandırabilmeli
<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık hizmetlerinde sözlü ve sözsüz iletişim kavramları konusunda bilgi ve beceri kazanmalı: (sözlü [dil, dil ötesi], sözsüz [beden dili, ortam, araç]) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Ekip kavramı ve grup dinamikleri konusunda bilgi ve beceri kazanmalı (Hekim –hekim, Hekim-diğer sağlık çalışanı, Hekim –hasta/hasta yakınları, Hekim-toplum) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Bireyi ve ailelerini bilgilendirme yöntemleri konusunda beceri kazanmalı: (Özel durumlarda bilgilendirme, Farklı kişiliklerde bilgilendirme) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Etik değerleri uygulama becerisi kazanmalı: (aydınlatılmış onam, sır saklama) 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim programı süresince kazanılan bilgi ve becerileri yapılandırılmış bir hasta hekim görüşmesinin bileşenleri olarak bir arada kullanabilmeli.

Bugün yeniden yapılandırılmış haliyle modül mikroegitim yaklaşımı üzerine kuruludur. Genel olarak iletişimden yola çıkarak, daha özelden yardım ilişkisine ve hasta-hekim ilişkisine odaklanan dört günlük bir seyir söz konusudur. Bu seyir içerisinde, yapılandırılmış bir hasta-hekim görüşmesinde kullanılması söz konusu olabilecek çeşitli bilgi ve beceriler ayrı sunum ve uygulamalarla ele alınmaktadır. Daha sonra, bu parçalar yardım ilişkisi ve hasta-hekim iletişimi bağlamında bütünlenmekte ve parçaların her biri yapılandırılmış bir hasta hekim görüşmesinin basamakları olarak anlam kazanmaktadır.

Her ne kadar odaklanılan konu yardım ilişkisi ve hasta-hekim ilişkisi olsa da, modülde iletişim konusu geniş bir zeminde ele alınmakta, etik, sosyal ve politik bağlamları ile tartışılmaktadır. İçerikte günlük yaşama ilişkin konuların yanı sıra, iletişim konusundaki temel teorik bilgilere de yer verilmektedir. Dört günlük program boyunca uygulamalar ve teorik

sunumlar birbirini izleyen adımlar olarak planlanmıştır. Böylece hem teorik bilgilerin sıkıcı olmaması, hem de bilgi ve becerilerin birbirini destekleyici olması amaçlanmıştır. Uygulamalarda küçük grup çalışmaları, grup tartışmaları, rol oynama ve simulasyon yöntemleri kullanılmaktadır.

Kursa tam zamanlı katılım zorunluluğu vardır.

Değerlendirme Yöntemleri

Değerlendirme birkaç basamakta gerçekleşmektedir:

1- Kurs öncesi ve kurs sonu değerlendirmeleri: Soru formlarının kullanılmasıyla, katılımcıların iletişim ve hasta-hekim iletişiminde ilişkin kurs kapsamında yer alan konulara ilişkin temel bilgileri değerlendirilmektedir. Kurs öncesinde ve sonunda uygulanan soru formları birbirinden farklıdır. Kurs öncesi soru formunun uygulanması katılımcıların konuya odaklanmasını sağlamakta ve grubun genel performansını ortaya çıkararak eğitime yol gösterici olmakta; kurs sonu soru formunun uygulanması da tüm konuların kısa gözden geçirilmesi anlamına gelmekte ve bir tür kurs özeti olmaktadır. Kurs sonu değerlendirme aynı zamanda bazı temel bilgilerin son kontrolüne ve yanlış anlamaların düzeltilmesine olanak sağlamak açısından yararlı olmaktadır. Enstitü'nün genel ilkelerine göre, kurs sonu soru formunda % 85 doğru yanıt asgari başarı ölçütü olarak kabul edilmektedir.

2- Alt-modül değerlendirmeleri: Her sunum veya uygulamadan sonra, bu uygulamaya ilişkin özgün geribildirimler istenmektedir. Katılımcıların, amaca uygunluk; içerik; yöntem; katılımın sağlanması; genel pratisyenlik eğitimine katkısı başlıklarında 1-5 arasında bir değerlendirme puanı vermeleri ve düşüncelerini yazılı olarak bildirmeleri istenmektedir. Her sunumun ortalaması, değerlendirme puanlarının dağılımı ve kurslar arası karşılaştırması yapılarak her günün sonunda tartışılmaktadır. Bu geribildirimler sunumların geliştirilmesi ve yeniden yapılandırılması hakkında çok değerli bilgiler içermekte, ayrıca eğitici ekibe katılımcı grubun dinamikleri hakkında da önemli bilgi sağlamaktadır.

3- Gün sonu ve kurs sonu katılımcı değerlendirmeleri: Her günün sonunda katılımcıların güne ve kendilerine ilişkin değerlendirmeler yapmaları istenmekte; bu değerlendirmeler grup ortamında sözel olarak yapılırken, bir yandan da tahtaya yazılmaktadır. Gün sonu değerlendirmeler, katılımcıların her türlü olumlu ve olumsuz geribildirimlerini grup ortamında ifade etmesinin önemi üzerine kuruludur ve eğitimin içeriği, yöntemi, fiziksel koşulları ile ilgili olduğu kadar katılımcıların kişisel düzlemdeki olumlu ve olumsuz düşünce ve duygularının ifade edilmesine açıktır. Grup dinamiği açısından son derece önemli olan bu değerlendirmeler grupta nelerin yaşandığı hakkında

eğiticilerin bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Ek olarak, özellikle olumsuz bir düşünce ya da duygu söz konusuysa, bunun grup ortamında açıklıkla ifade edilmesi, olumsuzluğun ertesi gün eğitimi etkileyecek bir sorun kaynağı olmasını önlemek açısından da son derece önemlidir.

Son gün kursun sunum ve uygulamaları bittikten sonra yapılan kurs sonu değerlendirmeler ise daha çok programın bütünlüğüne ilişkin geribildirimleri alma fırsatını vermektedir. Katılımcıların programda eksik ya da gereksiz buldukları konularla ilgili geribildirimleri, kursun yeniden yapılandırılmasında büyük ölçüde etkili olmuştur.

4- Eğiticilerin gün sonu ve kurs sonu değerlendirmeleri: Her günün sonunda ve kursun bitiminden sonra eğitici ekip kendi içinde bir araya gelmekte ve gün boyunca birbirlerinin sunum ve uygulamaları sırasında aldıkları notlara ve katılımcıların değerlendirmelerine dayanarak birbirlerine geri bildirimlerini vermektedirler. Gün sonu toplantıları her eğiticinin kendi sunum ve uygulamalarına ilişkin bilgisini artırmak açısından çok önemli ve işlevli olmakta, bir tür hizmet içi eğitim görevi görmektedir. Kursun planının gözden geçirilmesi, ertesi güne yönelik gereksinimlerin belirlenmesi ve programın yapılması, deneyim alışverişi, eğitim sürecinin getirdiği olumlu ve olumsuz duyguların paylaşılması ve ekibin kendi içinde yeniden bütünleşmesi bu toplantılarla gerçekleşmektedir.

İletişim Becerileri Eğitiminin Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Uygulanması ve Yaygınlaşması

Yürütülen eğitimler Tablo 3'te de görüleceği gibi, genel pratisyenlik eğitici olarak yetiştirilen pratisyen hekimlerin eğitim ve hizmet aktivitelerini daha etkili biçimde yürütmelerine yöneliktir. Bu eğitime katılan eğitici kadronun hem kendi eğitimcilik becerilerinin desteklenmesi, hem de hizmet sürecinde hasta-hekim iletişimine yönelik bir yaklaşım kazanmaları hedeflenmektedir. Bugünkü koşullarda, bu programın tümünün tüm pratisyen hekimlere verilmek üzere sahada yaygınlaştırılması olanaksız görünmektedir.

Diğer yandan, bu eğitim programına katılan eğitici genel pratisyenlerin, kendilerinin de sahada iletişim konusunda eğitim programı düzenlemeye gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimden yola çıkarak, iletişim becerileri modülüne katılan eğitici genel pratisyenlerin sahada uygulayabilecekleri bir program geliştirilmesi öncelikli çalışma hedefi olarak belirlenmiştir.

Hazırlanacak olan bu yeni program, eğitim formasyonunu güçlendirmek yerine doğrudan doğruya hastalarla hekimlerin ve diğer sağlık personelinin iletişimi üzerine odaklanan, dolayısıyla hedefleri daha

dar ve süresi daha kısa bir eğitim programı olacaktır. Bunun için, iletişim becerileri modülüne katılmış olan eğitici genel pratisyenlerden istekli olanların tümü bu programın tanıtılması için düzenlenecek bir veya iki günlük geniş katılımlı bir atölye çalışmasına davet edileceklerdir. Hazırlanan eğitim materyali, yönergeler ve uygulamaya ilişkin tamamlayıcı bilgiler bu atölye çalışmasında verilecektir. Kendilerinin sahada uygulayabilecekleri bu kısa programı alan eğitici genel pratisyenler, sahadaki gereksinimlere bağlı olarak bunu başka eğitim programlarına entegre ederek, ayrı bir eğitim olarak ya da özgün koşullara uyarlayarak kullanabileceklerdir.

İletişim Becerileri Modülü, Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü tarafından yürütülen genel pratisyenlik meslek eğitimi etkinliklerinin bir parçası olarak anlamlıdır. Her modülün olduğu gibi, iletişim becerileri modülünün de kendine özgü amaç ve hedefleri vardır. Ancak bu amaç ve hedefler, daha geniş bir çatı altında diğer modül eğitimleri ile birlikte, Türkiye’de hekimlik uygulamalarının iyileştirilmesi, toplum sağlığının geliştirilmesi ve pratisyen hekimliğin bu süreçte yerini alması amacı çerçevesinde anlam kazanmaktadır. İletişim Becerileri Modülü’nün bugüne kadar sağladığı gelişim, gerek katılımcılar olarak, gerekse eğitici ekibe yaptıkları katkılarla, genel pratisyenlerin örgütlü çabaları ve yüksek motivasyonları sayesinde mümkün olmuştur

İletişim Becerileri Eğitim Modülünün Kurs Programı

1. GÜN

9:15- 9:45	Açılış ve tanışma
9:45- 10:15	Katılımcı beklentilerinin alınması, kursun amaç ve öğrenim hedefleri, ortak kurallarımız
10:15-10:30	Kurs öncesi değerlendirme
10:30-10:45	Ara
10:45-11:30	İletişime Giriş (“Fotoğraflar”-uygulama)
11:30-12:00	İletişimde süreç yaklaşımı – 1
12:00-13:00	Öğle yemeği
13:00-13:15	Isınma
13:15-14:15	İletişimde süreç yaklaşımı - 2
14:15-14:30	Ara
14:30-15:15	“İletişimde temel öğeler”
	Sözlü - sözsüz iletişim / beden dili



15:15-16:30	İletişimde etkileşim yaklaşımı - 1
16:30-16:45	Günün değerlendirilmesi

2. GÜN

9:00- 9:15	Isınma
9:15-10:45	“Dadu” (simulasyon)
10:45-11:00	Ara
11:00-12:00	İletişimde etkileşim yaklaşımı - 2
12:00-13:00	Öğle yemeği
13:00-13:15	Isınma
13:15-14:15	Kabul mesajları
14:15-14:30	Ara
14:30-15:15	İletişimde kullanılan sorular
15:15- 16:15	Tek ve çift yönlü iletişim Basit dile çevirme
16:15-16:30	Günün değerlendirilmesi

3.GÜN

9:00- 9:15	Isınma
9:15-10:15	İletişim engelleri
10:15-10:30	Ara
10:30-11:45	Empati
11:45-12:30	Geribildirim Mesajları
12:30-13:30	Öğle yemeği
13:30-13:45	Isınma
13:45-14:30	Sorun çözme / Etkin Dinleme - 1
14:30-14:45	Ara
14:45-16:15	Sorun çözme / Etkin Dinleme - 2
16:15-16:30	Günün değerlendirilmesi

4. GÜN

9:00- 9:15	Isınma
------------	--------

9:15-10:45	Yardım İlişkisi
10:45-11:00	Ara
11:00-12.30	Hasta - hekim iletişimi
12:30-13:30	Öğle yemeği
13:30-14:45	Hasta – hekim iletişimi / uygulama
14:45-15:00	Ara
15:00-16:00	Kurs Sonu Değerlendirmesi
16:00-16:30	Sertifika töreni ve kapanış

KAYNAKLAR

1. 1.Türkiye’de Genel Pratisyenlik Enstitüsü Kuruluş Çalışmaları. Türk Tabipleri
2. Birliği, 1999.
3. 2.Bensing,J. *Doctor-Patient Communication and the Quality of Care*. Utrecht, NIVEL, 1991 (Third edition).
4. 3.Catherine E. Dube, Ed D, Joseph F. O’Donnell, et al. Communication skills for preventive interventions. Acad.Med. 2000;75 (7 suppl):S45-S54.
5. 4.Amack, L.O. Enhancing Physician-Patient Rapport. www.lawinfo.com/forum/physician-patient.html (Download: Kasım 2000)
6. 5.Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü Çalışma Raporu 2000-2002. TTB, 2002.



**TTB GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ BİRİNCİ BASAMAKTA
SAĞLIK YÖNETİMİ TEMEL MODÜL ÖYKÜSÜ VE EĞİTİM
PROGRAMI**

Naciye Demirel
Nadi Bakırcı
Dilşad Cebeci
Sema Akalın
Alper Büyükakkuş
Nevruz Gürceğiz
Alfert Sağdıç
Havva Özden
Yalçın Ertaş
Mehmet Özen
Zeynep Gürışık
Filiz G. Kurtoğlu
Arif Süer

TTB GPE BİRİNCİ BASAMAKTA SAĞLIK YÖNETİMİ TEMEL MODÜL ÖYKÜSÜ VE EĞİTİM PROGRAMI

BAŞLANGIÇ:

5- 8 Kasım 1998 tarihinde Ankara'da yapılan TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü Temel Modüller Atölye Çalışması'nda modülün amaç ve öğrenim hedefleri belirlendi. Bu ilk atölye çalışmasına Ayşe Akın, Özen Aşut, Niyazi Çakmak, Havva Özden, Sedat Sağır, İlknur Uçar katılmışlardı. Bu çalışmada saptanan amaç ve öğrenim hedefleri şöyleydi:

Modülün Amacı:

Bu programın sonunda programa katılan genel pratisyenlerin, var olan sağlık politikaları ve bu politikaların belirlediği sağlık modellerinin tarihi ve bugünü konusunda bilgi sahibi olması; hizmet sunduğu toplumun sağlık sorunlarını saptayarak önceliklerini belirlemesi, çözümler üretmesi için genel pratisyenlikte gerekli yönetim bilgi ve becerilerini kazanması amaçlanmıştır.

Öğrenim hedefleri:

1-Sağlık sistemi modellerinin dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi konusunda bilgi kazanmak,

2-Yönetimle ilgili temel kavram ve ilişkileri konusunda bilgi kazanmak,

3-Sağlıkta yönetim süreci aşamaları olan; toplumu tanıma, planlama, örgütleme, yönlendirme, eşgüdüm, denetleme, değerlendirme teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazanmak,

4-Yöneticilik özellikleri; eğitim, ekip çalışması, liderlik, eşgüdüm konularında bilgi ve beceri kazanmak,

5-Kaynak yönetimi konusunda bilgi ve beceriler kazanmak: insangücü (özlük hakları, personelin yetki ve sorumlulukları), finansman-mali işler, zaman, malzeme, araç-gereç,

6-Karar verme sürecinde veri toplamanın önemi ve değerlendirilmesi konusunda bilgi ve beceriler kazanmak,

- 7-Sağlık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuat konusunda bilgiler kazanmak,
- 8-Yazışmaların ve kayıtların gerektiği biçimde yapılması konusunda bilgi ve beceriler kazanmak,
- 9-Olağanüstü koşullarda sağlık hizmetlerinin yönetimi konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 10-Türkiye'deki birinci basamak sağlık örgütlenmesi, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetleri ile ilişkileri konularında bilgi ve beceriler kazanmak,
- 11-Sektörler arası işbirliği yapılması ve uygulanması bilgi ve becerilerini kazanmak.

Böylece TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün yükselmesinde temel olacak bir yapı taşı daha konmuş oldu. Bundan sonra modülün inşa sürecine geçildi.

Modülün, bu amaç ve hedefler doğrultusunda oluşturulması çalışmaları TTB - GPE Yönetim Kurulu adına sorumluluk alan Hamdi Aytekin ve ardından Niyazi Çakmak ile başladı. Daha sonra Şanda Çalı kursun sorumluluğunu üstlendi.

EĞİTİM PROGRAMININ YAPILANDIRILMASI:

Marmara Üniversitesi Halk Sağlığı AD'den Şanda Çalı, Nadi Bakırcı, Dilşad Cebeci ve Sağlık Eğitim Fakültesi'nden Mithat Kıyak ile ilk eğitim ekibi oluşturuldu. İlk kurs İstanbul'daydı ve kurs öncesi yoğun bir hazırlık dönemi geçirildi. Kursun amaç ve öğrenim hedefleri daha önce yapılan atölye çalışmasında belirlenmişti; fakat çok kapsamlıydı. Kursun hem kapsamlı, hem de katılımcıların pratik gereksinimlerine yanıt verecek kadar ayrıntılı olması gerekiyordu. Sağlık yönetiminin genel ilkelerini vermesi yanında, ülkemizin sağlık sistemi içinde birinci basamakta çalışan hekimlerin karşılaştığı sorunları çözümlene kapasitelerini artırmak amaçtı; bunu yapmaksa pek kolay değildi.

İlk kursun birinci gününde sağlık yönetiminin ilkeleri anlatılırken, yoğun katılım ve tartışma ortamı vardı. Doğrusu her konunun her ayrıntısına katılımcıların itirazları söz konusuydu. O anda en fazla itiraz edenlerin eğitim ekibine katılmalarının çok yararlı olacağını düşündük; sonradan öyle de oldu. Oyunlaştırma olan derslerde grup kendini daha iyi hissediyordu. Yine de, oturumlar sonunda tek bir doğruya ulaşmamak grubu rahatsız ediyordu. Klinik uygulamalardaki gibi tek bir akış şeması yoktu.

Bu konuda o zamanlar bir katılımcı olan arkadaşımız Naciye duygularını şöyle dile getiriyor:

“İlk kursta beklentilerim yüksekti, iyi bir tartışma zemini de bulmuştuk, fakat tartışmalar tam bir sonuca bağlanamamış gibiydi.”

Bu önemli bir değerlendirmeydi. Her ne kadar sağlık yönetimi sosyal bir bilim olması nedeniyle fen bilimlerindeki kadar kesin sonuçlar çıkartılamasa da, uygulamalar için daha tutarlı ve kesin bilgiler derlenmeliydi. Kurs programında yararlanılan kaynaklar çoğunlukla yabancıydı, Türkçe kaynakların çoğu da onların derlemesiydi. Bu kaynakların ışığında ulusal sağlık sistemine ve ülke koşullarına uygun derlemeler yapılmalıydı. Bu yüzden katılımcıların deneyimleri, geri bildirimleri önemliydi.

İlk kursun ardından modülün TTB - GPE Yönetim Kurulu adına sorumluluğunu Naciye Demirel üstlendi. İlk kursta yardımcı eğitici olarak eğiticilere katılan Sema İlhan Akalın bu görevini ilk gün yaptı ve sonrasında asıl eğitici kadrosuna girdi. Bu yöntem iyi olmuştu. Her kursta böyle bir süreç izlendi. Nitekim ondan sonraki kursta da Naciye, Havva, Yalçın ve Mehmet de aktif olarak oturum yönettiler. Üstelik Naciye bütün bir günün sorumluluğunu alarak öncülük yaptı. Kuşkusuz, ekibi bütün gece çalıştırarak ertesi günün programını en ince ayrıntılarına kadar hazırlattı ve herkese uzun uzun sunum provaları yaptırdı. Ertesi gün çok başarılıydı. Böylece, kursun dörtte biri genel pratisyen eğiticilere devredilmişti.

İkinci kurs olan Ankara kursu, geri bildirimler doğrultusunda en çok değiştirilen ve yeniden yapılandırılan bir kurs oldu. Orada gece gündüz hep birlikte yapılan çalışmalar sonraki kurslar için işleri çok kolaylaştırdı.

İzleyen kurslarda, yeni katılımcılar ve eğiticilerle birlikte program da gelişti. Alper, Zeynep, Filiz, Arif, Alfert, Nevruz, Mustafa süreç içinde eğitime katıldılar.

Sonuçta, eğitici ekibin ortak emeği ile Birinci Basamakta Sağlık Yönetimi Temel Modülü master dosyası ayrıntılı biçimde yapılandırıldı.. Kaynak kitabın hazırlık çalışmaları ise sonuçta, halen sürmektedir.

Tablo 1.

Bugüne Kadar Yapılan Kurslar:

	Kursun Tarihi	Kursun Yeri	Katılımcı Sayısı	Eğitici Sayısı	Yeni Eğitici Sayısı
1	27-31 Ocak 2001	İstanbul (11 İl)	21	5	1
2	4-8 Ağustos 2001	Ankara (3 İl)	16	8	4
3	3-7 Kasım 2001	Diyarbakır (2 İl)	21	7	1
4	23-27 Ocak 2002	Adana (3 İl)	20	7	1
5	2-6 Mart 2002	Samsun (1 İl)	19	6	1
6	18-22 Aralık 2002	Edirne (4 İl)	17	6	3
7	21-25 Şubat 2003	İstanbul (1 İl)	17	5	0
8	12-16 Nisan 2003	İzmir (4 İl)	17	5	1
Toplam	8 Kurs		148	5-8 Eğitici	12

EĞİTİCİLER:

İlk Eğiticiler:

- Şanda Çalı
- Nadi Bakırcı
- Dilşad Cebeci
- Mithat Kıyak
- Sema Akalın

Eğitici seçimi: Birinci Basamakta Sağlık Yönetimi Modülü eğitici grubu tarafından TTB Genel Pratisyenlik Enstitüsü'ne eğitici olmak için başvuran ve Sağlık Yönetimi Kursu'nu alanların arasından yapılmaktadır.

Yeni eğiticilerin seçimi için modül eğitici grubu tarafından değerlendirilmeye alınan özellikler:

- İsteklilik / gönüllük
- Üretkenlik
- Ekip çalışmasına yatkınlık
- Süreklilik

- Kurslara tam süreli katılabilme
- Yılda en az üç kursa katılabilme

Bu özelliklere sahip pratisyen hekimler arasından;

- Sağlık ocağı ya da sağlık grup başkanlığında çalışmak
- Epidemiyoloji kursunu almış olmak

belirlemede tercih / öncelik oluşturmaktadır.

Bugüne kadar yapılan kurslarda en az bir kez yeni eğitici olarak yer alanlar:

Sema Akalın, Naciye Demirel, Havva Özden, Yalçın Ertaş, Mehmet Özen, Alper Büyükakkuş, Zeynep Gürışık, Filiz Kurtoğlu, Nevruz Gürceğiz, Arif Süer, Alfert Sağdıç, Mustafa Esim.

Yeni eğitici adaptasyonu:

- Yeni eğiticiye bir oturumun sorumluluğu verilir. Kaynaklar gösterilir, var olanlar verilir. Eğitici oturumunun sunum planı ve eğitim materyallerini hazırlar. Bu süreçte belirlenmiş deneyimli bir eğitici, yeni eğiticiye, destekleyici, gereksinim duyduğunda yardımcı, danışman tutum izleyerek koçluk yapar.

- Bir kursa en fazla iki yeni eğitici alınır.

Modül eğitici ekibi:

- Nadi Bakırcı (Temel Eğitici)
- Dilşad Cebeci (Temel Eğitici)
- Sema Akalın
- Naciye Demirel
- Alper Büyükakkuş
- Nevruz Gürceğiz
- Alfert Sağdıç
- Mustafa Esim

Değerlendirme:

18–20 Şubat 2003 tarihlerinde İstanbul’da yapılan Eğiticiler Atölye Çalışması’nda, Birinci Basamakta Sağlık Yönetimi Modülü’nde gelinen noktanın ayrıntılı değerlendirmesi yapılmıştır.

Olumlu bulunanlar:

- Kurslara tam zamanlı katılım
- Hazırlama ve uygulama sırasında iyi bir görev paylaşımı
- Süreklilik (Hazırlık→uygulama→değerlendirme→hazırlık)
- Geliştirici bir süreç izleme

- İlkelerimiz ve söylediklerimizle yaptıklarımızın uyuşması.
Hazır bir model olmamasına karşın; kurslar sırasında ve kurslar arasındaki süreçte çok iyi değerlendirmeler, iletişim, eşgüdüm ve diğer çalışmalarla, iyi yapılandırılmış bir modül oluşturulmuş durumdadır.

Geliştirilmesi gerekenler :

- 1- Sağlık mevzuatı oturumunun genişletilebilmesi
- 2- Kurs sonrasında katılımcıların değerlendirilmesi

Yapılması planlanmış, sürmekte olan çalışmalar:

- 1- Kurs öncesi; katılımcı bilgilerinin eğiticilere, kurs özetinin katılımcılara ulaştırılması
- 2- Eğiticiler için kurs notları
- 3- Kaynak kitap
- 4- Katılımcıların kurs sonrası dönemde değerlendirilmesine yönelik eğitim yöntem ve araçlarının oluşturulması, eğitimin sürekliliğinin sağlanması.

BİRİNCİ BASAMAKTA SAĞLIK YÖNETİMİ TEMEL KURSU

ÖZETİ

Tanım:

Bu beş günlük kurs, katılımcılara birinci basamak sağlık hizmetlerinde gerekli temel yönetim bilgileri sağlar.

Amaç:

Bu beş günlük eğitim programının sonunda genel pratisyenler; birinci basamak sağlık hizmetlerinde gerekli temel yönetim bilgi, beceri ve tutumu kazanacaklar ve KOSF sonucunda % 85 başarı gerçekleştireceklerdir.

Öğrenim Hedefleri:

Bu kursun sonunda genel pratisyenler;

- Ulusal sağlık sisteminin bileşenlerini sayabilecek,
- Dünyadaki sağlık sistemlerinin tarihsel gelişimi konusunda bilgi kazanacak,
- Türkiye’de uygulanan sağlık politikaları ve var olan sağlık sistemi konusunda bilgi kazanacak,
- Örgüt kavramı konusunda bilgi kazanacak,
- Türkiye’de sağlık örgütlenmesi konusunda bilgi kazanacak,
- Sağlık hizmetleri ile ilgili temel kavramlar konusunda bilgi kazanacak,
- Sağlık yönetiminin özellikleri konusunda bilgi kazanacak,

- Sağlık yönetiminde planlama konusunda bilgi ve beceri kazanacak,
- Ekip çalışmasının dinamikleri konusunda bilgi kazanacak,
- Ekip içinde karar verme süreçleri ve biçimleri konusunda bilgi kazanacak,
- Liderlik konusunda bilgi kazanacak,
- Sağlıkta personel yönetimi, zaman yönetimi, stres yönetimi ve motivasyon konularında bilgi kazanacak,
- Sağlıkta kaynak dağılımı konusunda bilgi ve beceri kazanacak,
- Sağlık mevzuatı konusunda bilgi kazanacak,
- Afetlerde sağlık yönetiminin ilkeleri konusunda bilgi kazanacaklardır.

Eğitim Yöntemleri:

- Vaka çalışması
- Rehberli uygulama
- Tartışma
- GİA destekli sınıf dersi
- Oyunlaştırma (role play)
- Oyun

Eğitim Gereçleri:

Basılı eğitim gereçleri:

- Katılımcılar için okuma materyali
- Eğitimciler için kurs el kitabı
- Alıştırma, ödev kağıtları
- Vaka çalışmaları
- Öğrenim rehberleri ve değerlendirme rehberleri
- Kaynak kitaplar

Yansıtılmalı eğitim gereçleri:

- Tepegöz ve saydamlar
- Ekran üzerine yansıtılmalı bilgisayar metinleri

Yansıtılmalı olmayan eğitim gereçleri:

- Kağıt tahtası
- Posterler
- Yazı tahtası

Katılımcı Seçim Ölçütleri:

TTB-GPE Katılımcı kriterlerine uyan; bölge tabip odası pratisyen hekim komisyonu / bölge eğitim koordinatörleri kurulunun belirlediği pratisyen hekimler.

Değerlendirme Yöntemleri:

- Kurs öncesi soru formu (KÖSF)
- Kurs ortası soru formu (KOSF)
- Eğitim / değerlendirme rehberi
- Oturum değerlendirme formu
- Günün değerlendirilmesi (sözlü)
- Kursun değerlendirilmesi (sözlü ve yapılandırılmış form ile)

Katılımcı Sayısı:

14 - 16 katılımcı

Kurs Süresi:

Beş gün

Tarihi:

Bölge tabip odası pratisyen hekim komisyonu / bölge eğitim koordinatörleri kurulunun ve kurs eğitici ekibinin ortaklaşa uygun olarak saptadığı, hafta sonu günlerini de içine alacak biçimde beş günlük tarih belirlenmektedir. TTB - GPE onayı ile kurs tarihi kesinleşir..

Eğitici Sayısı:

4 – 6 Eğitici.

**TTB GPE BİRİNCİ BASAMAKTA SAĞLIK YÖNETİMİ
KURS PROGRAMI****1.GÜN*****Öğleden Önce***

Açılış, tanışma

Beklentiler, kursun amaç ve öğrenim hedefleri, kurs programı

KÖSF, performans çizelgesi

Ulusal Sağlık Sistemi ve bileşenleri

Öğleden Sonra

Türkiye’de sağlık politikaları ve sağlık sistemi

Türkiye’de sağlık örgütlenmesi

Sağlık hizmetlerinde temel kavramlar

Günün değerlendirilmesi

2.GÜN

Öğleden Önce

Örgüt kavramı ve sağlık yönetimine giriş

Yönetimin özellikleri

Yönetim ve planlama

Öğleden Sonra

Yönetim ve planlama – uygulama

Günün değerlendirilmesi

3.GÜN

Öğleden Önce

Ekip çalışmasının dinamikleri

Karar verme süreçleri

Öğleden Sonra

Liderlik

Günün değerlendirilmesi

4.GÜN

Öğleden Önce

Zaman yönetimi-stres yönetimi-motivasyon

KOSF ve değerlendirmesi

Öğleden Sonra

Sağlık hizmetlerinde kaynak dağılımı

Günün değerlendirilmesi

5.GÜN

Öğleden Önce

Sağlık mevzuatı

Afetlerde sağlık yönetiminin ilkeleri

Günün değerlendirilmesi

Kursun değerlendirmesi ve kapanış

**TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ
EPİDEMİYOLOJİ MODÜLÜ ÖYKÜSÜ ve EĞİTİM PROGRAMI**

Mustafa Vatansever
Onur Hamzaoğlu
Feride Saçaklıoğlu
Şafak Taner Gürsoy
Meral Türk
Ali Osman Karababa
İsfendiyar Eyyüboğlu
Nejat Uysal
Hasan Değirmenci
Hülya Ellidokuz
Nadi Bakırcı
Hatice Şahin
Reyhan Uçku
Meltem Çiçeklioğlu
Asuman Güzelant

TTB GPE EPİDEMİYOLOJİ MODÜLÜ ÖYKÜSÜ ve EĞİTİM PROGRAMI

Bir çok öykü yaşandığı dönemden öncekileri unutma eksikliğini içerebilmektedir. Ülke tarihinde kuşkusuz pratisyen hekimler için önemli çalışmalar olmuştur. Ancak bu öykü çalışması tarihe kısa bir not düşme anlamındadır.

1989 yılı bir anlamda birbirinden bağımsız mesleki yaşamlarını sürdüren bir grup genç insanın kısa süren flört döneminden sonra gerçekleştirdiği bir “**toplu söz kesme**” olayına tanıklık etmiştir. Bu yıl TTB Pratisyen Hekimler Kolu’nun kurulmasıyla birlikte “genel pratisyenliğin ayrı bir tıp disiplini “ olması yönünde yürütülen çalışmalarda birinci basamakta araştırma ve epidemiyoloji önemli bir konu başlığı olmuştur.

1994 yılında 5-8 Haziran tarihlerinde Bolu’da gerçekleştirilen “**Ayrı Bir Tıp Disiplini Olarak Genel Pratisyenlik Grup Çalışması**” aslında bir **toplu nişan töreni** gibidir. Bu toplantının sonunda hazırlanan rapor “Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi”nin içeriğini belirleme yolunda önemli bir adım olmuştur. Bu raporda; “Mesleki Eğitim Programı”nın içeriğinde “Epidemiyoloji ve Araştırma” konusu ana başlık olarak yer almaktadır.

Aynı dönemlerde ülkenin bir yanında şimdi neredeyse unutulmuş mektup geleneğini yaşatmak isteyen bir grup insan çalışmalarını sürdürmektedir. TTB örgütlülüğü çatısı altında İzmir Tabip Odası Halk Sağlığı Bürosu’nun 1993 Nisan ayında “Epidemiyoloji Uzaktan Eğitimi Modülü” programı şu an yürütülen kurslar açısından önemli bir esin kaynağı olmuştur. Welcome Tropical Institute tarafından hazırlanan sekiz bölümlük kursun çevirisi yapılarak, uzaktan eğitim yöntemiyle 191 hekimle bir eğitim gerçekleştirilmiştir.

Her nişan, nikahla sonuçlanmaz kuşkusuz ama TTB ve pratisyen hekimler kararlıdılar. 5 Ekim 1998’de Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü’nün (TTB-GPE) kuruluşunu bir “**düğün**” olarak nitelemek abartı olmayacaktır. Enstitü’nün kuruluşu ile birlikte uluslararası deneyimler ışığında ülkemize özgü birinci basamak mesleki eğitiminin içeriğinin belirlenmesi çalışmaları, bir okul özelliğini kazanarak

sürmüştür. Bu okulun en önemli özelliği kuşkusuz bu alana emek veren pratisyen hekimlerin yanında, konuyla ilgili akademisyenlerin “arkadaşça, dostça, bilimsel” bir ortamı TTB çatısı altında paylaşımları ve çalışmaların yanıp sönen bir saman alevi gibi değil, programlı emin adımlarla yürütülmesidir.

6-8 Kasım 1998’de yapılan atölye çalışması, mesleki eğitim müfredatının başlıklarının, öğrenim amaç ve hedeflerinin saptanmasını sağlamıştır. Bu süreçte akıllarımızda kalan en önemli anı, bir arkadaşımızın belirlenen yüzlerce öğrenim amaç ve hedeflerini görünce “ben pratisyen hekim olmaktan vazgeçtim, uzman olacağım” demesidir. Bu naif ifade pratisyen hekimlik mesleki eğitimin önemini vurgulamak açısından can alıcıdır. Bu atölye çalışmasında Epidemiyoloji çalışma grubunun katılımcıları; Zuhâl Amato, Şengül Evcüman, Onur Hamzaoğlu, Filiz Kurtoğlu, Mahmut Yardım, Turabi Yerli idi.

Atölye çalışmasında belirlenen öğrenim amacı ve hedefleri şunlardır:

Amaç

Bu programın sonunda, programa katılmış olan genel pratisyenler, hizmet sundukları toplumu **sosyoekonomik, demografik ve kültürel özellikleriyle tanımak**, var olan ve olası sağlık sorunlarını saptamak, çözüm(ler) üretmek, toplumun sağlık düzeyindeki değişimleri ve sunulan hizmetin etkinliğini değerlendirmek için; bilimsel yöntemi kullanarak uygun araştırma tekniğini belirleyip uygulayarak, veri toplanması, çözümlenmesi ve sonuçların rapor haline getirilmesi konusunda bilgi ve beceri kazanacaklardır.

Öğrenim Hedefleri

1-Maddenin değişimi, insanın doğadaki yeri ve toplumun oluşumu konusunda bilgi kazanmak,

2-Sağlıklı kavramı ve sağlıksızlığın etken(ler)i konusunda bilgi kazanmak,

3-Toplumun sosyoekonomik, demografik ve kültürel özellikleri konusunda bilgi sahibi olmak,

4-Bilimsel yöntem ve süreci konusunda bilgi ve beceri kazanmak,

5-Bilginin tanımı ve kaynakları konusunda bilgi kazanmak,

6-Bilimsel yöntemle elde edilen bilginin özellikleri konusunda bilgi kazanmak,

7-İlişki tipleri, nedensellik ve nedensel ilişkinin özellikleri konusunda bilgi kazanmak,

- 8-“Araştırma nedir?” konusunda bilgi kazanmak,
- 9-Epidemiyolojinin tanımı konusunda bilgi kazanmak,
- 10-Epidemiyolojinin tarihsel gelişimi ve kazandırdıkları konusunda bilgi kazanmak,
- 11-Epidemiyolojinin kullanım alanları konusunda bilgi kazanmak,
- 12-Araştırma teknikleri ve araştırmanın genel özellikleri konusunda bilgi kazanmak,
- 13-Tanımlayıcı ve çözümleyici tip araştırmanın nasıl yapılacağı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 14-Deneysel tip araştırmanın nasıl yapılacağı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 15-Evren, örnek, örnekleme tipleri konusunda bilgi kazanmak,
- 16-Veri toplama teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 17-Bilimsel araştırmalarda etik sorunlar konusunda bilgi kazanmak,
- 18-Araştırma planlaması konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 19-Ölçme ve ölçüm tipleri konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 20-Tanımlayıcı istatistikte verilerin özetlenmesi konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 21-Tablo ve grafik yapma konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 22-Araştırma raporunun yazılması ve sunumu konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 23-Sağlık ölçütleri ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin planlanmasında kullanımı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 24-Salgın inceleme konusunda bilgi ve beceri kazanmak.

İlk Kurs ve Modülün Gelişimi

GPE Yönetim Kurulu'nun Epidemiyoloji'yi temel modüllerden biri olarak benimsemesi ve bu modülden sorumlu olarak Dr.Onur Hamzaoğlu, Dr.Feride Saçaklıoğlu ve Dr. Mustafa Vatansever'i belirlemesinin ardından modül konusunda ilk toplantılar başlamıştır. Öncelikle öğrenim hedefleri gruplandırılarak ana konu başlıkları oluşturulmuş ve her bir konu başlığı için bir sorumlu saptanarak yazılı materyal üretmeleri istenmiştir.

Bu ilk çalışmaya; Onur Hamzaoğlu, Feride Saçaklıoğlu, Mustafa Vatansever, Meltem Çiçeklioğlu, Reyhan Uçku, Hatice Şahin, Nadi

Bakırcı, Asuman Güzelant, Ali Osman Karababa, Hülya Ellidokuz, Şafak Taner Gürsoy ve Meral Türk katılmışlardır.

Bu dönemde en büyük tartışma noktası, kursun içeriğinin birinci basamağa uygunluğu ve seçilen örnekleri de kapsamak üzere, ülkemize özgün olmasına özel bir önem verilmesi olmuştur.

Aynı katılımcılar eğitici olarak ilk kursu 3-6 Nisan 2001 tarihlerinde İzmir’de gerçekleştirmişlerdir.

İlk Kursun Programı:

3 NİSAN SALI		
9.00-9.30	Tanışma	
9.30-10.00	Beklentilerin alınması, Amaç ve öğrenim hedeflerinin sunumu	
10.00-10.45	Kurs Öncesi Soru Formu	
10.45-11.00	ARA	
11.00-12.30	Bilimsel Yöntem,Araştırma,Epidemiyoloji Nedir?	O.Hamzaoğlu
12.30-13.30	YEMEK	
13.30-14.30	Epidemiyolojide Nedensellik Kavramı	M.Türk
14.30-15.15	Değişkenler	A.Güzelant
15.15-15.30	ARA	
15.30-16.30	Tanımlayıcı Epidemiyoloji	M.Çiçeklioğlu
	Kesitsel Çalışmalar	H.Şahin
16.30-16.45	Günün Değerlendirmesi	
4 NİSAN ÇARŞAMBA		
9.00-9.45	Olgu - Kontrol Tipi Araştırmalar	H.Şahin
9.45-10.30	Kohort Tipi Araştırmalar	M.Çiçeklioğlu
10.30-10.45	ARA	
10.45-12.00	Deneysel Araştırmalar	H.Şahin
12.00-13.30	YEMEK	
13.30-14.15	Araştırmalarda Veri Toplama	M.Türk
14.15-15.00	Güvenilirlik-Geçerlilik	R.Uçku
15.00-15.15	ARA	

15.15-16.00	Rapor Yazımı	N.Bakırcı
16.00-16.45	Proje Hazırlama	F.Saçaklıoğlu
16.45-17.00	Günün Değerlendirmesi	
5 NİSAN PERŞEMBE		
9.00- 10.30	Veri Değerlendirme	A.Güzelant
10.30-10.45	ARA	
10.45-12.00	Birinci Basamakta Veri Toplama	M.Vatansever
12.00-13.30	YEMEK	
13.30-15.00	Sağlık Ölçütleri	Ş.T.Gürsoy
15.00-15.15	ARA	
15.15-16.45	Araştırma Yöntemleri,Tartışma	M.Çiçeklioğlu H.Şahin
16.45-17.00	Günün Değerlendirmesi	
6 NİSAN CUMA		
9.00-10.30	Örnek seçimi	A.O.Karababa
10.30-10.45	ARA	
10.45-11.45	Örnek Seçimi Uygulama	A.O.Karababa
11.45-13.15	YEMEK	
13.15-15.00	Bulaşıcı Hastalık Epidemiyolojisi	H.Ellidokuz
15.00-15.15		
15.15-16.00	Araştırma Etiği	F.Saçaklıoğlu
16.00-16.45	Kurs Ortası Soru Formu	
16.45-17.30	Kursun Değerlendirmesi	

Kurs süresi: Toplam 32 saat

Eğitim yöntemleri:

- Küçük gruplarda 14-18 kişi
- Sınıf dersleri
- Grup çalışmaları
- Senaryo çözümleme

- Proje önerisi hazırlama

Kaynak Kitap:Kurs sırasında önerilmektedir.

Eğitim değerlendirme yöntemleri:

- **Kurs Öncesi Soru Formu (KÖSF)**
- **Kurs Ortası Soru Formu: (KOSF)**
- **Günün sonunda katılımcı geri bildirimleri**
- Eğiticilerin günü değerlendirmesi,
- Her oturumun sonunda oturum değerlendirmesi,
- Kurs sonu katılımcı değerlendirmeleri,
- Kurs sonu eğitici değerlendirmeleri.

Katılımcı kriterleri:

- Genel pratisyenliğin felsefesini benimsemiş olmak,
- Enstitü çalışmalarında gönüllülük ve süreklilik,
- Alan deneyimi,
- Ekip çalışmasına yatkın olmak.

Ülkenin dört bir yanından 18 hekim kursiyer olarak bu programa katılmıştır. Her öykünün bir hüznü yanısırdır. Bu ilk kursun sonunda katılımcılardan bir araştırma projesi taslağı hazırlayarak sunmaları istense de belki de kurs öncesi ön çalışma yapılmadığından bu başarılamamıştır.

Her kurstan sonra yapılan değerlendirmelerle kurs programı gelişerek sürmüştür. Daha sonraki kurslarda katılımcılar, araştırma proje taslağı hazırlayarak kurs bitiminde teslim etmişlerdir. Her katılımcıya bir danışman belirlenerek isteyen katılımcılarla araştırmanın yürütülmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İzmir Kursu'nun ardından uzun süre kurs yapılamamış olmasını değerlendiren eğiticiler, diğer illerdeki kurslara daha az eğiticiyle katılmanın uygun olacağı görüşünde birleşmişler ve ikinci kurs Ankara' da gerçekleştirilmiştir.

Tablo: Bugüne kadar yapılan kurslar, görev alan eğiticiler ve katılımcı sayıları

Yer	Tarih	Eğitimci Sayısı	Katılımcı Sayısı
İzmir	3-6 Nisan 2001	12	18
Ankara	17-20 Aralık 2002	5	20
Diyarbakır	17-20 Haziran 2003	6	12
Samsun	29 Temmuz-1 Ağustos 2003	6	17
İzmir	8-11 Eylül 2003	8	15
Toplam	5 Kurs	37	82

Diyarbakır kursunda eğitici olarak Dr.İsfendiyar Eyüboğlu, İzmir kursunda ise Dr. Hasan Değirmenci ve Dr. Nejat Uysal eğitim ekibine katılmışlardır. Yapılan değerlendirmelerin sonucunda kursun 5 güne çıkarılması kararlaştırılmıştır. 3-7 Kasım 2003 tarihlerinde Tekirdağ'da bir kurs gerçekleştirilecektir.



**TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ
BİRİNCİ BASAMAKTA BİLGİSAYAR KULLANIMI MODÜLÜ
KURS ÖYKÜSÜ ve EĞİTİM PROGRAMI**

Hakan Şen
Şamih Demli
Ümit Kağan Arpacı
Hasan Değirmenci
A.Hisar Altunol
A.Sena Beliner
Emel Demir
Tufan Yaşkaş
Mehmet Özen
Arif Süer
Serdar Özdemir

TTB GPE BİRİNCİ BASAMAKTA BİLGİSAYAR KULLANIMI MODÜLÜ ÖYKÜSÜ ve EĞİTİM PROGRAMI

Özet

Bu yazıda; Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü (TTB-GPE) tarafından yürütülen Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı eğitim modülünün oluşturulma ve yapılandırma süreci ile eğitim içeriği değerlendirilmiştir.

Giriş

Genel Pratisyenlik Enstitüsü 1998 yılında kurulduktan sonra mesleki eğitim müfredatını belirlemek üzere iki ana atölye çalışması yapılmıştır.

5-8 Kasım 1998 tarihinde yapılan ilk atölye çalışmasında “Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı” modülü 11 klinik modül arasında yer alırken, 12-13 Haziran 1999’da yapılan ikinci atölye çalışması sonucu temel modüller arasına alınmıştır. Bu atölye çalışması grubunda Tacettin İnandı, Mustafa Vatansver, Hakan Şen ve Musa Uğur yer almıştır. Bu çalışma sırasında yürütülen tartışmalar sonucunda, modülün amaç ve öğrenim hedefleri belirlenmiştir. Kursun hazırlıkları, ekibe katılan Şamih Demli ve Hakan Şen tarafından beş ay boyunca yürütülen çalışmalar sonucunda tamamlanmış, kurs programı oluşturulmuş ve ders notları yazılmıştır.

Yapılan Kurslar

İlk kursun Adana’da yapılması planlanmıştı. Ancak TTB-GPE Yönetim Kurulu’nda, Kuşadası’nda yapılacak Bölgesel Eğitim Günleri sırasında kurs yapılması kararlaştırılınca, ilk kurs 22-26 Kasım 2000 tarihleri arasında Kuşadası’nda gerçekleştirildi. Bu kursa Türkiye’nin değişik bölgelerinden dağılım gözetilerek seçilen 20 kişilik bir grup katıldı. Bu kurs aynı zamanda Eğitim Becerileri’nden sonra gerçekleştirilen ilk GPE kursu idi. Bugüne kadar gerçekleştirilen toplam yedi kursa 139 kişi katılmıştır. Her kurs sonunda katılımcıların tümü, oluşturulan “Genel Pratisyenlik” Haberleşme Listesi’ne üye yapılarak, kurs sırasında başlatılan bilgilendirme ve deneyim kazanma süreci elektronik ortamda sürdürülmektedir.

Her kurstan sonra alınan yazılı ve sözel katılımcı değerlendirmeleri, daha sonra eğitici ekip tarafından değerlendirilerek kurs programında gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca eğiticiler arasında kurulan elektronik haberleşme listesi kullanılarak sürekli bilgi ve dosya alışverişi sağlanmakta, böylece gerekli güncellemeler ve çalışmalar etkin biçimde sürdürülmektedir.

Kasım 2000 – Ağustos 2003 arasında yapılan kurslara ilişkin bilgiler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Yapılan Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı Kurslarına İlişkin Bilgiler

Şehir	Tarih	Eğiticiler	Katılımcı Sayısı
Kuşadası/Aydın	22-26 Kasım 2000	Hakan Şen, Şamih Demli, Şanda Çalı, Özlem Sarıkaya	20
Ankara	2-6 Temmuz 2001	Hakan Şen, Şamih Demli, Hisar Altunol	20
Adana	16-20 Ocak 2002	Hakan Şen, Şamih Demli, Hisar Altunol, Ümit Kağan Arpacı, Hasan Değirmenci, Mehmet Özen	20
Diyarbakır	3-7 Nisan 2002	Hakan Şen, Şamih Demli, Ümit Kağan Arpacı, Hayati Çakır	20
İzmir	5-9 Ağustos 2002	Hakan Şen, Şamih Demli, Ümit Kağan Arpacı, Hayati Çakır, Hasan Değirmenci	20
Samsun	1-5 Şubat-2003	Hakan Şen, Şamih Demli, Ümit Kağan Arpacı, Hasan Değirmenci , Aylin Sena Beliner, Emel Demir, Tufan Yaşkış	19
Lüleburgaz / Kırklareli	5-9-Mart-2003	Hakan Şen, Şamih Demli, Ümit Kağan Arpacı, Hasan Değirmenci , Aylin Sena Beliner, Emel Demir, Arif Süer	20
Ege İlleri	5-9 Ağustos 2003	Hakan Şen, Şamih Demli, Ümit Kağan Arpacı, Hayati Çarı, A. Sena Beliner, Hisar Altunol, Serdar Özdemir	19



2003 yılı ikinci yarısında iki kurs daha (İstanbul ve Güney illerinde) yapılması planlanmaktadır.

Katılımcı Seçim Ölçütleri:

TTB-GPE tarafından belirlenen katılımcı ölçütleri Bilgisayar Kullanımı Kursu için de geçerlidir. İlk kurstan sonraki değerlendirmeler doğrultusunda; Bilgisayar Kursu'nun Felsefe Modülü alındıktan sonra ve olanaklıysa Eğitim Becerileri Kursu'ndan sonra gerçekleştirilmesinin uygun olacağı kabul edilmiştir. Katılımcı sayısı 20'dir. Tam zamanlı katılım şarttır. Toplam beş gün 45 saatlik bir program uygulanmaktadır.

Kurslarımız, teknolojik donanım gerektirmesi nedeniyle daha çok üniversitelerin tıp eğitimi bölümlerinde, bilgisayar laboratuvarlarında ya da Milli Eğitim'e bağlı okullarda gerçekleştirilebilmektedir.

Eğitici Belirleme Ölçütleri:

Her kursun sonunda yapılan değerlendirme sırasında gruptan en az iki kişinin eğitici ekibine alınacağı belirtilerek, gönüllüler kaydedilmekte, ayrıca eğiticilerin uygun gördüğü kişi(ler) grubu bildirilerek; açık ve demokratik bir yolla eğitici adayları belirlenmektedir. Bu kursta eğitici olmak için, TTB-GPE'nin belirlediği eğitici olma ölçütlerinin yanı sıra, orta düzeyde bilgisayar becerisine sahip olmak gerekmektedir.

Usta eğitici olmak için; bireysel farklılıklar olmakla birlikte, üç kursa eğitici olarak katılma koşulu kabul edilmiştir. Bu modül eğiticilerinin hedefi, her yeni eğiticinin kendi bölgesinde standart materyali kullanarak bu kursu verebilecek düzeye ulaşmasıdır.

Eğitici Ekibin Gelişimi:

Kuşadası'nda yapılan ilk kursa; Hakan Şen ve Şamih Demli'nin yanı sıra, kursun eğitim becerileri yöntemlerine uygun sürdürülmesini sağlamak üzere Şanda Çalı ve Özlem Sarıkaya da eğitici olarak katıldı.

İkinci eğitim olan Ankara Kursu'na ilk kursta eğitici adayı olarak belirlenen Hisar Altunol katıldı. Üçüncü kurs olan Adana Kursu'nda, Ankara kursunda eğitici adayı olarak belirlenen Ümit Kağan Arpacı ve Hasan Değirmenci'nin yanı sıra ilk kursta eğitici adayı olarak belirlenen Mehmet Özen de yer aldı. Diyarbakır Kursu'nda, Adana Kursu'nda eğitici adayı olarak belirlenen Hayati Çakır ekibe katıldı. Samsun'da Aylin Sena Beliner, Emel Demir, Tufan Yaşkış, Lüleburgaz'da Arif Süer, İzmir'de Serdar Özdemir yeni eğitici oldular.

İlk beş kursun sonunda 10-11 Ağustos 2002'de İzmir Tabip Odası'nda eğiticiler bir atölye çalışması gerçekleştirmiş; eşdeğerlilik ölçütleri tartışılmış, uygulama yönergeleri geliştirilmiştir.

Yapılan sekiz kurs sonucu gelinen noktada; Şamih Demli (8), Hakan Şen (8), Umit Kağan Arpacı (6), Hasan Değirmenci (4), Hisar Altunol (5),

Sena Beliner (3), Emel Demir (2), Hayati Çakır (3), Tufan Yaşkış (1), Mehmet Özen (1), Arif Süer (1), Serdar Özdemir (1) kursa eğitici olarak katılmış oldular.

Kursun Amaç ve Öğrenim Hedefleri

Amaç:

Bu eğitim programının sonunda katılımcılar birinci basamak sağlık hizmetlerinde bilgisayar kullanımı konusunda bilgi, beceri ve tutum kazanacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Bilgisayar teknolojisinin tarihçesi konusunda bilgi kazanmak,
- Bilgisayarın çalışma prensibi (sayı sistemleri, giriş-çıkış elemanları) konusunda bilgi kazanmak,
- Bilgisayarın genel ve sağlık alanında kullanım alanları konusunda bilgi kazanmak,
- Bilgisayar donanımı (ana kart, harddisk, cd-rom, monitör, vs.) konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Bilgisayar işletim sistemleri (DOS, Windows, NT) konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Kelime işlemciler (Winword) konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Veri tabanları (Dbase, Epi-Info, Excel, SPSS) konusunda bilgi ve veri analizi (Excel) konusunda beceri kazanmak,
- İnternet kullanımı (arama motorları kullanımı, e-mail kullanımı) konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Veri ve donanım güvenliği (virüsten korunma, yedekleme, elektrik kesintileri) konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Powerpoint ve eğitim materyali (slayt ve asetat, vb.) hazırlamada bilgisayar kullanımı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- Birlikte çalıştığı ekip elemanlarına danışmanlık verebilmek,
- Meslek pratiği sırasında bilgi işlem teknolojisindeki yenilikleri izleme konusunda tutum kazanmak,
- Bilgisayar kullanımı ile ilgili etik ve yasal uygulamalar konusunda bilgi kazanmak.

Kurs Konuları

Bilgisayara Giriş ve Donanım

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar bilgisayar teknolojisi ve donanımı konusunda bilgi, beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Bilgisayarı tanımlayabilmeli,
- Bilgisayar teknolojisinin tarihçesini özetleyebilmeli,
- Bilgi işlem kavramını açıklayabilmeli, bilgisayar işlemlerini sayabilmeli,
- Bilgisayarın çalışma prensibi ve yapısını açıklayabilmeli,
- Bilgisayar donanımlarını sayabilmeli, tanımlayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Bilgisayar kullanımında dikkat edilmesi gereken hususları açıklayabilmeli ve uygulayabilmeli,
- Kullanıcı sağlığında dikkat edilmesi gerekenleri sayabilmeli,
- Bilgisayar kullanımı ile ilgili etik ve yasal uygulamaları özetleyebilmelidir.

İşletim Sistemleri

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar işletim sistemleri konusunda bilgi ve beceri sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Yazılımı ve programı tanımlayabilmeli, belirli bir amaca yönelik olarak hazırlanmış programları sayabilmeli,
- İşletim sistemini tanımlayabilmeli, görevlerini sayabilmeli,
- Programı tanımlayabilmeli, program dillerini sayabilmeli,
- Yazılım türlerini sayabilmeli,
- Bilgisayar kullanımı ile ilgili yasal uygulamaları özetleyebilmelidir.

Windows İşletim Sistemi

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar Windows işletim sistemi konusunda bilgi, beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Windows işletim sisteminin genel özelliklerini sayabilmeli ve açıklayabilmeli,
- Windows'un yüklenmesi konusunda bilgi sahibi olmalı,
- Windows'da kullanılan terimleri sayabilmeli, gösterebilmeli ve uygulayabilmeli,
- Windows'un bileşenlerini tanımlayabilmeli, düzenleyebilmeli ve gösterebilmeli,
- Windows'da fare fonksiyonlarını sayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Masaüstünü tanımlayabilmeli ve masaüstü işlemlerini yapabilmeli,
- Windows menülerini sayabilmeli, fonksiyonlarını tanımlayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Sürücülerini sayabilmeli ve kullanım özelliklerini tanımlayabilmeli,
- Windows ayarlarını düzenleyebilmeli,
- Dosya ve klasör geliştirebilmeli ve uygulayabilmeli,
- Denetim masasının bileşenlerini sayabilmeli, özelliklerini tanımlayabilmeli ve uygulayabilmelidir.

Word Kelime İşlem Programı

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar Word Kelime İşlem Programı konusunda bilgi, beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Kelime işlem programını tanımlayabilmeli,
- Word ekranını açabilmeli, açıklayabilmeli, düzenleyebilmeli,
- Menü ve pencereleri sayabilmeli, fonksiyonlarını açıklayıp, kullanabilmeli,
- Word içinde belge ve tablo hazırlayabilmelidir.

Excel Veri Tabanı Programı

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar Excel Veri Tabanı Programı konusunda bilgi ve beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Veri tabanı programını tanımlayabilmeli,
- Excel ekranını açabilmeli, açıklayabilmeli, düzenleyebilmeli,
- Menü ve pencereleri sayabilmeli, fonksiyonlarını açıklayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Excel içinde belge ve tablo hazırlayabilmeli,
- Hazırlanan tablonun grafiğini çizebilmelidir.

Powerpoint Programı

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar Powerpoint Programı konusunda bilgi, beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- Powerpoint programını tanımlayabilmeli,
- Powerpoint ekranını açabilmeli, açıklayabilmeli, düzenleyebilmeli,
- Menü ve pencereleri sayabilmeli, fonksiyonlarını açıklayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Powerpoint içinde sunum hazırlayabilmeli,.
- Hazırlanan sunumu gösterebilmelidir.

İnternet, E- Posta ve Winzip

Amaç: Bu oturumun sonunda katılımcılar İnternet, e-posta ve Winzip konularında bilgi ve beceri ve tutum sahibi olacaklardır.

Öğrenim Hedefleri:

- İnterneti tanımlayabilmeli, tarihçesini özetleyebilmeli,
- İnternet adresleme sistemlerini sayabilmeli ve açıklayabilmeli,
- İnternet kullanım yazılımlarını sınıflandırabilmeli,
- İnternet Explorer menü ve pencereleri sayabilmeli, fonksiyonlarını açıklayabilmeli ve kullanabilmeli,
- İnternet arama motorlarını sayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Veri donanım güvenliğini açıklayabilmeli ve uygulayabilmeli,
- Elektronik postayı açıklayabilmeli, gelen postaları okuyabilmeli ve ekli posta gönderebilmeli,

- Outlook Express programını tanımlayabilmeli,
- Menü ve pencereleri sayabilmeli, fonksiyonlarını açıklayabilmeli ve kullanabilmeli,
- Yahoo Mail programına kayıt olabilmeli ve kullanabilmeli,
- Winzip programının özelliklerini sayabilmeli ve fonksiyonlarını kullanılabilmelidir.

Eğitim Yöntemleri

- Görsel-işitsel araçlarla desteklenmiş sınıf dersleri,
- Grup- bireysel çalışmalar,
- Demonstrasyon- Koçluk,
- Rehberli uygulama.

Eğitim Gereçleri

- Birinci basamakta Bilgisayar Kullanımı Ders Notları: Şamih Demli, Hakan Şen
- Beceri Değerlendirme Rehberi
- Word- Excel- Powerpoint Grup Çalışmaları Eğitici ve Katılımcı Yönergeleri
- World Grup çalışması hazırlık disketleri
- Excel Birinci Basamak Sağlık Kurumları 6 aylık - yıllık istatistik formları (ETF Çeteleme Formu, 15-49 yaş kadın aile planlaması yöntemi kullanımı çeteleme formu, Sosyal güvenlik çeteleme formu, öğrenim durumu çeteleme formu vb.)
- Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı Hazırlık Listesi
- Bilgisayar Teknik Hazırlık Doğrulama Listesi
- Kurs sırasında uyulması gereken kurallar
- Gün sorumlusu görev yönergesi
- Teknik sorumlu görev yönergesi
- Eğitim videoklipleri
- Flipchart tahtası, yazı tahtası, data projektör, bilgisayar.

Uygulamalı Etkinlikler

- Sağlık ocağı resmi yazışma örnekleri (Word'de, Bireysel Çalışma)
- GP Journalist Gazetesi (Word'de, Grup Çalışması)
- Sıralı dizin kullanarak nöbet çizelgesi hazırlama, aşı oranları veri tablosu ve grafiği (Excel'de, bireysel çalışma)
- Birinci Basamak Sağlık Kurumları Yıllık Çalışma Raporu (Nüfus tablosu, nüfus piramidi, 15-49 yaş kadınlarda etkili yöntem kullanma grafiği, nüfusun sosyal güvenlik dağılımı grafiği, nüfusun öğrenim durumu grafiği) (Excel'de, grup çalışması)
- Özgün sunum hazırlama (Powerpoint'te, bireysel çalışma)
- İnternette arama motorlarını kullanma, E-posta işlemleri, genel pratisyenlik e-group'a üyelik ve işlemler (İnternet, bireysel çalışma)

Tablo 2. Birinci Basamakta Bilgisayar Kullanımı Kurs Programı

1. Gün	2. Gün	3. Gün	4. Gün	5. Gün
Açılış, Tanışma	World Kelime İşlem programına giriş	Excel veri tabanı programına giriş	Excel grup çalışması	Outlook Express
KÖSF	World kelime işlem programı I	Excel veri tabanı II	Power Point I	İnternet uygulamaları
Bilgisayara giriş		Excel veri tabanı III		
Bilgisayar donanımı			Power Point II	Yardımcı programlar
İşletim sistemleri ve windows işletim sistemi I	World kelime işlem programı II			KOSF
Öğle arası	Öğle arası	Öğle arası	Öğle arası	Öğle arası
Windows işletim sistemi II	World kelime işlem programı III	Excel veri tabanı IV	Power Point III	Genel Tekrar
Windows işletim sistemi III	World kelime işlem programı IV	Excel veri tabanı V	İnternete Giriş	Beceri değerlendirmesi Kapanış

KURS DEĞERLENDİRMELERİNDEN BİR ÖRNEK

GENEL PRATİSYENLİK ENSTİTÜSÜ BİRİNCİ BASAMAKTA BİLGİSAYAR KULLANIMI KURS DEĞERLENDİRME RAPORU

İl : Kırklareli (Lüleburgaz)
Eğitim Yeri : İlköğretim okulu
Eğitim Tarihi : 05 -09 Mart 2003
Eğitime Katılan Sayısı: 20
Eğitim No : 7
Eğitmciler : Hakan ŞEN, Şamih DEMLİ, Ümit Kağan ARPACI,
Hasan DEĞİRMENCİ, Aylin Sena BELİNER,
Emel DEMİR, Arif SÜER

1. Eğitimin yürütülmesi

a. Teorik eğitimle ilgili uygulamalar:

Bilgisayar teknolojisine giriş,
tarihçe
Bilgisayar donanımı, bilgisayar
işletim sistemi
Windows, masa üstü tanıtımı
Windows
Word
Excell
Powerpoint
İnternet – Outlook Express
Genel tekrar

b. Pratik eğitimle ilgili uygulamalar:

Word grup çalışması
Excel grup çalışması
Powerpoint bireysel çalışma
İnternet bireysel çalışma

2. Eğitimin değerlendirilmesi

a. Bilgi değerlendirme sonuçları:

- Kurs öncesi soru formu sonuçlarına göre ortalama başarı: % 62
- Kurs ortası soru formu sonuçlarına göre ortalama başarı: % 84,25

b. Beceri değerlendirme sonuçları:

c. Günlük geri bildirim sonuçları (olumlu – geliştirilmesi gereken):

05 Mart 2003

Olumlu:

- Değişik eğitim tekniğini görmek iyi oldu

- Fiziki şartlara rağmen
- Zamanlama iyi (++++)
- Kafam yorulmadı (bu kadar yoğunluğa rağmen)
- Ev sahibi organizasyon iyi
- Eğitici uygulama tarzı (++) 2-3 kişinin aktif olması, çok seslilik
- Yemek iyi (++)
- Adaptasyon iyi
- Eğitcilerin işi zor, yoğunluk içinde
- Ortam dinamik (++)
- Eğitici dinamik (++)
- Ortam güzel
- Paniğe rağmen
- Sorulara cevap alınıyor
- Güven verici ortam
- Dinamik
- Kısa sürede bu kadar bilgi; ancak bu kadar verilebilir
- İlk günden 5 gün sonunda donanımlı ayrılacağımlı hissettim
- Arkadaşları görmek (+++)
- Yeni arkadaşları tanıdım
- Herkes tavşan oldu

Geliştirilmesi gereken:

- Soğuk (++++)
- Az bilenler takipte zorlandı. İlk anda panik oldu.
- Eğitim salonu yetersiz
- Seviye farkı yeni öğrenenlere haksızlık mı diye düşündüm

- Bir üst seviye anlatılırken yenilerde kopma hissi yaşıyor
- Yetişme kaygısı (+++)
- Soru sormaya grubu yavaşlatıyorum diye çekiniyorum
- Yorgunluktan herşey kafama vuruluyormuş gibi geliyor (gece yolculuğu yapmış)

06 Mart 2003

Olumlu:

- Çok öğrenme oldu, sıkıştırılmış öğrendim (++)
- Kısa sürede çok şey verildi
- Eğitimcilerin performansı çok iyi (+++++)
- Grup daha iyi kaynaştı
- Bilmediğimiz çok şey varmış
- Dünkü kaygı kalmadı, öğrenilecekler netleşti, tempo hiç düşmedi (diğer modüllere göre)
- Eğitimciler çok sabırlı
- Herkesi performansı çok yüksek
- Eksiklerimi öğrendim, eğlenceliydi (+)
- Sandalyemin nasıl yükseleceğini öğrendim
- Çok içerikli, çok kurgulanmış, verimli bir eğitim oldu. Yoğun ve bilgi dolu
- Bilmemek, bilmediğini bilmek ve öğrenmek çok güzel
- Ev sahiplerine teşekkür
- Bilgisayarla uğraşmak güzel
- Paylaşım ile beraber kaynaşma artıyor, ayrılık zor olacak.
- Eğitimcilerin sabrı fazla
- Ne öğrendiğimi hatırlamıyorum
- Her şey olumlu
- Ne yaparsan yap; eğitimciler kızmıyor
- Dolu bir gün geçirdim
- Şimdi bilgisayarlar bizim önümüzde; Pazar günü arkamızda kalacak
- Tekniği kavradım, öğretebilmek çok farklı. İhtiyaç duyduğumda

- eğitimcileri yanımda buldum, sahada kullanacağım
- Ay, öldürecek bu grup beni ☺ (Eğitici grup yorumları)
- Performans kursiyerlerden geliyor
- Grup olarak bugün harika görünüyorsunuz
- Biz size aşık olduk, hedefe yakın olmak ümit veriyor
- Zamana uyulmaması bile kursiyerleri etkilemedi, iletişimden dolayı sarktı ancak eğitim pekiştirdi
- Grubun beklentisinden dolayı zaman genişletilebiliyor
- Organizasyon ve burada bu grubu oluşturan sisteme bağlı olarak çok verimli ve geleceğe yönelik umut var, bundan çok rahatım
- Her şey çok güzel

Geliştirilmesi gereken:

- Gazete hazırlamada zaman kısa
- Dün belim ağırdı
- Sandalyeler (++)
- Pekiştirmemiz gerekiyor
- Vücut kırgınlığım var
- Salonun fiziksel koşulu

07 Mart 2003

Olumlu:

- Çok yoğun
- Daha eğitim
- Sado – mazo
- Yeni şeyler öğrendim
- Eğitimciler sabırlı, performans iyi
- Gayet iyi
- Yoruldum
- Yemekler güzel
- Organizasyon çok iyi
- Dolu gün
- Excel daha zor
- Zaman yetmiyor
- Sahada yararlı
- Yeni tuvalet keşfi
- Serdar'ın koçu çoktu
- Çok çalışmamız lazım (+)
- Öğrendiklerimizi sahada uygulama sorumluluğu

- Eğitimler yaygınlaşmalı
- Eğiticilere teşekkürler (+++)
- Hayalim genişledi
- Yapamayacağımı düşündükleri yaptım
- Motivasyonum iyi
- Aldıklarımız çok güzel
- Öğrenmemiz gereken çok şey var
- İnşallah hatırlarız
- Motivasyonum iyi
- Bilgisayar modülü öncesi ve sonrası var
- Uzama pozitif etki yaptı
- Tam dolu bilgi alışverişi
- Güzel gündü

(Eğitici grup yorumları)

- Grup iyi
- 3. gün stresini en az yaşadık
- Sizi hala seviyoruz
- Grup bilgiyi çekiyor

Geliştirilmesi gereken:

- Formülü yapamadım
- Sandalyeler çok sert
- Eğitilenler sabırsız
- Öğrendiklerimi çabuk unutuyorum
- Koçluk aksadı
- Kaybedilen zamana üzüldüm
- Zor gün ve uzayacağı belliydi
- Zorlu gün
- Tam amacına ulaşmadı (uygulama yapılmadı)
- Formül kafama tam girmedi ama çok az kaldı

(Eğitici grup yorumları)

- Koçlukta bazen geç kaldık
- Grup çalışması uygun günde yapılmadı
- Semih'ten özür diliyoruz (yardıma geç kaldık)

08 Mart 2003

Olumlu:

- Öğrenilenler yeni boyut kattı
- Herkesin performansı yüksek
- Çok sık kullanılacak bilgiler edindik (+)
- İnternet ile dünyaya bağlandık

- Herşey güzeldi
- Hissetmeden öğreniyorum
- Eğiticilere ve gruba hayranlığım arttı
- Hissettirmeden öğretiyorlar (+)
- Word'de yaptığımız yanlışların farkına vardık
- Eğiticilerin sabrına teşekkürler (+++)
- Ev sahibi arkadaşlara teşekkürler
- Powerpoint çok hoştu ve teşvik ediciydi
- Kendine güven duygusu gelişti
- Uygulama güzeldi
- Burada katılımcılar KATILIMCIYDILAR
- Bugünkü bilgiler çok tatmin ediciydi
- Powerpoint çalışmasıyla iyi öğrenme fırsatı buldum. Teşekkürler

(Eğitici grup yorumları)

- Katılımcıların yaratıcılığı çok yüksekti
- Enerjiye PES... PAS...
- Elektrik kesintisi iyi değerlendirildi

Geliştirilmesi gereken:

- Zamana sadık kalalım
- Tutamayacağımız sözleri vermeyelim
- Powerpoint dosyalarını e-mail ile almak istiyoruz
- Oda soğuk
- Çöpler çöp kovasının dışına taşmasını
- Sınıfın yanlış yaptığı soru sorgulanmalı
- Kontrata zaman kavramı koymayalım
- Sorular zorlayıcı olmalı
- İnterneti daha çok kullanmalıyız
- Zaman sorunu
- İnternette teknik donanım sorunu yaşadık
- Elektrikler kesildi

Word uygulaması bireysel olmalı

d. Kurs değerlendirmesi:

09 Mart 2003 Kurs Değerlendirmesi

Olumlu:

- Herşey çok güzeldi
- Bu kadar kısa zamanda ancak bu kadar çok bilgi verilebilir
- Çok yoğun ve verimli bir kurstu. Eve gittiğimde çalışacağım
- Bu sefer bilgisayarı öğrendim
- Son checklist çok faydalıydı
- Teşekkür ederim
- Çok güzel kurstu, çok eksikğim çıktı, bunları öğrendim
- Çok verimliydi
- En çok motive olduğum kurstu
- Çok güzel bir eğitim süreci
- Çok güzeldi. Her Genel Pratisyenin alması gereken modül
- Her şey çok güzel. Bu kursu aynı ekiple tekrar alabilirim
- Burada çok şey öğrendim
- Herşeyi kalemle yapan bana bilgisayarı sevdirdiniz. Hayata bakışımızı değiştirdi
- Olumlu izlenim ve sevgiyle ayrılıyorum
- Verim anlamında en tatmin olduğum modül
- Hedeflendiği yere gider
- Herkes her yerde bunu öğrenir. Fakat; bu kadar güzel kurgulanmış şekilde kısa sürede öğrenemez. Bu ekipten öğrendiğimiz için çok şanslıyım
- Bütün teşekkürlere katılıyorum (++)
- İnşallah Genel Pratisyenlik hakettiği yere gelir. Çok emek veriyoruz
- Eğitici gruba double teşekkür. Arkadaşlara teşekkür

- Olmazsa olmaz modül. Bu modülde tek eğitici ekipsiniz, değil mi? İnşallah sizing gibi bir ekip daha yetişir
- Hacker eğitimi almak istiyorum
- Sizleri çok seviyorum
- Bilgisayar modülünün bizleri birleştiren bir kanadı açması güzel

(Eğitici grup yorumları)

- İlk defa bir ilçede yaptık. Grup iyiydi.
- Checklist sonucu çok iyiydi. E-mail, cep iletişim için çok iyi bir ortam
- Hedefimize hızla ilerleyeceğiz. Daha yolda karşılaşacağız. Bu tam da bir savaştır. Bizler ülkenin sağlığını belirleyeceğiz
- Enstitüye destek olmalısınız
- Enerji dolu gidiyoruz. Bir sonrasında tekrar görüşeceğiz
- Ş Demli: "Bu bölgeyi modülde temsil edecek 2 kişi ismi istiyoruz":

Gönüllü olanlar: Gülден, Bülent, Esra, Serdar, Cumhuri, Aslı, Nurcihan, Şeref

Geliştirilmesi gereken:

- Zamana uyulmadı
- e. Güçlükler:
- f. Görüş ve öneriler:

EKLER:

- Katılımcı listesi
- Kredilendirme formu değerlendirme
- Kurs öncesi ve ortası değerlendirme listesi